

ШАНОВНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ!

ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО З РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ «ПРЕСА» СПОВІЩАЄ ВАМ ПРО ТЕ, ЩО ПЕРЕДПЛАТА НА УКРАЇНСЬКІ ТА ЗАРУБІЖНІ ПЕРІОДИЧНІ ВИДАННЯ НА ДРУГЕ ПІВРІЧЧЯ 2011 РОКУ З П'ЯТОГО КВІТНЯ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ ЗА НОВИМИ КАТАЛОГАМИ.

Оформити передплату можна за «Каталогом видань України» та за «Каталогом видань зарубіжних країн» у будь-якому поштовому відділенні України, а також, скориставшись послугою «Передплата ON-LINE» на корпоративному сайті підприємства www.presa.ua.

Тепер передплачувати періодичні видання «ON-LINE» стало ще зручніше - розрахунок за передплату можна здійснювати за допомогою системи Webmoney. Цей зручний сучасний засіб електронних платежів дозволяє сплачувати рахунок за періодичні видання, не залишаючи дому чи робочого місця.

ДП «Преса».

15

23

ВІД ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА.

Віра ЧЕРЕМНИХ. Бізнес і нічого... політичного 2-3 стор.

КОНКУРСИ

Про творчі конкурси спілки 3-4 стор.
Конкурс Мотобюро, НСЖУ та «Журналіста України» 4 стор, 3 стор. обл.
Честь професії 4 стор. обл.
Фотоконкурс «Україна в емоціях» 4-5 стор.
Всеукраїнський фестиваль «Азовське літо» 5 стор.
Донецький облсовет объявил конкурс «Лучший в журналистике» 5 стор.
«Питна вода – якість та культура споживання» 6 стор.

КАДРИ

Дарка ЧЕПАК – прес-секретар Президента з активним інтерфейсом. 6-7 стор.

ЖУРНАЛІСТИКА В ОСОБАХ

Віра КУЛЬОВА про Теофіла Риндюка – журналіста, науковця і дипломата 7-8 стор.

АКЦІЇ

Ганна БАБЕНКО. Кривий Ріг. «Скринька доброти» 2 стор. обл.
Благодійний фонд «Журналістська ініціатива» та Інститут журналістики Київського національного університету ім. Т.Г.Шевченка.
Семінар «Культура мови – культура нації» 9-11 стор.
Віра Кульова. Одещина. Чергові лауреати премії Степана Олійника. 11-12 стор.

ВЛАДА І ЗМІ.

Світлана ОРЕЛ. Кіровоград. Чесна журналістика потребує підтримки 13-15 стор.
Инф. ЖУ. Славянск Донецької області.
Решення влади – в газеті объявлений 15 стор.

В ЖУРНАЛІСТСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

Вікторія ПЛАХТА. Івано-Франківщина. З владою і у владі 16 стор.
Степан ШЕГДА. Волинь. Наміри – добросусідські, плани – творчі. 16-17 стор.
Борис МОСЬПАН. Донецьчина. Готовимся к смотру рядов 17 стор.
«Ветерану преси» – 15! Київ 18 стор.

ЯК ЦЕ БУЛО

Василь Дзьобак. Чорнобиль: тривожний травень 1986. 18-20 стор.

НАМ ПИШУТЬ

Василь ПЕРВУН. Івано-Франківщина. Від прибутковості до запустіння 21 стор.

ОКО «ЖУ»

Марія ВАЛЕР'ЄВА. Як фотокор Черкас Ганну Герман «посилав» 22 стор.
Валерій ЧЕРКАС. Життя – як Історія і Всесвіт кольорова вкладка.

А ЯКУ НИХ?

Максим НАЛИВАЙКО, студент Інституту журналістики Київського національного університету ім. Т.Г.Шевченка.
Іран. Там, де «хабар» стає новою 23-26 стор.
Ольга ТАРАРАЄВА. Йорданія.
Между мечетью и церковью цветет миндальное дерево. 27-28 стор.

ЖИТТЯ І ТЕМИ

Ольга ВОЙЦЕХІВСЬКА. Журналіст України.
Не можна знати минуле тільки з книжок.
Центральний державний архів літератури і мистецтва 29-31 стор.

ТЕХНОЛОГІЇ

Наталія ГОЛОВАНОВА. Москва. Дві ноги демократії і digital-журналісти. 31-33 стор.
Джошуа БЕНТОН. Восемь трендов журналистики в 2011 году 33-36 стор.

МЕДІА І СУСПІЛЬСТВО

Юрій РОМАНЮК. Київ. Дещо про професіоналізм і технології у мас-медійному супроводі освітньої справи в Україні 37-40 стор.

ІМЕНА

Вадим ПЕПА про Олега ЧОРНОГУЗА. «Я сміюся, щоб люди не плакали» 40 стор.

БУДЬТЕ ЗДОРОВІ.

Лідія РУТА. Феномен, феномен, а цибулю поцупив 41-42 стор.
Ніна ПОЛОВИНКО. Моршин. Гаряче харчування зберігає здоров'я 42 стор.

ПРИВІТАЙМО КОЛЕГ

«Верховинським вістям» – 70! 43 стор.
ІМЕННИКИ ТРАВНЯ 43-44 стор.

Засновники журналу – Національна спілка журналістів України та Київський Національний університет імені Т.Г. Шевченка.
Виходить з січня 1975р.
 Передплатний індекс 40778.
 Періодичність – щомісяця.
 © "Журналіст України". 2011.

РЕДАКЦІЙНА РАДА:

Голова - **ЛУБЧЕНКО** Ігор Федорович, голова Національної спілки журналістів України;

АЛЕКСЕЄВ Юрій Миколайович - президент Київського славістичного університету;

БРИЖ Олександр Михайлович - головний редактор газети "Донбасс";

БУРЧО Лариса Григорівна - головний редактор газети "Вечерняя Одесса";

ЄФІМОВ Микола Олексійович - генеральний директор телекомпанії "ТВ-5" (м. Запоріжжя);

ІВШИНА Лариса Олексіївна - головний редактор газети "День";

КВІТ Сергій Миронович - президент Національного університету "Києво-Могилянська академія";

КЛИМЕНТЬЄВ Вадим Григорович – голова спостережної ради засновників сайту «Днепровский акцент» (Дніпропетровськ);

КУРПІЛЬ Степан Володимирович - народний депутат України;

НАБРУСКО Віктор Іванович - секретар НСЖУ;

ПАНЧУК Дмитро Овксентійович - головний редактор газети "Житомирщина";

РІЗУН Володимир Володимирович - директор Інституту журналістики Київського Національного університету ім. Шевченка;

САВВОВ Антон Іванович - президент Східноукраїнської академії бізнесу. Харків;

СОРОКА Михайло Михайлович - заступник генерального директора «Укрінформу»;

ТАРАСЮК Дмитро Володимирович - представник Національної ради з питань телебачення і радіомовлення України в Рівненській області;

ТОКАРСЬКИЙ Микола Миколайович - головний редактор газети "Приазовський робочий" (м. Маріуполь);

ТРОЇЦЬКА Наталя Василівна - головний редактор газети "Слава Севастополя";

ЧЕРЕМНИХ Віра Миколаївна - головний редактор журналу "Журналіст України";

ШВЕЦЬ Олександр Юхимович - головний редактор газети "Факти".

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР
Заслужений журналіст України
ВІРА ЧЕРЕМНИХ.

Бізнес, і нічого..

Віра ЧЕРЕМНИХ

Ні, ми не збираємося повторювати загальновідоме, влаштувати економічний лікбез. А Маршалл покликали на допомогу, аби у зв'язку з останніми подіями в інформаційному просторі України обговорити цікавий вітчизняний феномен журналістської сліпоти.

Ось про що йдеться. Навряд чи хтось залишився невтаємниченим у конфлікт засновника і редакційного колективу (головного редактора С.Тихого) «Газети по-київски». На момент верстки нашого журналу конфлікт не було залагоджено, і популярна газета за вказівкою засновника не виходила друком. Не будемо вдаватися в деталі: про них не чув хіба що сліпоглухонімиї, адже про утиски свободи слова в «Газеті по-київски» стало відомо навіть Президентіві України.

На сайті глави держави розміщено повідомлення, що «Президент вважає неприйнятним втручання в редакційну політику будь-якого видання. Глава держави закликає власників і редакцію газети зробити все для того, щоб конфлікт був вичерпаний».

Додамо, що на події в редакції «Газети...» відгукнулися поважні міжнародні організації: Європейська федерація журналістів, міжнародна правозахисна організація «Репортери без кордонів», генеральний секретар якої Жан-Франсуа Жюльяр звернувся з листом до власника холдингу «Главред медіа» Ігоря Коломойського.

Словом, у березні інтернет просто лихоманило. Багато хто з політиків і захисників свободи слова і прав журналістів «засвітився» в цій дискусії, аякже - кращого приводу годі й шукати! Ви-

Канітал – частина багатства, якою ми жертвуємо, аби примножити це багатство.

Ще в позаминулому віці Алфред Маршалл, кембріджський економіст, висловив цей постулат ринкової економіки. Той самий Алфред Маршалл, формула якого «ринкова цінність товару визначається рівновагою його граничної корисності і граничних витрат на його виробництво» пізніше була визнана в економіці еквівалентною системі Всесвіту Коперніка.

шукували ворогів (звичайно ж, у таборі опонентів), дісталось й «Телекритиці», адже вона теж входить до медіа-холдингу магната Коломойського. Шуму, лементу, всі – за свободу слова, всі - в білому. А що ж «Газета...», її журналісти?

Дійсно, що ж відбувалося насправді? Всі, хто більш-менш уважно слідкує за публікаціями «Газети...», погодяться, що це сучасне, добротне і професійно зроблене масове видання з певною дозою гостроти, але якихось неймовірних викриттів годі там шукати. І якщо власник вирішив його закрити, то, можливо, з інших причин? Врешті-решт, у влади знайшлося б багато інших об'єктів для незадоволення й тиску. Почитайте-но «Український тиждень», наприклад...

В «ГАЗЕТУ ПО-КИЄВСКИ» З 2003 РОКУ ПРОІНВЕСТОВАНО ПОНАД 80 МЛН. ГРН.

«Газета по-київски» виходить із січня 2003 року, з травня 2004-го - щоденно. Видавець - ТОВ «Прес-центр», що входить до холдингу «Главред-медіа», мажоритарним акціонером якого є, як сказано вище, Ігор Коломойський.

Так ось. Керівництво холдингу заявило, що проблема з призупиненням виходу «Газети...» має виключно господарський характер: В «Газету по-київски», що видається з 2003 року, за весь період акціонерами проінвестовано понад 80 млн грн. Весь час свого існування ТОВ «Прес-центр» є дотаційним. У зв'язку з борговими зобов'язаннями в сумі 1,343 млн грн, що виникли перед друкарнею за друк, вихід газети був тимчасово призупинений. Загальна сума заборгованості ТОВ «Прес-

центр» перейшла критичну межу і становить 2,185 млн грн.»

До речі, і на 2011 рік керівник «Газети...» Сергій Тихий, за різними повідомленнями, подавав дефіцитний бюджет видання обсягом від 11 до 35 млн.грн.

Отже, дев'ять років засновник інвестував у видання солідні кошти, а на десятому вирішив змінити підходи. Чому?

Цікава думка Олександра Ткаченка, генерального директора групи каналів "1+1", власником яких також є Ігор Коломойський. Олександр розмістив в інтернеті лист-відповідь Сергію Тихому:

- Газета, безумовно, будет. Скорее всего, с другим менеджером, и не стоит по этому поводу устраивать подобие комсомольских собраний, тем более в пустом зале.

Вы как генеральный директор, главный редактор и акционер в одном лице не смогли за 9 лет вывести газету на уровень безубыточности.

Как человек, который с 1994 года защищал и принимал бюджеты разных медиа-организаций в разных странах, я был искренне удивлен такому комсомольскому подходу к бизнесу: партия, дай денег. При всем уважении к вашим творческим заслугам, вы не думали о газете как о коммерческом проекте.

...Ось і прозвучало сакральне для нинішньої української журналістики слово – комерційний. Життя переконає, що безтурботний період, коли новоявлені нуворіші накачували грошима свої медійні іграшки, не питаючи про прибутковість інвестицій, час від часу використовує їх як зброю у боротьбі за владні преференції чи солідні активи в різних галузях, мінає.

ПОЛІТИЧНОГО

По-перше, нинішня влада не дуже реагує на виступи преси, так, хіба що для годиться, для Європи зробилять вигляд. А всі суттєві питання вирішуються у високих кабінетах, за зачиненими дверима. По-друге, провідні телекомпанії переконали власників, що задоволення від впливу на маси (а в ТБ він сьогодні найефективніший) може супроводжуватись ще й непоганими доходами. А по-третє, криза примусила власників медіа-активів ретельніше рахувати гроші.

Скажімо, в тому ж холдингу Коломойського перестали виходити друковані версії журналів, зокрема, «Телекритики». Перейшла в інтернет газета «Дело» (власник – Пінчук). Знаменитий Джек Санден, для якого медіа – дійсно бізнес, а не додаткова до основної діяльності забавка, теж згортає деякі свої проекти.

Ходять чутки, що нібито й свого «Кореспондента» він продає По-рошенку.

А що ж журналістська спільнота? Чому численні громадські організації досі не домоглися якихось реальних зрушень у забезпеченні прозорості медіабізнесу? Ми не маємо об'єктивних даних про тиражі видань, обсяги рекламних надходжень, доходи і витрати тощо. Журналісти гостро критикують зарплату в конвертах, але подекуди самі її отримують. І лише в курилках можна почути розповіді про захмарні «ліваки» від реклами.

Понад десять років товчемо воду в ступі довкола реформування комунальних ЗМІ. З якоюсь незрозумілою завзятістю приборники всеохоплюючої приватизації домагаються загибелі місцевої преси, вибудовуючи міражі меді-

абізнесу в депресивних районах і провінційних містечках. І не зважають на те, що поруч, в столиці, виростає гігантська проблема взаємин журналістських колективів з приватним власником в умовах прибутковості/збитковості медіабізнесу.

За цей час на очах журналістів вирросло ціле плем'я медіа-менеджерів і замовних писак, які обзавелися крутими статками аж ніяк не завдяки творчим досягненням (почитайте Оксану Забужко, у неї дуже точно про

талантах. А от для журналістів, які вимушені були звільнятися, не все так добре.

На жаль, у зв'язку з економічною кризою, а також розвитком нових технологій в усьому світі припиняють вихід чимало видань, навіть з багатолітніми біографіями. У нас же ця проблема буде загострюватися ще й тому, що ринок перенасичений, а попит обмежений, бо українці не мають належних статків. А між тим виші штампують все нові й нові кадри журналістів, яким зовсім не посміхається перспектива роботи в провінції.

Ось про що треба було б усім нам задуматися. І діяти СИСТЕМНО. Об'єднуватися. Виробляти спільні плани дій.

Аби при закритті того чи іншого бізнесу (а це неминуче в умовах комерції) були дотримані всі законні права творчого колективу, і щоб не залишалися журналісти без роботи, сам на сам, без працевлаштування.

А робити гучні заяви... Не вірю я в їхню дієвість...

ЦІКАВИЙ ВІТЧИЗНЯНИЙ ФЕНОМЕН ЖУРНАЛІСТСЬКОЇ СЛІПОТИ

це сказано). І, на жаль, виходячи з численних прикладів закриття цікавих проектів, ці «метри» не змогли ефективно використати інвестиції.

Та все для них обійшлося зовсім непогано: деякі продовжують бігати з проекту на проект, переконуючи інвесторів у своїх

КОНКУРСИ

Про творчі конкурси спілки

Нагадаємо колегам про традиційні конкурси НСЖУ, підсумки яких будуть підбиті у травні і оприлюднені в День журналіста.

Керівництво спілки просить надіслати подання на участь у конкурсах до 1 травня.

Премії присуджуватимуться у номінаціях:

“ЖУРНАЛІСТ РОКУ”

Почесне звання присвоюється працівникам преси, телебачення і радіо, інформаційних агентств, позаштатним авторам. Кращий журналіст року це:

- яскрава особистість у журналістиці, високий професіоналізм, творчий доробок якого схвилював співвітчизників патріотичною спрямованістю, правдивістю і чистотою помислів у відстоюванні ідеалів національного відродження України, інтересів її народу, демократії та гуманізму;

- відомий у країні громадський кореспондент з яскраво вираженим журналістським талантом, який може оперативно, з глибоким

знанням справи впливати словом на хід суспільно-політичного, економічного та культурного життя в державі;

- людина мужня, принципова, вірна своєму обов'язку, котрій чужі популізм, консерватизм, задрісність, упереджений підхід до відображення фактів дійсності;

- фахівець з чіткою громадянською позицією, що передбачає активну участь у процесах державотворення, консолідацію, єдність, злагоду і мир у суспільстві.

Присуджуються дві премії в номінаціях професійних працівників засобів масової інформації, одна – в номінації позаштатних авторів.

ПРЕМІЯ “ЗОЛОТЕ ПЕРО”

Присуджується за вагомі творчі доробки журналістів (серію публікацій у пресі або переданих по телебаченню чи радіомовленню матеріалів), які викликали широкий резонанс у суспільно-політичному житті країни, області, району, залишили помітний слід в українській журналістиці. Конкурс передбачає посилення уваги працівників пера та ефіру до глибокого і об'єктивного висвітлення питань переходу України на рейки ринкових відносин, ділове, фахове осмислення життєвих ситуацій, фактів нашої дійсності, сприяння утвердженню української демократичної державності, неминучих культурних цінностей, відродженню національної культури.

У конкурсі беруть участь редакції республіканських, обласних, регіональних і районних засобів масової інформації.

Для преміювання працівників преси, телебачення і радіо вста-

новлюється п'ять премій, які вручаються журналістам:

- республіканських газет, журналів, видавництва, агентств;
- обласних, регіональних газет;
- міських, міськрайонних газет;
- районних і багатотиражних газет;
- телебачення і радіо.

“ФОТОЖУРНАЛІСТ РОКУ”

Присуджується за серію кращих опублікованих фоторобіт у засобах масової інформації.

ПРЕМІЯ “ЗА ВИСВІТЛЕННЯ ПИТАНЬ ПЕДАГОГІКИ” ІМЕНІ ПЕТРА ГНАТЕНКА

Присуджується за кращі опубліковані матеріали в пресі про хід реформ у галузі освіти й науки, освітянські проблеми сьогодення.

“КРАЩА РАЙОННА (МІСЬКРАЙОННА) ГАЗЕТА “КРАЩА МІСЬКА ГАЗЕТА” “КРАЩА ОБЛАСНА ГАЗЕТА” “КРАЩА РЕГІОНАЛЬНА ГАЗЕТА”

Ці звання присуджуються кращим газетам за високопрофесійне систематичне висвітлення

проблем рідного краю, соціально-економічного життя району, міста, області, регіону, галузі в умовах незалежності і ринкової економіки.

**“КРАЩИЙ ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ”
“КРАЩИЙ ФАХОВИЙ (ГАЛУЗЕВИЙ) ЖУРНАЛ”**

Ці звання присуджуються кращим колективам ЗМІ, що ведуть відповідну тематику в інтересах суспільства.

“КРАЩА ПЕРВИННА ЖУРНАЛІСТСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ”

Головними показниками, за якими оцінюється робота первинної журналістської організації, є:

- турбота про умови праці і підвищення кваліфікації творчих працівників засобів масової інформації;
- захист гарантованих законами прав журналістів, активна участь у їх агестації;
- участь членів спілки у творчих конкурсах – внутрішньорекдаційних, обласних і республіканських;
- творча співдружність, ділове співробітництво з журналістськими організаціями своєї області та за її межами;
- розвиток демократичних засад у редакційному колективі, підтримка добрих традицій,

нових форм журналістської роботи;

- сприяння впровадженню прогресивного видавничо-поліграфічного устаткування;
- робота з молодією зміною (спільні відрядження досвідчених і початкуючих журналістів, наставництво, огляди творчих робіт);
- піклування про вирішення соціально-побутових питань, організація відпочинку й культурного дозвілля журналістів;
- здійснення самостійної госпрозрахункової видавничої і виробничої діяльності, вміле

поснадання творчої і підприємницької ініціативи.

Премії присуджуються також у номінаціях:

“ЖУРНАЛІСТСЬКЕ РОЗСЛІДУВАННЯ”

“ЖУРНАЛІСТСЬКА АКЦІЯ”

“ЗА КРАЩЕ ВИСВІТЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЖУРНАЛІСТСЬКИХ КОЛЕКТИВІВ”

“ЗА КРАЩУ СТУДЕНТСЬКУ НАУКОВУ РОБОТУ З ПРОБЛЕМ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ” ІМЕНІ АНАТОЛІЯ МОСКАЛЕНКА

“ЗА КРАЩЕ ВИСВІТЛЕННЯ ПРОБЛЕМ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ”.

Тема - актуальна, нагороди - достойні

Підбито підсумки і визначено переможців третього Всеукраїнського конкурсу журналістських робіт на тему: «Страхування відповідальності власників транспортних засобів - запорука захисту учасників дорожнього руху», що традиційно провели Моторно-транспортне страхове бюро України (МТСБУ), НСЖУ, редакція журналу «Журналіст України».

Слід сказати, що з кожним разом коло учасників цього змагання журналістів стає ширшим, а публікації цікавішими. Так, під час проведення першого конкурсу доводилося не раз почути, що тема складна і нібито не надто потрібна читачеві.

Але життя вносить свої корективи: автовласників в країні все більше, автоцивілка, яка має на меті допомогти учасникам дорожнього руху в скрутну хвилину, стала їх невід'ємним супутником. Отже, читачеві ця тема потрібна, і це стало однією з причин, що третій конкурс привернув серйозну увагу газетярів з усіх областей України.

Думається, не останню роль відіграли й солідні премії, які МТСБУ визначає переможцям, а також відзначена самими учасниками об'єктивність при розгляді поданих публікацій.

За словами членів журі, переважна більшість матеріалів відзначалася фаховістю і цікавим поданням, і вибрати кращих було досить складно.

І все-таки визначилися.

У церемонії підбиття підсумків і нагородження переможців узяли участь начальник юри-

Після вручення премій і дипломів, привітань переможців конкурсу вони провели прес-конференцію. Судячи з великої

щодо дорожньо-транспортних пригод та виплати страхового відшкодування), байдужих в конференці-залі НСЖУ не залишалось. По всьому видно, що тема автоцивілки у виданнях буде продовжена.

Крім досвідчених журналістів, у прес-конференції узяли участь і студенти Інституту кіно і телебачення Київського національного університету культури і мистецтв, котрі на практиці вчи-

Отже перше місце (премія - 4000 грн) посіла заступник редактора міськрайонної газети «Шполянські вісті» з Черкащини Катерина ВАЛЬЧИКОВСЬКА. Друге (3000 грн) присуджено редактору районної газети «Сільські новини» Діані МУДРИЙ (сміт Саврань Одеської області). Третє (по 1000 грн кожному) - кореспонденту дніпропетровської обласної газети «Зоря» Олександрі ПОПЕЛЬНЮКУ (відзначено постійну увагу видання до теми автоцивілки) і заступнику відповідального редактора регіональної газети «Донбасс» (м. Донецьк) Андрію КРИВЦУНУ. Лауреата конкурсу (500грн) отримала редактор газети «Наш край» (сміт Кегичівка Харківської області) Ірина ЛИТВИНЕНКО.

Також за активну участь у конкурсі і фахове висвітлення теми секретаріат Національної спілки журналістів України відзначив Дипломами Павла ЗЛЕНКА - головного редактора газети «Новини Тростянецьчини» (м. Тростянець Сумської області), Івана КОЗЕЛЬСЬКОГО - редактора газети «Колос» (Стара Синява Хмельницької області), Ірину ГАЄВСЬКУ - кореспондента газети «Воля народу» (м. Буськ Львівської області), Тетяну ОВСЯНИКОВУ - кореспондента газети «Улиця Заречная» (м. Запоріжжя), Володимира ПОЛЄХІНА - кореспондента газети «Обрії Ізюмщини» (м. Ізюм Харківської області), Василя ДАЦЬКА - головного редактора інформаційно-рекламного тижневика «Будьмо разом» (м. Лебедин Сумської області). А від «Журналіста України» всім їм подарували потрібні кожному журналісту флешки.

дичного департаменту МТСБУ Роман Роменський і начальник відділу зв'язків з громадськістю Ольга Стесіна, голова НСЖУ Ігор Лубченко.

кількості запитань щодо тонкощів роботи МТСБУ (зокрема, з інтересом сприйнята інформація про внесення змін до деяких законодавчих актів України

лися, як заглибитися в тему, до-братися до її головної суті.

Прощаючись, усі наголошували: «До нових зустрічей!».

Власкор.

«Україна в емоціях»

Любителі фотографії, а також професіонали можуть можливість проявити свої таланти в новому еже-місячному фотоконкурсі от Fujifilm u Foto.ua.

Компанія Fujifilm, один из лидеров в производстве фототехники, и фото-

портал Foto.ua запускают новый проект – фотоконкурс «Україна в емоціях». Центральная идея

конкурса - показать нашу страну через эмоции ее жителей - маленьких и больших, на работе и дома, в радости и печали, на отдыхе и в повседневных заботах.

На конкурс принимаются работы, сделанные в Украине. Фотографии должны соответствовать главной идее конкурса – отражать человеческие эмоции. Конкурс стартовал 1 марта 2011 года и длится 12 месяцев.

В конце каждого месяца компания Fujifilm определяет победителя месяца - в награду он получает цифровой фотоаппарат. Второе и третье места получают те фотографии, за которые проголосует наибольшее количество членов клуба Foto.ua. Авторы этих снимков получают поощрительные призы от Fujifilm.

В конце года 3 лучшие работы по итогам конкурса также бу-

дуг отмечены призами Fujifilm. Главным сюрпризом и результатом проекта станет выпуск фотокалендаря «Украина в эмоциях», в который войдут 12 снимков – победителей каждого месяца.

Работы, направляемые на конкурс, должны быть с минимальной обработкой. Допускаются небольшие изменения контр-

аста и резкости. Также возможен перевод цветного изображения в монохромное. Участникам конкурса необходимо предоставить фотографии, авторами которых они являются. Своим участием в конкурсе авторы подтверждают, что их конкурсные работы могут быть использованы в рекламных целях. На каждый ежемесячный

этап конкурса принимается не более 3-х работ от автора.

Все подробности и условия проведения можно узнать на фотопортале Foto.ua.

Foto.ua уже 10 лет. Основная цель ресурса – объединение людей, которые интересуются фотографией.

Клуб Foto.ua – некоммерческая часть фотопортала www.foto.ua, это площадка для общения профессионалов и фотолюбителей Украины.

Нужна дополнительная информация? С удовольствием ответим на все вопросы: 044 355 07 17, Стус Ирина, E-mail: stus.irina@gem.kiev.ua

Всеукраїнський фестиваль „Азовське літо-2011”

Всеукраїнський фестиваль журналістів „Азовське літо-2011” проходить у місті Бердянськ Запорізької області з 27 по 29 травня 2011р. Його організаторами виступають Бердянська міська рада, Національна Спілка журналістів України, Бердянська міська організація НСЖУ, Запорізька обласна організація НСЖУ, редакція газети „Південна зоря”.

Метою фестивалю є сприяння у обміні досвідом журналістів України, підвищення професійної майстерності, популяризація міста Бердянська в ЗМІ України.

У фестивалі можуть взяти участь працівники засобів масової інформації, а також позаштатні автори:

- безкоштовно: автори, які опублікували за період з 15 червня 2010 року по 15 травня 2011 року в газеті, передали по телебаченню або радіо, розмістили на веб-сайтах статті, інтерв'ю, репортажі, коментарі, нариси та інші матеріали, а також ілюстративні

роботи - високохудожні фотографії та малюнки, які розповідають про Бердянськ як місто-курорт, інвестиційно-привабливе місто. Кількість матеріалів на одного учасника - не менше трьох;

- оплативши свою участь у сумі 990 грн. на одну особу (у цю вартість входить проживання, харчування та участь у різноманітних заходах в рамках фестивалю. Дорогу в обидва кінці опла-

Бердянська суспільно-політична газета
Південна ЗОРЯ

чує організація, що направила журналіста на фестиваль, чи сам учасник.

Оплатити участь у фестивалі необхідно до 25 травня 2011 року за реквізитами: р/р 26004208963001 МФО 313399 Код ОКПО 25891030 у Бердянському відділенні Приватбанку (Бердянська міська організація Спілки журналістів України).

Претенденти на участь у фестивалі повинні не пізніше 20 травня надіслати матеріали, що вийшли у ЗМІ, за адресами: **Мелітопольське шосе, 19, м. Бердянськ, 71108 з приміткою „Азовське літо 2010” або: площа І Бердянської Ради, 2, м. Бердянськ, 71112 - з обов'язковою приміткою „Прес-**

служба виконкому Бердянської міської ради”, а саме:

- публікації - друкований оригінал;
- теле- та радіопродукція - запис із супроводжувачим листом про місце та дату виходу матеріалу в ефір, завірений керівником компанії.

Координатор фестивалю: Віктор Іванович Михайличенко. Тел.: (06153) 4-84-01, 050-456-61-71. e-mail: nsdawn@berdyansk.net.

Прес-служба виконкому: Білоусов Сергій Вікторович. Тел.: (06153) 3-56-68, 097-932-74-20. e-mail: press@rada-berdyansk.gov.ua, web: http://rada.berdyansk.net/, belousov.sergey@gmail.com

Донецкий облсовет объявил конкурс «Лучший в сфере журналистики»

Начался прием заявок на участие в конкурсе Донецкого областного совета «Лучший в сфере журналистики». Решение о проведении конкурса было принято на сессии облсовета.

Презентуя конкурс, председатель облсовета Андрей Шишацкий отметил важность его проведения в качестве поощрения журналистов за активную жизненную позицию и участие в решении насущных проблем региона.

Прием заявок-анкет, конкурсных материалов и других документов в соответствии с решением Донецкого областного совета будет осуществляться с 1 по 29 апреля. Итоги будут объявлены на торжественном

мероприятии, посвященном Дню журналиста. Финансирование конкурса осуществляется за счет средств областного бюджета, предусмотренных на 2011 год. Общий фонд конкурса - 160 тыс.грн.

В положении предусмотрено два направления:

- творческие проекты, посвященные социально-экономическому развитию Донецкой области, обнародованные в СМИ. Под творческим проектом понимаются тематические статьи и циклы статей, теле-

передачи, радиопрограммы и другие, созданные автором или коллективом авторов, являющихся штатными работниками СМИ Донецкой области, собственными корреспондентами общенациональных СМИ или внештатными корреспондентами;

- индивидуальные профессиональные достижения работников СМИ Донецкой области.

Установлены следующие номинации: «Лучший интернет-проект»; «Лучший проект регионального печатного издания»; «Лучший проект местного печатного издания»; «Лучший телепроект»; «Лучшая радиопередача»; «Лучшая социальная реклама»; «Лучший любительский репортаж».

Индивидуальные профессиональные достижения работников СМИ Донецкой области оценива-

ются в следующих номинациях: «Лучший журналист интернет-издания»; «Лучший журналист регионального печатного издания»; «Лучший сборщик общенационального печатного издания в Донецкой области»; «Лучший журналист местного (городского, районного) печатного издания»; «Лучший тележурналист»; «Лучший радиожурналист»; «Лучший фоторепортер».

Сообщение о конкурсе размещено на сайте облсовета, там же будут размещаться и конкурсные материалы. Все желающие смогут ознакомиться с ними и проголосовать за лучшие, на их взгляд. Таким образом, в определении победителей будут участвовать не только члены конкурсной комиссии, но и интернет-пользователи. Интернет-голосование будет длиться с 6 по 20 мая.

Победителям в каждой номинации вручается денежное вознаграждение и памятный подарок.

Все подробности – по адресу http://sovnet.donbass.com/m1/ru/press_service/news/newsarchive/22736047

Інформували і нагороджували

У Міжнародний день води в конференц-залі Національної спілки журналістів України відбулося відразу дві цікаві події - круглий стіл «Вода для міст: відповіді на виклики цивілізації» і нагородження найактивніших учасників конкурсу «Питна вода: якість та культура споживання».

За вже усталеною традицією журналісти, які опрацюють «водну» тематику, отримали з перших вуст найсвіжішу інформацію від провідних вітчизняних експертів з питань води. Цю інформацію вони використовують у своїх публікаціях, щоб забезпечити населення від зайвих ризиків, прививати культуру споживання питної води.

Саме у Міжнародний день води було підбито підсумки конкурсу журналістських матеріалів «Питна вода: якість та

культура споживання», який проводять Журфонд НСЖУ та визнаний експерт із якості бутильованих вод - компанія IDS Group Ukraine. Директор Журналістського фонду України Людмила Богуславська коротко

Головний приз - ноутбук HP Pavilion преміально-го класу - отримав Дмитро Добровольський (газета «Труд»). Сучасні компактні цифрові фотоапарати «Canon» знайшли своїх власників у Полтаві - Володимир Марченко («Вечірня Полтава») та у Рівному - Андрій Бабінець («Вільне слово»). Диктофони «Olympus» дісталися Петру Парипі («Галичина», Івано-Франківськ), Богдані Дегтярьовій («Дніпро вечірній», Дніпропетровськ) та Валентині Шах («Рівне вечірнє», Рівне).

прокоментувала ситуацію із висвітленням теми питної води у ЗМІ. І цього дня переможці конкурсу отримали заохочувальні та цінні призи від генерального директора IDS Group Ukraine Марка Ткачука.

Інформаційно-освітня програма «Питна вода: якість та культура споживання» стимулює журналістів до більш активного, об'єктивного та професійного висвітлення тематики питної води в Україні та світі загалом. IDS Group Ukraine високо оцінює соціальне партнерство виробника та журналістів, - наголосив під час нагородження переможців генеральний директор IDS Group Ukraine Марко Ткачук. І пообіцяв, що конкурс буде продовжено й надалі.

Інф. ЖУ.

Дарка Чепак - прес-секретар Президента з активним інтерфейсом

Призначити ЧЕПАК Дарію Олександрівну прес-секретарем Президента України. Президент України Віктор ЯНУКОВИЧ 17 березня 2011 року.

Нарешті у нашого Президента з'явився свій прес-секретар. Цікаво, що поява Дарки Чепак дуже нагадує таке ж ефектне призначення Ганни Герман прес-секретарем тоді Прем'єр-міністра Януковича: з радіо «Свобода» - до лав «до-нецьких».

У Дарки Чепак теж вельми неочікувана як для регіоналів професійна біографія: працювала в «Українській правді», в журналі «Кореспондент», на «5-му каналі», останнім часом - головним редактором «Савік Шустер студії», а з грудня 2010-го ще й директором творчо-виробничого центру «5 каналу».

Минулого року Дарка Чепак стала активною учасницею журналістського руху «Стоп, цензури!». Ось чому багато колег Дарки вважають її рішення журналістським відступництвом. Так, Олена Притула, головний редактор "Української правди, написала:

«Что изменилось? Что такое тебе предложили эти люди, что ты, закрыв глаза на все, согласилась называться устами этой власти?»

Сколько стоят твои принципы? Тебе захотелось квартиру в центре города? Машину с водителем? Статус?»

На ці закиди Дарка відповіла на своєму блозі, який відкрила на сайті «УП» і в кількох інтерв'ю, що дала колегам вже в новій

якості речника глави держави, в яких стверджує, що вона не змінилася і дорожить своїм професійним досвідом і всіма позиціями, на яких працювала досі і працює зараз. Сьогодні їй цікавить і якість нашої журналістики, і свобода слова, і умови роботи кожного з колег.

- Я не хочу стати на заваді спілкування журналістів і влади. Радше навпаки. Я робитиму все можливе, аби налагодити діалог між Президентом України та медіа. Ви завжди можете на мене розраховувати. Я не змінилася.

Чому саме Дарка Чепак? Це призначення активно обговорюється в експертному і медійному середовищі. Цікаво, що про появу нового обличчя в найближчому оточенні Президента повідомив глава його адміністрації Сергій Львовчкін, який заявив, що Янукович «довго вибирав активний інтерфейс, який і повинна стати Чепак».

Увесь цей час комунікаціями Януковича займався Денис Іванеску, який тепер очолить створене в структурі президентської адміністрації головне управління, що забезпечуватиме доступ громадян до публічної інформації.

Головна фабула цієї події, навколо якої висловлюється найбільше здогадок та припущень: а що скаже Ганна Миколаївна? Кажуть, що вона хотіла на це місце хлопчика, а ще краще - аби взагалі нікого не було, бо в її протистоянні з Львовчкіним єдиним козирем була її незамінність як п'яро-комунікатора. Відповідно Львовчкіну потрібна була дівчинка, схожа на Ганну Миколаївну - з галицьким родоводом (вона дійсно народилася у Львові, їй 33 роки, незаміжня), і незаплямованою професійною репутацією (перелік попередніх посад див. вище).

Дівчинка «не подкачала». Перше, що вона сказала про

Теофіл Рендюк і його книги

свого нового патрона: «Поки я говорила з Віктором Федоровичем, я побачила людину, яка прагне змін на краще». Пам'ятаєте, як новоспечений прес-секретар прем'єра Януковича Ганна Герман в 2004 році сказала: «Він підкорив мене своєю мужністю?»

Отже, побачимо, як розгортаються події, і чи накриє Ганна Миколаївна Дарку "мокрим рядном". Поки що вона заявляє: «Я спілкувалася з Ганною Миколаївною. Це була дружня розмова. Вона мене підтримує, і я їй за це дуже вдячна. Адміністрація — дуже важкий механізм для людини, яка ніколи не була на держслужбі. Очевидно, мине якийсь час, поки я зі всім цим господарством розберуся. Але я впевнена, що бюрократія не вплине на мене як на людину й фахівця».

Дай Боже! Врешті-решт, для журналістської спільноти важливі й цікаві не підкилимні ігрища бюрократів, а результативні дії в інформаційній сфері. Щоб влада дійсно стала прозорою.

Отже, повіримо новачку: «Мене запросили працювати до Президента України. Це — велика честь і велика відповідальність. Я впевнена у своїх силах і своїй чесності. Очевидно, працювати подекуди буде непросто. І тут я сподіваюся на підтримку журналістів».

...Красиво сказано. Та чи варто перебільшувати можливості прес-секретаря?

Инф. «ЖУ».

НА ФОТО: Дарка Чепак.

КОЛИ ВЕРСТАВСЯ НО-МЕР. Оголошено про скорочення в президентській адміністрації. І Ганна Герман вже не заступник глави Адміністрації. Вона призначена керівником Головного управління з гуманітарних і суспільно-політичних питань. Хтось щось чув про діяльність цього управління?

Отже, підкилимні «бої» продовжуються, і новий прес-секретар не може не бути включеною в них. Хай і не в якості бійця, але в якості зброї в чийхось руках — точно.

Коли мене запросили на презентацію книжки Теофіла Рендюка «Гетьман Мазепа – відомий і невідомий...», чомусь одразу спало на думку: цей чоловік не просто так взявся за дослідження трагічного відрізка на шляху, куди завела примхлива доля опального гетьмана, який хотів здобути волю для своєї країни. Про передсмертні поневір'яння чужиною гнаного, зневіреного й шельмованого колишнього можновладця і про місця, де, врешті-решт, його неспокійна душа знайшла вічний спочинок після довгих митарств – вісім разів перепохували тіло і двічі грабували могилу.

Либонь, ще від появи на світ Божий Рендюкові судилося збирати гіркі зернятка розвіяної вітрами української історії. Адже недарма має таке рідкісне ім'я, що визначає непросту життєву стежину, – Теофіл, тобто у перекладі з давньогрецької Боголюб. Та й по батькові багато до чого зобов'язує: Георгійович... Саме Георгія в народі здавна шанували нарівні зі Святим Миколаєм Чудотворцем, називали Юрієм Змієборцем.

Отож, напевно, на роду йому написано бути захисником, обороняти й говорити правду про маловідомі аспекти історії своєї держави, дбати про імідж України за кордоном. Що й робить нині кандидат історичних наук, історик за покликанням і козак за переконанням Теофіл Георгійович Рендюк.

Тато приносить гору книг

Народився Теофіл Георгійович 7 липня 1955 року на Буковині, в селі Остриці Глибоцького району. Власне, на околиці Чернівців. Ще з народження сусіди пророкували хлопчикові велике майбутнє, адже побачив світ саме на Івана Купала, о п'ятій ранку, на світанку, коли перші промені сонця осяяли сільську хату й щасливу породіллю з немовлятком. Це була третя дитина у родині будівельника і колгоспниці. Потім ще додасться троє діток, одного з яких, уже в дорослому віці, через тривалу хворобу, не стало. Хоча сім'я була простою, якщо судити за соціальним станом, батьки понад усе цінували науку і знали кілька мов. А втім, це не дивина для Буковини, котра свого часу входила до складу Австро-Угорської імперії й мала багатонаціональне населення. Дивина була

в тому, що і тато, й мама, селяни з діда-прадіда, за всяку ціну прагнули дати вищу освіту дітям. І все робили для того, попри невеликі статки. Відмовляли багато в чому, але всі нащадки Рендюків здобули хорошу освіту. Теофіл пам'ятає, що в домі завжди були книжки – насамперед, бібліотечні. Та й підручників не бракувало в хаті, де набиралися розуму школяріки. Отож малий Теофіл рано навчився читати й писати, ще дошкільнятком відвідував сільську бібліотеку.

«Коли я вперше потрапив до книгарні, очі розбіглися від зрозуміття літератури, акуратно розташованої на високих тоді для мене стелажах. Нахапав, скільки міг, насамперед яскраво ілюстрованих книг – згадує він. – Бібліотекарка, Олена Василівна – дружина вчителя нашої школи, глянувши на малого книголюбця, котрий ще й до школи не ходив, подала мені шойно заповнений

формуляр читача і попросила розписатися. І яке ж то було здивування, коли я солідно взяв ручку і... впевнено вивів своє прізвище.

Відтоді став завсідником книгарні. Щоправда, взимку, коли було дуже холодно, а до бібліотеки неблизький край, книжки приносили тато, раз на тиждень обмінював літературу. Й нині в пам'яті, як у віхолю він заходив до кімнати з сіткою-авоською книжок. Швиденько викладав на стіл, а ми бігли до нього, аби побачити, що ж саме цього разу він вибрав для нас. Книжки пахли морозцем, свіжістю... Так приємно було читати! За вікном мете-завиває, а ти сидиш у теплі-добрі й, забувши про все, співпереживаєш різні колізії з героями, спочатку казки, а з часом повісті чи роману.

«Я безмежно вдячний батькам. Нас ніколи не примушували вчити уроки, не перевіряли оцінки, але знали, що у щоденнику – одні п'ятірки. Про мої успіхи татові завжди казали на батьківських зборах, куди він залюбки ходив, бо знав, що поганого про нас не почує від учителів. Навпаки, від них я відчув, як сьогодні кажуть, реальну підтримку.

Про це приємно згадати у цьому році, коли весь світ відзначає 50-річчя польоту Ю.Гагаріна в космос, – 1962 рік я зустрів у «костюмі» космонавта, шолом до якого змайстрував наш вчитель, чоловік бібліотекарки – Іван Васильович Лоїк.

Визначити шлях у житті допоміг учитель історії

Хлопчина в рідному селі закінчив початкову та восьмирічну школу, а далі продовжив навчання у найстарішій у Чернівцях середній школі – нині № 10, заснованій ще за часів Австро-Угорської імперії. (Нещодавно заклад відзначив своє 200-ліття. Серед запрошених випускників – і Теофіл Рендюк. Ще б пак, був одним з найкращих учнів, та й у громадському житті не пас задніх. І своєю книжку передусім презентував у її стінах, де зберігається у бібліотеці та шкільному музеї).

Саме за шкільною лавою відмінник, якому легко давалися всі науки, зрозумів, що його більше цікавлять гуманітарні дисципліни. Мовляв, хімію, математику, фізику треба опанувати задля загального розвитку і атестата, а ось історію і літературу – для душі.

– Можливо, цьому прислужився учитель історії Віктор Іванович Ковальчук, і ще в 9 – 10 класах я зробив свій вибір. Він займався зі мною інтенсивно, вкладаючи у мою голову знання, а в душу любов до науки про минувшину. Завдяки йому у лютому 1972-го я став переможцем обласної шкільної олімпіади з історії і отримав премію – кілька цінних книжок. А Віктор Іванович радів моїм успіхам. Ми з ним спілкувалися до останніх його земних днів, а пішов він у засвіти у вісімдесят три роки, – розповідає пан Теофіл.

Так став студентом історичного факультету Чернівецького державного університету імені Юрія Федьковича, але літературний хист і знання іноземних мов прислужилося не раз. Брав участь у наукових студентських конференціях, друкував історичні розвідки.

Професор залучив першокурсника до роботи над літописами

З особливою теплотою пригадує період навчання в університеті – престижному вищому навчальному закладі європейського рівня.

– Мені дуже пощастило. На нашому курсі навчалось тільки п'ятдесят студентів, і з самого початку перед нами виставили високу планку. Викладацький склад був дуже сильний. Працювали не лише з підручниками, а й з першоджерелами, архівними матеріалами, отож мали змогу самостійно тлумачити, оцінювати ту чи ту подію, – продовжує Теофіл Георгійович. – Скажімо, мені вже на першому курсі професор А. Пономарьов запропонував попрацювати в архіві над стародруками молдавською мовою. Його цікавило повстання 1490-1492 років на Прикарпатті під проводом Мухи, а молдавської він не знав. В архівних документах виявив багато згадок про тодішні події на території нинішньої України. Зацікавився так, що на третьому курсі темою курсової взяв «Українська тематика в молдовських літописах XV-XVIII століть». Вона стала й темою дипломної.

У 1977-му Рендюк закінчив університет. Кмітливому юнакові одразу запропонували роботу в Інституті історії Академії наук УРСР. А у 1978 році перейшов до новоствореного Інституту соціальних і економічних проблем зарубіжних країн АН УРСР, де взявся за вивчення сучасних українсько-румунських відносин. Написав кіль-

ка праць, одну з них надрукували в збірнику праць молодих учених у престижному київському видавництві «Наукова думка», через рік – в Будапешті угорською, а українця запросили на стажування в столицю Угорщини.

Так розпочалися міжнародні зв'язки буковинця.

«Слідами Івана Мазепи»

Коли Україна здобула незалежність, з'явилася потреба у власних кадрах, спеціалістах зі знанням іноземних мов. (Теофіл Георгійович знає їх кілька, про що свідчить і книжка «Гетьман Мазепа – відомий і невідомий», яка вийшла, крім української, англійською, польською, французькою та румунською.) Так у 1992-му Рендюк потрапив на дипломатичну роботу в Румунію, де два роки був консулом, а потім займався політичними та культурно-гуманітарними питаннями.

1994 року Рендюкові доручили від Посольства України в Румунії опікуватися делегацією з України, яка брала участь у міжнародній науковій експедиції «Слідами Івана Мазепи». Маршрут пролягав через Батурін, Київ, Бендери, Ясси, Галац і Бухарест. Ось тут і знадобилися знання, почерпнуті ще в студентські роки під час роботи з молдовськими літописами.

– Допомагав членам експедиції збирати інформацію, влаштовував зустрічі та й сам захопився. Прокинувся давній інтерес до доленосної для України постаті Івана Мазепи. Коли мене запитують, що він зробив для України і чи насправді був таким мудрим і сильним, як запевняють нині, відповідаю: чи міг слабкий чоловік, до думки якого прислухався сам Петро Перший, бути гетьманом понад двадцять років? Вести мудру політику і все робити для розвою України, – пояснює Теофіл Георгійович. – Бути дипломатом, якого знали далеко за межами України і Російської імперії, володіти кількома іноземними мовами і спілкуватися з багатьма відомими вченими, поетами, державними діячами, підтримувати добрі стосунки з усіма сусідніми державами?

А ще Мазепа власним коштом спорудив в Україні чотирнадцять церков та відреставрував понад два десятки храмів. І Лаврська дзвіниця, що вивищу-

ється над Печерською горою, теж з'явилася завдяки його старанням. Власне, як і мур заввишки три метри та завширшки дев'ять докола Києво-Печерської лаври. Не зайве додати, що Іван Степанович писав чудові вірші, деякі з них стали народними піснями. Приміром, про часчку-небогу, що вивела чаєняток при битій дорозі. Прообраз України, на яку не зазіхає хіба що лівиний.

Зрозумів, що в Україні мало знають про діяльність визначного діяча на південно-західному напрямку. Спочатку йшлося про наміри написати кілька статей, та коли взявся до роботи, зрозумів: матеріалу вистачить на більше. Протягом півтора року щомісяця друкував у Румунії для української діаспори статті на згадану тематику. І у 2008 році в Бухаресті видав книжку «Іван Мазепа: Молдова і Румунія», а в 2009-му в Чернівцях вийшла двомовна «Гетьман Іван Мазепа: українсько-молдовсько-румунські шляхи». В них Рендюк розкриває маловідомі аспекти політичних,

дипломатичних та культурно-духовних взаємозв'язків між гетьманом України Іваном Мазепою та його сучасниками – господарями Молдови й Валахії наприкінці XVII – початку XVIII століть, а також роль сусідніх з Україною Румунії та Республіки Молдова у збереженні протягом трьох сотень років пам'яті про видатного історичного діяча і великого борця за незалежність Української держави.

ВІСІМ РАЗІВ ПЕРЕПОХОВУВАЛИ ТІЛО І ДВІЧІ ГРАБУВАЛИ МОГИЛУ

– Початку XVIII століть, а також роль сусідніх з Україною Румунії та Республіки Молдова у збереженні протягом трьох сотень років пам'яті про видатного історичного діяча і великого борця за незалежність Української держави.

Пройшов останнім мученицьким шляхом Мазепи

Теофіл Георгійович розповів, що пройшов усіма стежками, які довелося подолати Іванові Степановичу Мазепі в останні дні життя. Відшукав місце його останнього поховання. Чи не єдиний в Україні знає, де була могила того, хто понад триста років тому хотів принести Україні волю. За християнським і народним звичаєм, привіз з України капсулу землі на місце поховання Мазепи, а водночас набрав землиці з місця його останнього спочинку й передав у столичний Музей гетьманства.

– Поховали нашого земляка після численних посмертних поневірянь – вісім разів перенесли прах небіжчика і двічі грабували!

– в румунському місті Галаці біля церкви Святого Георгія, зруйнованої за часів безбожництва (і Румунію зачепила ця пошесть!). Тепер там стоїть будинок, але, хвалити Бога, місце, де була могила, залишилося вільним. З румунською стороною уже домовлено про спільні археологічні розкопки, тож, можливо, з часом, коли держава виділить гроші на цю святую справу, прах гетьмана перевезуть у Батурін, – висловив сподівання пан Теофіл. – У Галаці його іменем названо два квартали, у травні 2004 року в парку Свободи встановлено пам'ятник. Радий, що й моя дециця праці є в тому. (До, слова, козаки, які прийшли з гетьманом у Румунію після поразки під Полтавою, утворили там першу українську хвилю еміграції.) На часі і в Україні вшанувати достойника.

Теофіл Рендюк також розповів, що відшукав і переклав українською з давньогрецької та арабської вступні частини Євангелія, видрукуваного за гроші Мазепи в січні 1708 року в місті Алеппо (нині Сирія) арабською мовою для підтримки християн Близького Сходу. Знайшов його в бібліотечних фондах у Бухаресті.

Історія цього така. Група арабських християн вирушила до Батурина, щоб подякувати доброчинцеві за безцінний подарунок – слово Боже рідною мовою. Везли для нього кілька примірників Святої книги, та в дорозі застигли біля негради. Отож, залишили їх у Бухаресті. На жаль, зберігся тільки один примірник. В Україні нема цього Євангелія, тому пан Теофіл вважав за доцільне привезти до Києва бодай повний комплект фотографій раритетного видання, на підставі якого можна виготовити копію.

У планах Теофіла Рендюка написати – як мінімум, двома мовами – трилогію про видатних гетьманів України, які зробили чимало для розвитку відносин з Румунією та Молдовою. Йдеться про Богдана-Зиновія Хмельницького, Івана Мазепу та його соратника Пилипа Орлика, який розділив із ним долю вигнанця. Над цим автор нині й працює.

До слова, бібліографія Теофіла Георгійовича нараховує понад дві сотні статей у різних засобах масової інформації та сорок наукових праць, виданих в Україні, Росії, Молдові, Румунії й Угорщині.

Віра КУЛЬОВА,
«Журналіст України».

Культура мови - культура нації

II Всеукраїнський науково-практичний семінар для працівників загальнонаціональних та регіональних ЗМІ «Культура мови – культура нації» відбувся у залі Вченої ради Інституту журналістики Київського національного університету ім. Тараса Шевченка під час XVII Міжнародної науково-практичної конференції з проблем функціонування й розвитку української мови «Мова. Суспільство. Журналістика».

Співорганізатори семінару – Інститут журналістики і ВБФ «Журналістська ініціатива».

Після відкриття семінару професор **Олександр ПОНОМАРІВ**, який разом з керівником «Журналістської ініціативи» **Людмилою МЕХ** вів засідання, зробив критичний огляд видань з культури мови й дав чимало корисних порад.

Про українську мову і літературу в українському інформаційному просторі, проблеми в цій царині говорили виступаючі: гендиректор Київської регіональної телерадіокомпанії Олександр САВЕНКО, поет Борис **ОЛІЙНИК**, перший заступник генерального директора телеканалу «Культура», лауреат Шевченківської премії **Леонід МУЖУК**, автор збірки поезій «Праведності ген», багаторічний генеральний директор Черкаської ОДТРК «Рось», який сьогодні позивається до влади стосовно незаконного звільнення, **Михайло КАЛІНІЧЕНКО**.

Про типові мовні огріхи у висвітленні діяльності правоохоронних органів говорив лауреат премії імені Івана Франка в галузі інформаційної діяльності **Сергій ШЕВЧЕНКО**.

На семінарі брали слово професори **Ганна ОНКОВИЧ**, **Іван ЮЩУК**, доценти **Людмила ХОМЕНКО**, **Павло КУЛЯС** (Київ) та **Микола ЗУБКОВ** (Харків), кандидат філологічних наук **Алла КОБИНЕЦЬ** (Запоріжжя), керівник прес-служби Аграрного союзу України **Наталія ЧЕРЕШИНСЬКА** (Київ), журналісти **Людмила МАКЕЙ** (Кіровоград), **Василь КІЗКА** (Вінницька область) та інші.

Фаховий аналіз українських друкованих видань, з-поміж них газети «Народне слово» (Кіровоград) та «Іменем закону», зробив старший викладач кафедри мови та стилістики Інституту журналістики **Сергій ДОЛОМАН**.

Пропонуємо читачам найважливіші, на наш погляд, акценти, висновки і пропозиції з виступів на семінарі.

Борис ОЛІЙНИК:
створити Комітет захисту української мови

Зазвичай у нас передовсім грішать на тиск північного сусіди. Пробачте, а де ж наша держава, котра й пальцем інколи не поворухне, коли згасають чи ледве живіють українські видання? Перш, ніж звинувачувати когось, варто спершу подивитися на своїх малоросів, які записалися у великороси і, споконвіку живучи в Україні, так і не спромоглися вивчити рідної мови. Саме вони найголосніше волають про «українізацію».

А нам, українцям, варто застерегти загрозу й з іншого боку, яка безпосередньо заторкує проблему «Культура мови – культура

нації». Звичайно, всі мови світу запозичують одна в одній певні терміни – для зручності. Скажімо, англійська в американському варіанті за рік приручає 200–300 слів, в основному наукові терміни. А от незалежна Україна за це 20-ліття вже встигла прихопити з англійської кілька тисяч слів, що межує просто з витісненням корінної мови...

Найпоказовіша ознака провінціалізму і безкультур'я – неперемірливе перевдягання в чуже, котре часто пасує так, як корові сідло. Прислухайтесь: лізинг, факторинг, франчайзинг, факс, ксерокс, принтер, картридж, вінчестер, пенітенціарна (прости, Господи) система. А один чоловік почув по телевізії, як інформував нас «ньюзмейкер» Президента. Жоден завойовник так триумфально не полонив наш міста і села чи вулиці. А всім оцим же «мінісупермаркетам», «блокбастерам» і вище названим покручам в українській мові є свої нормальні відповідники.

Я вкотре звертаюся з вимогою створити **Комітет захисту української мови** від навали безграмотної іноземщини, поки ще не пізно...

Радію, що не сам-один... У «Літературній Україні» оприлюднена стаття «Академія української мови: бути чи не бути?». Бути, кажу разом з автором **Михайлом Малюком**. Щось треба робити. Одне слово, треба вести зважену державну політику. Але

Журналістика здатна мову скалічити, або, навпаки, підняти до належного рівня

як її планувати, скажімо, стосовно розвитку мов нацменшин, коли з паспортів зняли графу «національність»? На якій тепер підставі визначати, де національна «більшіна», а де «меншіна»? А може для того і зняли родову ознаку, щоб нас остаточно збити з пантелику, і щоб ми ніколи не здогадалися, хто з нас «меншіна», а хто «більшіна», хто нами править? А от хто – найточніше

визначила з мужністю воїна духу прекрасна українка **Катерина Мотрич** у роботі «Ще раз про «мовну ересь» та еретиків, «молоде вино» і «старі міхи», опублікованій у «Слові Прогресу». Якщо такі особистості стають в обороні мови, ми такі перемаємо.

Леонід МУЖУК:
вони не знають українських фонем

Левову частку інформаційного простору України (95%) зайнято чужим продуктом – переважно російським фільмом, адаптованим українським рядком. Другий рівень – присутність в інформаційному просторі України мало не всіх російських каналів, які так само показують російське кіно. Третій рівень – коли наші телеканали свідомо починають між собою обмін тим, що знов-таки приходить у вигляді чужого товару. Останній, найбільочіший, сегмент експансії чужого товару – це те, що називається домашнім відео.

Ніхто ніколи не задумався, що дивляться наші діти. Мало хто спроможний вимкнути екран, коли дитина дивиться чужий мультяк, перекладений російською мовою. В цієї дитини немає українських фільмів. Вона не знає, що може бути український фільм. Взагалі не чує українського слова.

І коли діти приходять навіть до цієї аудиторії, вони не знають українських фонем. Мало не найбільша проблема для комітету захисту української мови – це якраз і є українська вимова.

Нині наші актори, які знімаються в Україні для російських продюсерів, не можуть засвоїти українських фонем. Бо не мають живої практики. А це вже п'яте зачоране коло – коли в Україні ми не створюємо свій продукт, а

орієнтуємося на російський ринок, на російську мову...

Нині, якби ми захотіли зняти фільм українською мовою, ми б не назбирали стільки акторів, які могли б зніматися без «тонування». Немає таких акторів, бо ще дітьми вони дивилися чужі фільми й не чули живого українського слова. І майже не чують цього нині на українському телебаченні й радіо.

На цьому етапі в нас немає місцевства національного кіно. І телебачення, яке нині є, воно не українське. Воно лише прикривається шляхетною формою «національне». Як розірвати зачароване коло? Тільки через економічні важелі.

Сергій ШЕВЧЕНКО:
типові мовні огріхи
в кримінальній хроніці

Переглядаєш інформаційні випуски телеканалів і часом здається, що події з кримінальної хроніки в Україні – найактуальніші й найважливіші. Ними деколи розпочинають програми новин. Мимоволі звертаєш увагу й на те, як висвітлюється в ефірі, а разом з тим і на шпальтах друкованих видань, діяльність силових структур. І спадають на думку слова Максима Рильського: «...і прописні істини потребують, щоб їх часом нагадували».

Найперша істина така: **злочинцем** людину правомірно називати тільки після вироку суду, який доведе вину особи у скоєнні злочину. Причому, винуватою особою може бути визнано в обвинувальному вирокі суду, що набрав законної сили.

На попередніх стадіях (оперативний розшук, затримання, слідство, судові засідання), коли вини особи не доведено, правильно буде називати її **зловмисником**. Є таке правове положення, як **презумпція невинуватості**. Незнання цього може обернутися для журналіста позовами, оскарженням його дій.

Прияття до кримінальної відповідальності – **віддати під суд**.

Відігравати велику роль – **багато важити**.

Це призвело до порушень – **це сприяло порушенням**.

Кальку *при обтяжуючих обставинах* слід відредагувати: **за обтяжливих обставин**. А от зі словом *допомога* літературна норма вимагає, залежно від контексту, вживати приєменники з або *за*, а не *при* (**з допомогою, за допомогою** – правильно, *при допомозі* – неправильно). За спостереженнями мовознавця Євгенія Чак, останніми десятиріччями в літературній мові усталілося неписане правило: коли йдеться про живу істоту, вдаються до приєменника з (**з допомогою брата**); коли ж мовиться про неживий предмет, зокрема про інструмент, знаряддя, що сприяє виконанню дії, – до приєменника за (**за допомогою кийка, за допомогою зброї**).

Дуже часто під впливом російської мови потрапляють на шпальти видань словесні конструкції із займенником їх: «припинено їх злочинну діяльність», «на їх посадах» тощо. В українській мові цей присвійний займенник має форму **їхній**, а їх – це форма родового або знахідного відмінка особового займенника *вони* (у російській мові в обох випадках вживається форма *их*). Отож правильні конструкції – «**припинено їхню злочинну діяльність**», «**на їхніх посадах**» (порівняйте: «**нещодавно їх засушено**»).

Близькістю двох мов пояснюється й уживання калькованого вислову **підтвердження тому**. Правильно – **підтвердження того** (залежне слово при цьому іменникові має стояти в родовому відмінку).

Засмічують мову словосполучення-кальки *вид на проживання* (правильно – **посвідка на проживання**), *повага до прав і достоїнства особи* (треба – **гідності особи**). Як радить Олександр Пономарів, слід добирати найприродніші слова для певної ситуації в тій мові, якою перекладаєте. З цих міркувань надається перевага не слову *продовжуватися* (калька з російського «продолжаться»), а українському

тривати, коли йдеться про вимір у часі: **розслідування триває**.

Під впливом російського «отменять» часто недоречно вживають *відмінати* (рішення, наказ). Насправді українське **відмінати (відмінювати)** означає «робити щось або когось іншим, змінювати». На позначення ж поняття «визнати щось недійсним, незаконним, припиняти дію чогось» є слово **скасовувати**. Отож, можна **скасувати наказ (вказівку, вирок)**. Декому до смерті хотілося *відмінити* смертну кару, а потрібно було її **скасувати або заборонити**.

З точки зору вимог закону – це канцеляризм, пишіть з **поглядом права**.

Виписка з протоколу – це **витяг із протоколу**.

Мати відношення до здійснення злочину – це **бути причетним до вчинення (або скоєння) злочину**. Поширене слово «здійснювати» має кілька відповідників для нормативного перекладу:

Здійснювати опір (тиск) – це **чинити опір (тиск)**;

За відсутністю доказів – **за браком (або через брак) доказів**.

Особа не *розищується* за злочин, а **розшукується за скоєння злочину**.

Реакція з боку органів влади потребує спрощення: реакція **органів влади**.

У правоохоронних органах служать не *оперативні робітники*, як дехто помилково каже, а **оперативні працівники**.

На перший погляд, можна легко *відволікти увагу* людини, але словник вимагає **відвернути** (або як варіант – **відхилити**) **увагу**. **Та й відтягти увагу** – теж не вважається огріхом.

Якщо ваша діяльність *відповідає наказам (чинному законодавству)*, не забувайте слухати пораду вчених: діяльність **узгоджується з наказами (чинним законодавством)**.

Не матиме раці автор, який напише: «На розслідування справи пішли півтора роки» (правильно – «...**пішло півтора року**»). А щоб ознайомитися з документом, долученим до кримінальної справи, не треба її *відкривати*. Просто справу **розгорніть**.

Вміщуватися в діяльність слідчих органів забороняється не лише з погляду права: у цьому контексті відповідник для перекладу російського «вмешиваться» – **втручатися**.

Старшому за званням **підкоряються**, а не *підчиняються*. У списках не *числяться*, у списках **значаться**.

Закони, постанови, вироки судових органів *вступають у законну силу* здебільшого в устах людей, які забувають словосполучення **набирати чинності**.

Не *застерігайте про небезпеку*, якщо можна **застерегти від небезпеки**. Не *шкодуйте про те, що сталося*, бо **шкодувати можна за тим, що сталося**.

І добре, що **залишилися живими** (якби *залишилися у живих* – засмутили б мовознавців).

Василь КІЗКА:
діяльність ЗМІ в умовах
централізації влади

Цікаво, а як змінюється людська мова взагалі й українська, зокрема, у ЗМІ в умовах теперішньої централізації влади? Якщо коротко, то, перефразовуючи відомого гуманітарного міністра нашої держави, який здобув собі неймовірну популярність на расистській війні з Галичиною, можна сказати, що в умовах централізації сьогоденної влади мова наших ЗМІ стає дедалі більше лакейською, від якої виникає велике бажання частіше мити руки. Це справді нерідко ринок, ганебний базар, де орудують торгівці, подібні до тих, котрих Ісус Христос шмагав і виганяв з Храму.

У більшості районів не тільки нашої Вінницької області майже всі свої повноваження районні ради «делегували» (от як кругленьке, як Колобок, слово вжили!) райдержадміністраціям – форпосту на місцях централізації влади в країні. Отож, фінансами в районі реально розпоряджається не орган місцевого самоврядування, як мало би бути, а зовсім інший. А начальник фінансів – головкомандувач

ОЗНАКА ПРОВІНЦІАЛІЗМУ І БЕЗКУЛЬТУР'Я – НЕПЕРЕБІРЛИВЕ ПЕРЕВДЯГАННЯ В ЧУЖЕ

районної журналістики, бо від фінансування напряму залежить її існування.

Підсумок сказаного вище – фразеологізм «делегування повноважень місцевих рад райдержадміністраціям» є, образно кажучи, епітафією на могили всієї комунальної преси України. Бо, як відомо, той замовляє музику, хто за неї платить. А виділяють дотаційні кошти збитковим райгазетам країни (а іншими вони не можуть бути в цих умовах), колосальні в цілому кошти, такі на перший погляд непримітні особи, про яких і не скажеш, що це цензори, – начальники фінуправлінь райдержадміністрацій. Ви десь читали в якійсь районній газеті хоча б одне кривеньке слово проти начальника?.. Спробували б!..

При нинішній централізації влади дуже популярне ще одне

слово – оптимізація. Справжнє значення його відоме лише тим, хто, як і від слова «делегування», дуже й дуже постраждав.

Замість того, щоб написати в Ямпільській районній газеті, що закрито п'ять шкіл і п'ять лікарень, а це значить, що тим селам, де вони були, жаба цицьки дасть дуже швидко і жорстоко, – написали, що в районі оптимізували п'ять шкіл і п'ять лікарень. Поки люди розібралися, що це за цяця ота оптимізація, – їхні школи й лікарні обернулися на руїни.

Культура мови, як і культура нації, не можуть існувати самі собою, абстрактно. Дехто думає, що в умовах такої гігантської централізації влади можна схова-

тися не лише самому в так званій внутрішній еміграції, а й сховати там нашу українську чисту солов'їну мову. Це смішно. Мову сховати не можна! Зрештою, справа не у філології, а в боротьбі добра зі злом.

Ось приклад мови начальства в умовах централізації влади. Нещодавно журналіст газети «33 канал» Роман Ковальський поспів запитати на пресконференції новопризначеного начальника обласного управління міліції, чи не приватизував він часом отриману від міськради як службове житло величезну квартиру у Вінниці. Суттєвої відповіді не отримав.

Два роки тому військова прокуратура порушила нечувану кримінальну справу. Серед обви-

нувачуваних у викраденні картин з ямпільського й уманського музеїв на лаві підсудних опинилися начальник ямпільського міжрайвідділу СБУ, заступник начальника уманського райвідділу міліції, директор уманського музею, начальник ямпільського водоканалу. Розглядається ця резонансна справа не в Ямполі й не в Умані, а в Крижопільському районному суді... Суддя В. Ф. Глушкова заборонила проводити в залі суду будь-які зйомки, аудіозаписи. Довідатися журналістам, коли наступне судове засідання, не допомагають і письмові інформаційні запити. Отак розмовляють владні установи...

НА ФОТО: Борис ОЛІЙНИК; Леонід МУЖУК; Сергій ШЕВЧЕНКО; Василь КІЗКА.

Фото Сергія Шевченка.

Джерело: <http://mediafond.com.ua>

ЗАСМІЧУЮТЬ МОВУ СЛОВСПОЛУЧЕННЯ-КАЛЬКИ

Віра КУЛЬОВА,
«Журналіст України»

Степанова весна

«Свято світлої пам'яті Степана Олійника, Степанова весна» – так любовно називають у селі Левадівці, де письменник ріс і ставав на ноги, ярмарок сміху, приурочений до дня його народження. Ось уже двадцять дев'ять літ поспіль 3 квітня їдуть у степове село на Одещині звідусіль, щоб разом із земляками відзначити день появи на світ сміхотворця-гуманіста і вручити дипломи лауреатів премії його імені «В ім'я добра», започаткованої в день кончини письменника. Майже тридцять літ минуло відтоді, як він пішов у засвіти, за межу земного буття.

Цьогорічні урочистості відбувалися переважно в селі Левадівці, де вперше виявився хист юного Степана до літератури: хлопець написав допис у районну газету про своє село. Отож щороку, тільки-но повесніє й на деревах з'являться бруньки, а на заплаву Тілігул, що поблизу Левадівки, прилетять лебеді й лелеки, до сміхотворця в гості поспішають і київські друзі, а коли точніше – Олійниківська родина, яка згуртувалася за цей час і зростає рік у рік. Тобто, група письменників, артистів і журналістів. І лунає над селом пісня, написана київською журналісткою Наталкою Бучель та поетом з Ізяслава Василем Кравчуком, яка стала гімном Левадівки. Столичні артисти готують спеціальну програму з творів Степана Олійника, а переможці конкурсу «Здоровше з гумором живеться», приуроченого до цього свята, декламують твори земляка, які не втратили актуальності й досі.

Цьогорічної весни в Левадівку приїхали столичні артисти Лариса Дедюх, Наталка Бучель, Віталій Краснюк, Василь Довжик, а з Івано-Франківська – Ігор Чепіль. І ясна річ, донька письменника Леся Олійник. Традиційно побували в Одеському університеті імені Ушинського, який свого часу закінчив письменник. Подарували книжки відомого мовознавця Бориса Рогози «Уроки державної мови», видані Київською спілкою журналістів.

А в рідному селі вручили дипломи лауреатам «народної» премії імені Степана Олійника «В ім'я добра». Ними стали одеські письменники Дмитро Шупта й Олекса Різників, журналіст Іван Мельник та перекладач з англійської мови Андрій Євса. Всіх їх знаю як багаторічних учасників Олійниківських свят і всеукраїнського конкурсу «Українська мова – мова єднання».

Агітували статі сексотом

Дмитро Шупта народився на Полтавщині, в селі Куріньці Чорнухинського району. В закоріненій у козацьку давнину родині, де повага до національних традицій, патріотизм, почуття власної гідності виховували змалку. Лікарі з роду-племени мали в генному наборі ген совісті й працелюбства. А такі люди не могли подобатися тодішній владі, коли кожного вважали безмовним гвинтиком єдиного механізму. Отож сім'ю, яка мала власну думку й зароблені тяжкою працею ські-такі

статки і де зростали п'ятеро дітей, розкуркулили, забравши все майно. А тата направили в далекий Архангельський край.

І за юним Дмитром потягнувся шлейф сина «ворога народу», засудженого на чверть століття «за антирадянську пропаганду». Та хоча згодом це тавро зняли й вирок скасували, хлопцеві нелегко довелося торувати шлях у медицину, а тим паче – в літературу. Залишившись без батька, заробляв на хліб і сіль у колгоспі з промовистою назвою «Заможне життя» та котельні. Потім, закінчивши з відзнакою макіївську школу, навчався у сімферопольському медучилищі.

Там і став об'єктом стеження: ще б пак, мало того, що батька розкуркулили, а брат загинув як вояк УПА, то ще й піше вірші, де патріотизм спрямований зовсім не в той бік, куди закликає «керівна й спрямовуюча».

Одне слово, хотіли спіймати хлопчину на гачок страху, запро-

понували бути сексотом, тобто «секретним співробітником», доносити на своїх товаришів. Ясна річ, не згодився. Відтоді потрапив під особливо пильне око, а відтак і в «чорні списки» недремного КДБ.

У Кримський медичний інститут Дмитро потрапив тільки з четвертої спроби. Проїшов через усе – обмовляння, нищення в особистих речах, провокації... Влаштували навіть психіатричну експертизу, щоб відрахувати з інституту. Але знайшлися добрі люди, дали змогу закінчити ВНЗ. Нонсенс, але випускник з «червоним дипломом» направлення на роботу не дістав, навіть у селі, де завше бракує кадрів, такий спеціаліст виявився непотрібним.

А втім, запропонували і посаду викладача медінституту, навіть квартири обіцяли дати в столиці Криму, аби лише... дав згоду на співпрацю з відомими органами. «Український буржуазний націоналіст» не забився заманливими пропозиціями. З горем навіп влаштувався на роботу в Пирятин, та шельмування не припинялися. Потім був Яготин, де головний лікар збирав на нього досьї і тримав у сейфі. Нарешті «хірурга, що говорить українською», звинуватили в різних несусвітніх гріхах: мовляв, зберігає долари (і це в ті часи, коли американську валюту мало хто і в очі бачив), переховує радіостанцію і взагалі має зв'язки з... польською «Солідарністю».

У знаменитій жорстокості Лук'янівській тюрмі катували, закладали пальці в двері, а що означають для хірурга руки, не треба пояснювати. Відчепилися, коли справа набула міжнародного резонансу. Вийшов на волю з покаліченими пальцями, тобто профнепридатним як хірург, травмованим хребтом, частково втраченими зором і слухом, але зі збереженою совістю...

Нині Дмитро Шупта живе в Одесі. Його творчий доробок складається з понад чотирьох десятків збірок: «Провісники звідтіля», «Крим», «Колиска покоління», «Знак літа», «Листя клена», «Сонях сонетів», «Птахи».

На його вірші відомий композитор Кирило Стеценко написав вокальні цикли та збірку пісень для дітей. Лауреат премії імені Григорія Сковороди, Пантелеймона Куліша, Івана Мазепи, Василя Симоненка, Яра Славутича, а тепер ще й Степана Олійни-

ка – за збірку гуморесок «Чесноті й цейтноти козака Голоти».

Змалку потрапив під ковпак КДБ

У Олексі Різника (Різниченко) доля склалася майже так само. Проїшов навіть через тюрми й табори горезвісного Кучино, де свого часу відбували строк в'язні совісті Левко Лук'яненко та Євген Сверстюк.

Народився на Донбасі, в Єнакієвому, куди лиха доля закинула батьків майбутнього літератора. За традиційним для тих часів сценарієм, батька розкуркулили й вислали за Урал, але чоловік утік із заслання на Донбас. Під час війни з фашистами потрапив у полон, а після перемоги – у радянський концентраційний табір. Додому повернувся, коли синок ходив уже в другий клас. Від голоду 1947 року родина рятувалася в Миколаївській області, в Первомайську. Там і залишилася жити.

З хлопчика сміялися, що не вмів говорити російською. Дитина росла з роздвоєного психікою, та й як же інакше: в школі навчали любити Леніна й Сталіна, виховували у безвір'ї, а мати пояснювала, що то кати українського народу, антихристи і що Бог є, треба в нього вірити, але нікому про це не слід казати.

Звичайно ж, сина розкуркуленого й неблагондійного не одразу прийняли на філологічний факультет Одеського університету, хоча хлопчина змалку писав вірші. Спочатку вступив у Одеське художньо-технічне училище. Працював електриком у Кіровоградському українському музично-драматичному театрі, дивувався, що в українському театрі говорять українською тільки на сцені... І як протест написав першого вірша, присвяченого рідному слову, – «Я забув українську мову...». Відтоді ця тема стала домінуючою в його творчості.

Ще в юні роки разом із друзями написали «Звернення до

народу», в якому проголошували гасла на кшталт «Геть фашистську диктатуру партії!». Ясна річ, за «антирадянську пропаганду і агітацію» дістав п'ять років ув'язнення. Та й там не марнував час, вивчав іноземні мови, розробив програму самоосвіти й виконував її, багато читав і, звичайно ж, писав вірші. Співкамерник Ар'є Вудка згодом по пам'яті відтворює вірші ув'язнених поетів, а серед них і Олексині, й надрукує у Мюнхені зболену збірку «Поезія з-за колючих дротів».

Повернувся із заслання до батьків у Первомайськ – не своєю волею, примусово. Працював знову ж таки електриком та не полишав улюбленої справи – поезії й лінгвістичних досліджень. За часів незалежності України, 1993 року, за книжку поезій «Терновий вогонь» одержав премію імені Павла Тичини. 1998 року йому вручили премію імені Костянтина Паустовського за книжку «Наодинці з Богом».

Вийшли мовознавчі праці «Словник омонімів» та «Спадщина тисячоліть».

І ось ще одна відзнака – премія імені Степана Олійника за книжку гумору «Сміх на гаку».

Журналістська премія

Третій олійниківський лауреат – Іван Мельник -не зазнав таких страшних випробувань, бо з'явився на світ Божий значно пізніше. А втім, і на його долю як редактора єдиної обласної україномовної газети «Чорноморські новини» випадає чимало випробувань.

Рік тому голова Одеської державної адміністрації Матвійчук підписав розпорядження про виведення облдержадміністрації зі співзасновників часопису, кинувши його напризволяще (про це, зокрема, писав і «Журналіст України»). Із двадцяти шести працівників залишилося лише одинадцять, і то разом з технічними службами. Отож, і борсаються зі всіх сил, щоб не просто

вижити, залишитися на плаву в російськомовному місті, а й тримати високу планку.

Іван Мельник народився на Львівщині, закінчив факультет журналістики Львівського державного університету імені Івана Франка. 1983 року випускник дістав направлення у одеську газету «Чорноморська комуна», яка за часів незалежності України трансформувалася в «Чорноморські новини», та й працює там ось уже майже тридцять років. Проїшов, як мовиться, всі газетярські шаблі: кореспондент, власкор, завідувач відділу, заступник головного редактора, головний редактор. Та передусім, звичайно ж, чудовий журналіст, за що удостоїли звання заслуженого.

До слова, 20 квітня Іванові Мельнику сповнилося п'ятдесят. Отож бажаємо довгих літ життя, якомога менше колючок на тернистій дорозі головного редактора, всіляких гараздів у родині. А журналістські клопоти – бажай чи не бажай – однак ніде не подінуться, коли вибрали таку трижовну професію, але нехай вони Вам будуть в радість. Тому зичимо багато сил і натхнення, щоб і надалі з-під Вашого пера виходили правдиві й людяні статті, нариси, інтерв'ю, аналітика – одне слово, хай Вам скоряються всі жанри сучасної журналістики.

Цікаво, що цього року вперше премію імені Степана Олійника «В ім'я добра» присудили за перекладацьку діяльність. Її лауреатом став Андрій Євса, який тлумачить твори сміхотворця англійською мовою.

Переклав з англійської українською твори Джона Гарднера, Джона Гендса, В. Джекобса, Стенлі Елліна, Джона Д. Карра, Еллірі Квіна, Джеймса Кейна, Агати Крісті, Дейвіда Куоммена, Вернера Ліндермана, Стефана Лікока, Бернарда Маламуда, Уільяма Марча, Г. Монро, Джона Мортгона, Білла Пронзіні, Уільяма Сарояна, Еріка Сігела, Генрі Слесара, Ф. Р. Стактонна, Джеймса Тербера, Елвіна Тоффлера та інших. Нині працює над перекладами гуморесок і лірики Степана Олійника.

Член Національної спілки письменників України та Національної спілки журналістів України. Лауреат премії імені Пантелеймона Куліша.

Світлана ОРЕЛ,
власкор газети
«Дзеркало тижня. Україна»

Чесна журналістика потребує підтримки

Якось, багато років тому, нас, кількох початкуючих журналістів, запросили на відкриття виставки дитячого малюнка. Чи то не прибув хтось із запрошених, хто мав відкривати виставку, чи з якої іншої причини, але вже підготовлені – заведені в рамочки і розвішані по стінах дитячі малюнки, того дня так і не стали виставкою – її офіційно не відкрили.

- Але ви напишіть, що виставку відкрили, - підступив до нас один з організаторів заходу, - вона ж уже доступна для огляду.

Звідтоді не раз доводилось зустрічатися з підходом: відбулась подія чи ні, і як вона відбулась – неважливо, головне, щоб про це повідомили ЗМІ. Якщо публікації (передачі, новинні сюжети) зроблено, та ще й позитивні для організаторів за змістом, значить, переконані вони, подія у суспільній свідомості відбулась. А як там насправді – діло третє. Причому, насправді може бути не обов'язково погано, але картинка, зовнішній чинник все-таки важливіші...

Коли рік тому експарламентський депутат Сергій Ларін прибув на Кіровоградщину як голова облдержадміністрації, своєю головною метою він декларував виведення області у п'ятірку кращих в Україні. Ще однією гучною заявою Сергія Миколайовича, яку він повторював під час наступних прес-конференцій і на яку мало хто звернув увагу, було те, що назвав він себе кращим політехнологом в Україні. Очевидно, ця заява була таки ключовою.

Та все це справді має вигляд невинного жарту порівняно з тією зачисткою інформпростору, яка відбулася в Кіровограді. Відразу по приїзді в область Сергій Ларін продемонстрував свою небайдужість до ЗМІ, заявивши в одному з інтерв'ю, що був свого часу робкором. Більше того, він привіз з собою своєрідну медіагрупу, до якої входили колишні кіровоградці, відомі як члени команди КВН початку 90-х, які потім знайшли себе, працюючи у сфері ТБ.

Ця група, за словами Ларіна, мала допомогти ОДТРК готувати цікавіші, популярніші передачі. І справді, у програмі обласного телебачення з'явилась тижнева підсумкова аналітична програма «Погляд», пожвавішали новини, добре зарекомендувала себе розважальна «Ранкова кавка», привернула увагу публічним відбором креативних ведучих програма «Зроби собі шоу» та нібито гострими балачками на актуальну тему «Журналістський бочонок».

Але під час минулої виборчої кампанії, коли Олександрійська територіальна виборча комісія після рішень десятків судів тупо не реєструвала кандидатів у

депутати місцевих рад від «Батьківщини», «Погляд», і словом не обмовившись про це беззаконня, мило розпитував у регіонала, тоді кандидата на посаду міського голови Олександрії Степана Цап'юка, як він працюватиме на благо народу. Аналізуючи виборчі рекламні кампанії різних політичних сил, «Погляд», звісно, критикував усі, крім кампанії ПР. Угадайте з трьох разів, хто тепер генеральний директор ОДТРК? Правильно, Вадим Мурований, керівник згаданої медіа-групи. Правда, не журналіст, а сценарист і телепродюсер.

А в розмовах «Журналістського бочонка» з передачі в передачу беруть участь кілька одних і тих самих лояльних до влади журналістів на чолі з начальником управління з питань преси і інформації облдержадміністрації Євгенією Шустер. Більше того, навіть художні фільми на обласному телебаченні, виявляється, демонструються тільки завдяки турботі партії регіонів. Як повідомив керівник каналу, вони звернулися до партії, аби допомогли поновити фільмотеку, то, звісно, відгукнулася тільки ПР...

Редактор обласної газети «Народне слово» Валерій М'ятович пропрацював на цій посаді майже двадцять років. Не

один раз був на грані звільнення, але втримувався завдяки тому, що свого часу, очевидно, користуючись юридичною освітою, обачно не підписав контракту про власне призначення. А раз нема контракту, що ж розривати? Попередні керівники профільного управління, опинившись перед цією дилемою, відступали.

Але не Євгенія Шустер. Добре знаючи редакційну кухню, вона таки добила звільнення М'ятовича (і попередник Мурованого на посаді очільника ОДТРК, і редактор газети самі написали відповідні заяви).

Валерій М'ятович у минулому скликанні облради був депутатом від «Батьківщини», тож

Валерія Павловича, а неофіційно його зять. Колишньому редактору треба дякувати Богові (чи власній завбачливості?), що КРУ не знайшло порушень.

Звісно, щоб сьогодні підняти «Народне слово», серйозно збільшити тираж і повернути хоча б частину колишнього авторитету, треба докласти колосальних зусиль. А видання ж було свого часу флагманом і свободи слова, і процесів національного відродження в краї. Тож представники журналістської громадськості зверталися і до голови ОДА, і до новообраного голови обласної ради з проханням провести повоіцний конкурс на заміщення посади редактора, аби відбувся справді чесний відбір серед тих, хто має достатню професійну підготовку, щоб справитися з цим завданням.

Слід зазначити, що таких людей в області небагато – понад двадцять років на Кіровоградщину не приїздили випускники факультетів журналістики, а місцеві навчальні заклади, знову ж, очевидно через брак кадрів, досі не отримали акредитації спеціальності «Журналістика».

Але як зазначив на своїй першій після обрання прес-конференції голова обласної ради Микола Ковальчук, проведення конкурсу не передбачено ста-

ГАЗЕТА УПРАВЛЯТИМЕТЬСЯ АБСОЛЮТНО В РУЧНОМУ РЕЖИМІ

хтось може вважати відсторонення від редакторства політичним переслідуванням. Але це не так. Амбітний керівник, він волів бачити поруч з собою не повноцінних партнерів, а слухняних виконавців, що вкупі з багатьма іншими причинами призвело до зниження тиражу і авторитету видання. Прямо навпроти редакції обласної газети з'явилась ще одна редакція – розважального видання «Нова газета», редактором якої офіційно став шофер

тутом редакції, тож засновники (ОДА і облрада) створили робочу групу, яка провела відбір претендентів. Цей процес важко назвати публічним. Менш, ніж за два дні до завершення прийому документів на сайті ОДА з'явилося повідомлення про цей відбір. Той, хто прочитав той текст, здивувався рівню вимог до претендентів. «Повна вища освіта (чому не спеціальна?), досконале володіння комп'ютерною технікою (?), спеціальні знання з планування і верстки газети, володіння спеціальними науковими знаннями щодо сучасних підходів до видавництва друкованих газет». Кожен журналіст знає, як планувати роботу редакції, що таке макет і т. п. Останній же пасаж щодо «видавництва друкованих газет» свідчить хіба про те, що текст готувала людина, яка має дуже віддалене поняття про журналістику. То хто і кого таким чином мав намір відбирати?

Вже до того, як це квазіповідомлення з'явилося на сайті, в управлінні преси і інформації лежали документи кількох претендентів. Слід зазначити, що обласна організація СЖУ теж не проявила справжньої зацікавленості у цьому процесі. Висунули, правда, кількох претендентів, але за принципом - не той, хто кращий, а той, хто ближчий до тіла, тобто, голови.

Тож з тих кандидатів кращою визнано Валентину Бажан. Для журналістської громади області такий вибір став шоком. Пенсіонерка, викладач Кіровоградської філії відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна», колишня випускниця російського філфаку місцевого педінституту, вона, очевидно, колись мала наукові амбіції. Чомусь не склалось. Довелося працювати літредактором в тижневику «Україна-Центр». Пізніше стала редактором приватної маргінальної газетки «Елісаветградські ведомості», що досить швидко віддала Богові душу. Так само, як і газета «Молодіжне перехрестя», яку певний час редагувала Валентина Василівна. Ці видання запам'ятались читачеві хіба що систематичними антиукраїнськими випадками (Бажан очолює

в області «Русское движение»), які тепер перекочують і на сторінки «Народного слова»?

Чому ж зроблено такий вибір, адже навіть серед кандидатур, які розглянула комісія (а начальник управління Євгенія Шустер, знаючи журналістський загал області, безперечно, могла б запропонувати набагато креативніший і професійніший контингент), були люди досвідченіші, з певними творчими здобутками. Можливо, причина у тому, що Валентина Бажан під час минулої виборчої кампанії працювала у штабі регіоналів і, очевидно, добре (як своя людина?) зарекомендувала себе. Але чи ці якості найпотрібніші, аби поставити на ноги колись авторитетну обласну газету?

Навіть за умови, що видання очолила своя людина, на сесії обласної ради було однозначно сказано: «Народне слово» не ма-

ГАЗЕТИ ПЕРЕТВОРЮЮТЬСЯ НА ЗІБРАННЯ НЕЙТРАЛЬНИХ ПОВІДОМЛЕНЬ, НАПИСАНИХ, У ЖАНРІ РОЗШИРЕНИХ ІНФОРМАЦІЙ

тиме окремого рядка в обласному бюджеті, як це було раніше. За словами Сергія Ларіна, влада оплачуватиме якісну інформацію про її діяльність. Тобто, газета управлятиметься абсолютно в ручному режимі. Про яку ж об'єктивність, служіння інтересам читача й суспільства може йтися?

Відразу після призначення нового редактора стало відомо, що влада роздала вказівки на місця про обов'язкову передплату певної кількості примірників «Народного слова». Та поки що це спрацювало слабо – тираж залишився практично таким, як і був. Для стороннього спостерігача всі зміни в газеті звелись хіба що до того, що на її сторінках з'явилися вірші місцевих графоманів, які в інші часи й не мріяли б опублікуватися на сторінках обласної преси.

Найавторитетніша в області «Україна-Центр» ще задовго до виборів потрапила під контроль впливового підприємця Павла Штутмана, нині депутата обласної ради від партії регіонів. Звісно, редактор і журналісти,

розуміючи ситуацію, старались, як могли, але минула виборча кампанія показала: того різноманіття думок і суджень, яким раніше славилася газета, немає.

Під контроль Штутмана перейшов і місцевий телеканал ТТV, який належав колишньому судді Володимирові Ярошенку. Володимир Іванович чомусь був вирішив, що кращого міського голови для Кіровограда, ніж він, не знайти, тож і критикував, готуючись до виборів, тодішню міську владу вздовж і впоперек. Про якийсь серйозний професійний журналістський рівень редакції каналу, звісно, не йшлося. Але – хоч якась альтернативна думка. Тепер немає й цього.

Є ще у Кіровограді видання, які й тиражі мають ніби непогані, але швидше належать до інформаційно-розважально-рекламних. Їх купують, щоб

мати програму телебачення та черговий рецепт, як квасити капусту. Що на них зважати?

На місцях – в містах і районах області – ситуація ще гірша.

Останнім часом багато критиковано редакторів і журналістів місцевих видань за безпринципність, беззубість, за те, що уникають гострих тем, конфліктних ситуацій, не кажучи вже про те, щоб провести якийсь журналістське розслідування чи підготувати аналітику. От і перетворюються районна, міська газети на таке собі зібрання нейтральних повідомлень, написаних, як правило, у жанрі розширених інформацій, де можуть сказати критичне слово, як у тому анекдоті, хіба що про двірника... Ну, ще додайте якісь корисні поради, рецепти страв, без яких наш народ давно вимер би...

От і виходить така сірatina з номера в номер, тиражі невеличкі, авторитету ніякого, грошей постійно обмаль, перспектива нульова. У цьому зачарованому колі гине, просто на очах зникає журналістика. І куди рипнешся, якщо газета на дотації, завтра тре-

ба знов їти просити грошей. І хоч вони не з чисель особистої кишені, а з кишені усіх платників податків, але ж розпоряджаються ними одна чи кілька конкретних осіб.

Набагато вигідніше й простіше хвалити владу, поміщати портрети керівників по кілька штук на кожній сторінці, бути слухняним і податливим. А не думати про якусь там справжню журналістику, якої ніхто й не оцінить (читач уже привчений до сірої гумки!), один клопіт з нею.

Видавці і редактори приватних видань теж здебільшого розраховують, що читач швидше оцінить порцію порад чи кримінальну хроніку, тупо списану з міліцейських зведень, ніж серйозний журналістський матеріал. Нащо воно? Ще зачепиш кого з «недоторканих», у суд подадуть, собі ж дорожче вийде.

Це картина, звісно, дещо перебільшена. Є, звичайно, редактори, колективи, які зуміли завоювати авторитет, стати на ноги фінансово, продукують гостру, цікаву журналістику, мають свого читача. Та, на жаль, у нашій області це окремі островці у морі сіратини, а не навпаки, як воно мало б бути.

Ми небезпідставно говоримо про те, що звучується свобода слова, у всіх в пам'яті приклади з відомими телевізійними каналами, а як ведеться журналістам місцевої преси? Про це чомусь мало хто думає. Так, їх можна критикувати, що вони проявляють безхребетність, гнучкошість, не дотримуються професійних стандартів, збалансованості інформації. Можна і треба критикувати. Але як їм допомогти?

Спробуй, дотримайся чогось такого в умовах, коли влада, як, наприклад, на Кіровоградщині, взяла курс буквально на інформаційну зачистку. А тут партії регіонів, як уже багато хто переконався, напору й зухвальства не позичати. Таке враження, що влада хоче, аби про неї або – добре, або – нічого. Але ж так – тільки про покійників...

І як у таких умовах журналістові не втратити професійних підходів, не розчаруватися, не зневіряться?

Думаю, в нинішніх конкретних умовах допоміг би комітет з

питань свободи слова Верховної Ради. На щастя, його очолює людина, якій не треба розповідати, що таке професійна журналістика. Представник комітету, маючи відповідні повноваження, у кожній області (або один на дві області) міг би виконати величезну роботу. По-перше, зустрітися з колективами практично усіх ЗМІ (не тільки комунальних і державних, а й приватних, бо ж професійні стандарти і для них обов'язкові, про що часто забувають), включаючи районні газети, з посадовими особами влади, які займаються відповідними питаннями, виявити особливості їхніх стосунків, налаштувати їх на дотримання професійних стандартів у журналістиці та збалансованість інформації.

Такий представник мусив би постійно відслідковувати місцеві ЗМІ, звертати увагу на особливо кричущі випадки непрофесійності, лакейства, присутності замовних матеріалів без відповідної рубрики (до речі, «Політична реклама» практично відсутня в

аби випускати цікаву газету, то ніякі зусилля не допоможуть, але представник комітету має бути уповноваженим, аби ставити у разі потреби перед владою і питання кадрового забезпечення.

Такий представник міг би відповідно реагувати і на факти

спільноту, вболівати за справу професійної журналістики, а не за якусь політичну силу.

Будучи фактично представником однієї з гілок влади, водночас маючи авторитет серед журналістського загалу області, такий уповноважений комітету, на відміну від громадських журналістських утворень чи відповідних управлінь (вони давно стали слухняними механізмами в руках влади), міг би суттєво впливати на стан місцевих ЗМІ, надавати їм моральну, методологічну, а при потребі (через комунікацію з владою) й фінансову допомогу.

Це – тільки приблизна схема, яку можна і треба відшліфувати, уточнювати.

Кіровоград.

Вони проявляють безхребетність, гнучкошіість

місцевих ЗМІ) і реагувати на них. Його підтримка могла б підсилити соціальну роль журналістики, яка у низовій пресі досить сильно знівельована. Журналіст тут давно вже не суспільна інституція, а обслуговуючий персонал влади.

Звісно, якщо в редакції немає відповідно підготовлених кадрів

недотримання журналістської етики, які часом трапляються в місцевій пресі, бути комунікатором між журналістами, які прагнуть гідного професійного рівня, і владою. Звісно, жодної політизації у цій справі бути не повинно. Представник комітету мусить представляти журналістську

Решения власти – в газете объявлений

«Везет» городу Славянску Донецкой области. Судя по последним событиям, несмотря на перемену персоналий во власти, отношение к журналистам и средствам массовой информации остается тут весьма своеобразным. К счастью (тьфу, тьфу, чтоб не сглазить!), уже не прибегают к помощи бейсбольных бит, коими в свое время был зверски убит директор телекомпании "TOP" Игорь Александров, но, тем не менее, бизнесмены, усаживающиеся в чиновничьи кресла, произвольно трактуют законные требования о прозрачности власти.

К примеру, новая градоначальница Неля Штепа решила закрыть издание городского совета «Наш Славянск». Решила – и сделала, тем более, что новоизбранные депутаты, ничтоже сумяшеся, ее поддержали. А где же печатать официальные документы городского совета, обнародовать которые власть обязана по закону?

А нет проблем! Сессия Славянского горсовета внесла изменения в регламент работы совета в части публикаций его решений. Отныне все решения нормативного характера, регуляторные акты, а также обращения и заявления совета подлежат обязательной публикации в еженедельнике «Газета объявлений». Словом, рядышком с «продам козу» и «ищу друга жизни» будут печататься документы

общегородского значения. Ну, может быть, это и неплохо: глядишь, народ и прочитает.

А обрадованная успехом в «своеобразном» тендере «Газета объявлений» похвалилась, что таким образом депутаты якобы сэкономили городскому бюджету практически миллион. Красиво звучит, хотя явно нереально.

Рассказывают о новом мэре и такое. Якобы на одной из сессий Неля Штепа при рассмотрении вопроса «Разное» выгнала журналистов из зала заседаний, сказав, что это их личные дела, что эти вопросы надо рассматривать в семейном кругу.

А недавно интернет наводнили текстовые и видеосообщения

об очередном казусе с Нелей Штепой.

Во время пресс-конференции, посвященной 100 дням ее правления, она якобы произнесла слово, похожее на «с*ка». Этот сюжет транслировал и телеканал НТН в программе «Свідок», а также СТБ. Об этом написали многие центральные газеты.

Я сказала: «САНЮ, САНЮ зови!»

Вот что пишет журналист славянской газеты «Вести» Ольга Гетьманская, которой касалось это бранное слово:

– Утверждать, что мэром было сказано именно это слово, не стану. В это время я задавала мэру вопрос – громко и внятно. А слово, похожее на «с*ка», прозвучало довольно тихо. Но то,

что не услышало ухо, зафиксировали чувствительный микрофон и камера телеоператора. Хотя допускаю, что именно так мэр отреагировала на один из моих «неудобных» вопросов. Делать фонетическую экспертизу – занятие хлопотное, да и зачем, ведь вывод о том – произносила ли Н.И.Штепа в мой адрес слово, похожее на с*ка, я для себя сделала...».

Газета «Сегодня» опубликовала ответ Н.И.Штепы по этому поводу:

«Там было совсем другое слово. Было холодно, мне под ноги поставили обогреватель, и тут, видимо, замкнула проводка – замигал свет, началось вроде бы как загорание, искры полетели. Я это увидела и сказала девушке рядом: «Саню, Саню зови!». Саня - это электрик».

Председатель НСЖУ Игорь Лубченко, который побывал в Славянске (к сожалению, он не смог повидатися с мэром), пошутил: «Она бы могла сказать, что говорила "сумку принеси", это было бы более созвучно. Но и без этого у нее достаточно проблем, связанных с журналистами».

Действительно, ситуация со славянской градоначальницей - из ряда вон. Но самое печальное во всем этом – отношение к журналистам повсеместно ухудшается на глазах.

Соб. инф.

Вікторія ПЛАХТА,
відповідальний секретар
Івано-Франківської
обласної організації НСЖУ

Чотирьох членів Національної Спілки журналістів Украї-

З владою і у владі...

ни із восьми, які перебувають на обліку в Тлумацькій первинній журналістській організації, обрано депутатами районної ради. Це – Михайло Батіг, Михайло Буджак, Дмитро Лупипсів і секретар первинної організації НСЖУ, редактор місцевої газети Зіновій Штурнак.

Ще один журналіст, який увійшов до складу тамтешньої ради, Василь Лесів, працює пер-

шим заступником генерального директора Івано-Франківського ОТБ «Галичина» й очолює первинну журналістську організацію телебачення.

Між Городенківською районною радою і редакцією газети «Край» підписано договір про співпрацю. Це відбулося на засіданні круглого столу, на якому керівництво району разом з мі-

сцевими журналістами обговорили такі актуальні питання, як висвітлення діяльності органів місцевого самоврядування, депутатського корпусу, громадських організацій, політичних партій, фінансове забезпечення районної газети і радіо тощо.

Комунальним ЗМІ побажали «залишатися флагманом у сфері інформації на теренах покутського краю».

Степан ШЕГДА,
відповідальний секретар Волинської
обласної організації НСЖУ

Наміри добросусідські, плани – творчі

Волинську обласну організацію НСЖУ з робочим візитом відвідав генеральний секретар Товариства польських журналістів, головний редактор журналу «Форум журналістів», що видається у Варшаві, Стефан Трущинський.

Голова обласної спілки Михайло Савчак та Стефан Трущинський поділилися перспективами співпраці громадських організацій на найближчий час. Пан Стефан зустрівся з журналістами обласних газет «Волинь-нова» та «Діалог», а також побував у редакції часопису «Монітор Волинський», що видається польською мовою.

Генеральний консул Республіки Польща в Луцьку Томаш Янік вітає наміри щодо поглиблення співпраці журналістських організацій обох країн та висловив побажання зосередити зусилля працівників засобів масової інформації на пропаганді історико-культурних традицій прикордонних регіонів, розвитку туристичної галузі в рамках підготовки до «Євро-2012».

Наш кореспондент попросив пана Стефана відповісти на кілька запитань.

«Які завдання нині вирішує польське Товариство журналістів?»

«У ці дні готуємося до пленуму правління, який має відбутися у першій половині квітня, а

на початку червня плануємо провести звітно-виборну конференцію. Обиратимемо новий склад керівних органів. Будуть внесені зміни у структурну побудову товариства.

Масмо свою базу відпочинку на березі Вісли у мальовничому ландшафтному містечку Казімеж Долбни. Видаємо також свій центральний часопис – щоквартальний журнал «Форум жур-

налістів. Наш статут не забороняє такого членства.

«Творчий шлях у журналістиці завжди нелегкий, яким він видався для Вас?»

«У пишучої братії побуває вислів: «Через терни до зірок». Так і в мене, алгоритм життя нагадує кардіограму серця людини. Злети і падіння. Адже усі суспільні проблеми літописець пропускає через власне серце, нерви і розум. У журналістиці розпочинав у 1965 році з посади репортера газети «Штандарт млодих». Така собі польська «Комсомольська правда». Працював тут дванадцять років. У 1968 році готував репортажі із Єгипту, писав із Монголії, Данії, Голландії, ФРН і НДР, Чехословаччини, Копенгагена, Стокгольма, Парижа і Москви.

Наприкінці 1973 року журналістські дороги привели на польське телебачення. Працював над тематичними програмами, репортажами та документальними фільмами. Редагував і готував телевізійні програми «День добрий, тут телебачення», «Телебачення в справі мільярдів» та інші. З 13

На обліку в республіканській організації перебуває три тисячі журналістів. Найбільший осередок, звичайно, столичний. Він об'єднує півтори тисячі журналістів.

налістів». До речі, цими днями кореспондент «Волинської газети», який активно співпрацює і з «Діалогом», член вашої спілки Генріх Костельний прийнятий і у члени Товариства польських

грудня 1981 року – журналіст студії «Солідарність» у Гдині. Потім працював «на чорно» аж до 1989 року. Змінив 15 фірм. Був водієм з доставки вантажів, працював у гаражах і на будівельних майданчиках, на пошті.

-Трохи штормило?

-Штормило добре, особливо під час запровадження в Польщі військового стану. Наприкінці 1980 року брав участь у президентській виборчій кампанії. У жовтні того ж року призначили директором регіонального телебачення у Варшаві.

Побував на війні у Хорватії. Підготував цикл документальних фільмів з Канади, Перу, Бразилії, Заїру, Кенії, Мадагаскару. Згодом знову довелося залишити телебачення і працювати комен-

татором польського радіо. Рік був директором телеканалу TVP-1. Активний журналістиці віддано 44 роки.

-Хочете підкреслити, що настав час передати досвід молодому поколінню журналістів?

-Коли запропонували працювати в Товаристві польських журналістів, з радістю погодився. Вже другу каденцію колеги обирають генеральним секретарем. Працюємо над збільшенням чисельності членів Товариства, організуємо творчі конкурси, різноманітні тематичні форуми, активно співпрацюємо з Міжнародною організацією журналістів.

-Які з творчих конкурсів є найбільш престижними?

-«Свобода слова». Переможець отримує 20 тисяч злотих (55 тисяч грн. – ред.) Цей конкурс, як ніякий інший, допомагає утвердити європейські стандарти журналістики, боронити демократичні завоювання польської спільноти. А ще він застерігає владу і власників видань від втручання в редакційну політику і професійну діяльність журналістів.

-Звідки береге кошти для фінансування творчих конкурсів?

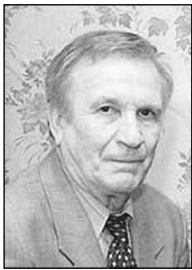
-Маємо непоганий зиск від оренди приміщень центрального офісу. Активно займаємося видавничою і рекламною діяльністю. Значною є і спонсорська допомога. Членські внески мої колеги сплачують у розмірі 50 злотих на

рік. Щоправда, тим, кому за 70, звільняємо від такої повинності.

-Якою бачиться співпраця з українськими журналістами?

-Договір про співпрацю українських і польських журналістів плануємо підписати під час візиту Голови НСЖУ Ігоря Лубченка до Варшави, який заплановано на травень цього року. Проведення семінарів, обмінних летучок, творчих дискусій, прес-клубів, стажування журналістів, спільні культурно-мистецькі, спортивні, оздоровчо-відпочинкові заходи – ось далеко не повний перелік акцій, які будемо пропонувати для співпраці.

НА ЗНИМКУ: під час зустрічі з генеральним консулом Республіки Польща в Луцьку Томашем Янком.

Борис МОСЬПАН,
первый заместитель
председателя Донецкой
обл. организации НСЖУ

ГОТОВИМСЯ К СМОТРУ РЯДОВ

На засіданні нашого секретаріату, в якому прийняв участь голова НСЖУ Ігорь Лубченко, обговорювався, в частині, питання проведення отчетно-виборчої кампанії.

Отчеты и выборы, которые пройдут в сентябре-октябре нынешнего года в журналистских организациях, должны стать смотром рядов творческого союза. В последние годы он заметно помолодел – более трети состава журналистской организации Донетчины моложе тридцати лет. Это ставит перед Союзом журналистов задачу помочь молодежи освоить профессию, заботиться о ее творческом росте.

Секретариатом было одобрено предложение инициировать проведение общественных слушаний по вопросу свободы слова в регионе.

Ряды Союза пополнили зам. главного редактора димитровской городской газеты «Родной город» Максим Забеля, корреспондент газеты «Донбасс» Мария Титова, преподаватель ДонНУ Александра Самсонова, корреспонденты: «Краматорской

правды» - София Крутова, газеты «Наш Славянск» - Светлана Зиньковская и Геннадий Плотниченко, славянской газеты «ТВ плюс» - Антон Скворцов и Павел Коротенко, константиновской газеты «Знамя индустрии» - Наталья Литвиненко.

Вместе с тем, из Союза журналистов были исключены как утратившие связь с ним, выполняющие требования устава сотрудники константиновской городской газеты «Провинция» Виктория Гейзер, Галина Разпутько, Михаил Разпутько.

Побывал Игорь ЛУБЧЕНКО и в Мариуполе, куда он приехал вместе с председателем областной организации, главным редактором региональной массовой газеты «Донбасс» Александром БРИЖОМ.

В пресс-клубе «Приазовского рабочего» состоялась встреча с руководителями и журналистами городских СМИ, студентами факультета журналистики гуманитарного университета, юными корреспондентами детско-юношеской газеты «Привет, ребята!». Обсуждали вопросы свободы

слова, развития современной журналистики, подготовки кадров, экономического положения редакций – круг проблем, который сегодня волнует журналистов, и благодаря решению которых читатель будет получать оперативную и достоверную информацию.

В области 60 газет, которые напрямую учреждены районными, городскими и областными советом. Есть факты попыток смещения редакторов или прекращения финансирования изданий. Поэтому, сказал А. Бриж, мы выходим с инициативой провести совместные слушания областного совета и областного союза журналистов. С этой целью разработана анкета, которую можно обсудить в редакциях.

В этой анкете - вопросы, касающиеся свободы слова, содержательности изданий, экономических процессов. Ответы на вопросы планируется собрать в течение месяца, обобщить и поставить их перед властью. Александр Бриж заметил, что главный редактор «Приазовского рабочего» Николай Токарский как депу-

тат Донецкого областного совета входит в состав постоянной комиссии по культуре и средствам массовой информации и будет активно продвигать в облсовете выработанные предложения.

Председатель НСЖУ Игорь Лубченко рассказал, что в апреле следующего года пройдет 12-й съезд Союза журналистов Украины. Заинтриговал тем, что не собирается в дальнейшем возглавлять Национальный Союз журналистов Украины. «На съезде состоятся выборы председателя Союза и председателя ревизионной комиссии», - уточнил Игорь Лубченко.

В Славянске председатель НСЖУ встречался с журналистами газеты «Вести» (об оскорблении, нанесенном мэром города журналистке издания, см. публикацию в этом номере «ЖУ» –ред.).

«На заседании Донецкой областной организации НСЖУ мы решили записать мэра Штепу в список врагов прессы не только за этот эпизод, там есть о чем поговорить и без этого», — уверяет Игорь Лубченко.

«Ветерану преси» - 15!

Київський благодійний фонд «Ветеран преси» відзначає своє 15-річчя: відлік його добрих справ започатковано ще в 1996 році. І всі ці роки ветеранська рада незмінно працює за принципом: *благодійність не обов'язок, а поклик душі.*

Стало доброю традицією шанувувати ювілярів на журналістських вогниках. Влаштуються вечори відпочинку, колективні екскурсії в кіно і театри, виїзди на природу (багатьом припали до душі поїздки по Дніпру).

За ці 15 років фонд надав матеріальну допомогу ветеранам на суму майже півтора мільйона гривень.

Президент фонду Леонід Козиренко наголошує: у фонду є чимало благодійників, без котрих неможливо було б підтримувати ветеранів матеріально. І від імені керівництва «Ветерана преси» просить назвати усіх, хто опікується старшим поколінням журналістської спільноти.

Це – колективи редакцій газет «Урядовий кур'єр», «Дзерка-

ло тижня», «Праця і зарплата», «Комуніст», «Селянська правда», «Все про бухгалтерський облік», а також журналів «Радуга», «Дім, сад, город». Завжди готові допомогти банки «Хрещатик» і «Фінанси та кредит», Журфонд України.

- Не можна не згадати, - наголошують у фонді, - й колективи газет «Експрес-об'ява», «Київський вісник», а також То-

ргової палати, КП «Київреклама», компанії «Макдональдс», «Росток», МТС, ТОВ «Юнівест маркетинг», поліграфічного комбінату «Україна», Укрінформу, ЗАТ «Київобленерго», фірми «Каштан», концерну «Воронін», БФ «Фармацевтичний».

Приємно зазначити, що з кожним роком коло благодійників розширюється. Ветерани з вдячністю говорять про колективи газети «День», ДНВП «Картографія», ТОВ «Медіа Прайс Центр», часопису «Віче», видавництва «Педагогічна преса», готелю «Турист», ТОВ «Готель менеджмент», ТОВ «Воля кабель».

Инф. «ЖУ».

ЯК ЦЕ БУЛО

ЧОРНОБИЛЬ: Тривожний травень 1986

Василь ДЗЬОБАК,
учасник ліквідації наслідків аварії
на Чорнобильській АЕС,
кандидат історичних наук

Події, факти, персоналій у дзеркалі преси

Хтось із тодішніх аналітиків – дослідників зробив підрахунок: сучасні люди списали на тему чорнобильської аварії сотні, тисячі тонн паперу, інформація по ЧАЕС займає за обсягами перше місце у світі. Обсяг тих матеріалів, кількість документів унікальні. А тому ще нікому не вдалося проаналізувати всі джерела інформації про глобальну катастрофу, пережиту нашими співвітчизниками. Бо навіть цілий колектив аналітиків навряд чи міг би впоратися з цим завданням.

Адже тисячі, сотні тисяч, мільйони свідчень залишаються непоміченими широким загалом і не взяті на озброєння проти можливих загроз. Це публікації у місцевих виданнях, журнальні та

Минуло чверть століття від аварії на Чорнобильській атомній електростанції. За цей час виросло покоління, яке про цю трагічну подію знає лише з книг, кінофільмів, телевізії. Та ще із спогадів тих героїчних, саможертвних людей, учасників ліквідації наслідків цієї глобальної катастрофи, хто без страху, свідомо йшов на подвиг, аби захистити майбутнє – своє і своїх дітей, країну, врешті-решт людство від можливого всесвітнього апокаліпсису.

газетні статті, виступи на радіо і телебаченні.

А скільки цікавих аналітичних узагальнень та пропозицій, рекомендацій звучало на щорічних парламентських та громадських слуханнях, міжнародних симпозиумах, конференціях, зустрічах, теле- радіомарафонах за участю учасників ліквідації наслідків аварії. Зрозуміло, що сьогодні важко сказати, якою є ефективність та дієвість цих організаційних, просвітницьких, пропагандистських заходів, чи реалізовано хоч найважливіше, що пропонували люди, які пройшли випробування чорнобильською катастрофою.

Подвиг нового прагне слова

До інформаційної панорами про події на Чорнобильській атомній станції після 26 квітня можна досягнути кількома сходами – від замовчування та приховування всього, що там сталося - у перші два дні, за ними – лаконічні повідомлення ТАРС «Від Ради міністрів СРСР» 29-30 квітня. Потім був Першотравень з святковими випусками газет і

такими ж оптимістичними новинами. Трагічні вісті з Чорнобиля їм не пасували.

І лише після Великодня 4 травня ЗМІ начебто зрозуміли та схаменулися, що вони втрачають час та ініціативу. Але небезпечна зона ЧАЕС, Прип'ять і Чорнобиль за розпорядженням Урядової комісії були надійно закриті для самовільного в'їзду, перепустки журналістам регламентувалися МВС та Міненерго, хто, про що і в який спосіб інформуватиме представників преси про аварію – не було визначено.

5-6 травня, перебуваючи в Чорнобилі та Іванкові, довелося почути немало нарікань на пасивність та безініціативність ЗМІ, люди хотіли знати значно більше офіційної інформації, особливо, чого можна чекати найближчим часом. Багатьох драгував «режим секретності».

Делікатно ситуацію описує В.Ф.Склярюк, український міністр енергетики та електрифікації (працював у зоні 5 перших днів після аварії).

-Приблизно о другій годині дня несподівано біля штабу,- зга-

дує Віктор Федорович, - зустрів Колінська, знайомого кореспондента АПН (Ця фундація, хто не знає, була покликана пропагувати досягнення Радянського Союзу в зарубіжних країнах).- Я дуже зрадив свіжому обличчю і доволі наївно запитав: «Як Ви сюди прорвалися і з якою метою приїхали?»

-Нічого не міг зрозуміти, що тут сталося. Інформація дуже суперечлива. Чого варті тільки чутки? Вирішив проникнути поближче до джерела. Сів за кермо і прямо сюди.

На зміну моєму захопленню професійною мужністю (може, це була мужність незнання) настала стурбованість.

- Як же Ви проникли через пости без спеціальної перепустки?

І я йому показав цей спецдокумент. Співрозмовник лише посміхнувся, і я зрозумів, що не варто добиватися розкриття професійних таємниць.

- Яка тут ситуація? Що сталося і що відбувається? Спробував з'ясувати у Вашого начальника, нічого з цього не вийшло.

І тут кореспондент допустив явний промах, - робить висновок міністр.- Якщо йому начальник нічого не сказав, від мене він тим більше нічого не довідається.

Відомий московський кінооператор Володимир Абрамович Дубинський, маючи необхідні дозволи, добрався в Чорнобиль 4 травня. "На виїзді з Іванкова, згадував він, - начальник УВС Київської області особисто перевіряв наші з І.С.Вартазаровим (керівник А.Т. Інформенерго) документи і дозволив проїзд в Чорнобиль. (Вони мали завдання від В.І.Долгих задокументувати всі події навколо станції, та їхня робота не була на той час гласною і доступною громадськості).

Автор називає десятки імен співробітників Інформенерго, які загинули або стали інвалідами, хто з 4 травня аж до закриття зруйнованого 4-го реактора, змінюючи один одного, працював в небезпечній зоні. "Наші співробітники описували, показували, зберігали (охороняли) різні моменти робіт по ліквідації наслідків аварії в Чорнобилі: боротьба з самим зруйнованим реактором, евакуація населення, дезактивація забруднених об'єктів, спорудження саркофага, будівництво нових житлових масивів в Славутичі і т.д. Багато співробітників провели на чорнобильських об'єктах більше року. Однак про результати цієї роботи тоді знали лише в Урядовій комісії.

А як на проблему гласності і доступності до інформації про аварію дивилися самі журналісти? Їхню позицію сформулював Володимир Губарев, редактор газети "Правда" по відділу науки:

"Розмова з журналістами у Раді Міністрів УРСР тривала довго. Вона закінчилася лише після того, коли на всі запитання були дані вичерпні відповіді та роз'яснення.

Спілкуючись з журналістами, О.П.Ляшко, голова Ради Міністрів УРСР, ґрунтовно і переконливо говорив про те, що повідомлення про аварію на ЧАЕС було передано відразу, тільки-но найавторитетніші фахівці з Москви вивчили ситуацію в Чорнобилі і поставили "діагноз".

-У такій серйозній справі не може бути поспіху, недопустимих скороспілих висновків.

І з цими словами погодилися присутні кореспонденти. Проїжджаючи по багатолюдних вулицях Києва, писав В.Губарев, ми могли переконатися в брехливо-

сті твердженні західних кореспондентів про мертве місто.

Слід сказати, що ситуація навколо пошкодженої АЕС почала прояснюватися з першими кореспонденціями з Чорнобиля, інтерв'ю з академіком Є.П.Веліховим, які взяли спеціальні кореспонденти "Правди" Михайло Одинець та Володимир Губарев, серією публікацій Володимира Жуковського, Володимира Іткіна та Леоніда Черненка, що представляли ТАРС-РАТАУ. Ці матеріали з'явилися 6-11 травня в усіх всесоюзних та республіканських, обласних виданнях під заголовками "Організованість, витримка, самовідданість", "Битва без ліній фронту", "Над кратером розжареного реактора сміливо і рішуче діяли вертольотчики", "Час випробувань", "В перших рядах комуністи", "Весна тривоги та мужності" та ін.

На дискусійне (через десятиріччя) питання, хто з журналістів - з метою висвітлення післяаварійної ситуації - зумів першим потрапити в район атомної станції, може відповісти однозначно - це були правдисти. Оскільки газета "Правда" - 12 мільйонів передплатників, а ще більша аудиторія постійних читачів. І саме з врахуванням цього обиралися пріоритети.

Прес-центрові обкому поставили завдання всіляко сприяти представникам ЗМІ, не допустити нарікань, що з якихось причин обмежується доступ до інформації. Я знав, чим зумовлена така увага, особливо, коли йшлося про Михайла Семеновича Одиця. Він був керівником кореспондентського пункту газети в Україні. Здобув авторитет своїми журна-

лістськими розслідуваннями всіляких неподобств, бюрократизму у чиновницькому середовищі.

Неперевершеними були його фейлетони на актуальні теми. У Київській області довго пам'ятали його "Лінотип у хаті" - про запущеність матеріально-технічної бази місцевої преси. Після цього за кілька років у 18 районах було споруджено типові приміщення для редакцій і друкарень, придбано новітнє обладнання. Отаким було реагування в радянські часи на виступи преси.

Спілкуючись майже щодня з правдистами, зустрічаючись з ними у відрядженнях у Чорнобилі, Польському, Іванківському районах, я дістав змогу бачити у ділі талановитих публіцистів. Щоразу переконувався у невідкунній об'єктивності, толерантності, високій відповідальності Михайла Се-

куйованих, створити усі умови для життя і роботи, подбати про жінок, дітей, людей похилого віку зустріло розуміння і готовність поділитися усім, що є. То була особлива атмосфера, прояв сформованої століттями рис слов'янського характеру - доброти, взаємовиручки, великодушності. Цього забути не можна.

Московська журналістка Лєніна Кайбишева, співробітниця центру "Інформенерго", яка працювала в зоні з 2 травня, писала: "Коли Б.Є.Щербина звернувся до тих, хто вантажив на вертольоти пісок, скільки, на їхню думку, їм треба платити - вони образилися: не за гроші працюємо... Взагалі, у травні і навіть у червні людям в голову не приходило, що за це треба одержувати гроші. Потім всім заплатили за весь період роботи у відповідності із ступенем небезпеки тої ділянки і минулим "мирним" окладом... Непорозуміння не було, взагалі з цього приводу майже не було розмов..."

У цей логічний ряд добре вписується і поведінка багатьох журналістів. Заради кількох рядків, фотознімка для своїх видань вони часом ігнорували небезпеку і опинилися в епіцентрі подій. Так, кореспондент "Радянської України" Анатолій Краслянский провів свої "п'ять хвилин під реактором" щоб розповісти про п'ятьох сміливців, які здійснили подвиг, без якого неможливими були би подальші аварійні роботи.

У "Київській правді" друкувалися інтерв'ю, фоторепортажі безпосередньо з станції та прилеглої зони. Ці матеріали готували В.Заруда, В.Шанюк, В.Сало, Г.Пивоваров, фотокореспонденти Д.Злобінський, Л.Добровольський, М.Мосенжик, мало звертаючи увагу на реальні загрози власному здоров'ю. Після чергової публікації "На передовій" я дізнався, що автор Віктор Шанюк в зону - туди і назад - їздить на власному автомобілі. «Щоб оперативно виконати завдання», - пояснив він. «Після чергової поїздки ти можеш опинитися без свого залізного коня, який потрапить на чорнобильське звалище. Хто ж тоби компенсує таку жертву»? Відповідь була простою і здалась банальною: «Нині інформація ціниться вище будь-яких матеріальних втрат».

Діяльність місцевої преси області одержувала високу оцінку в "Правде". 13 травня повідомлялося про відновлення в Іванкові

випуску багатотиражки “Трибуна енергетики”. Евакуйованих з Прип’яті журналістів прийняли сердечно в колективі районної газети “Трибуна праці”. Про житло і умови для роботи потурбувалися іванківські колеги П.Я.Дерикіт та П.Я.Смовж. Газета розповідала про мужність і героїзм персоналу атомної станції, висловлювала подяку родинам, які змогли розмістити у себе від п’яти до восьми евакуйованих.

Прагнення допомогти - взагалі особлива невід’ємна риса справжніх журналістів. Особливо вона проявилася у взаємостосунках між творчими колективами. “Київська правда” розповідала про облаштування в Бородянці евакуйованої з Чорнобиля редакції газети “Прапор перемоги”. Її редактор Микола Петрович Ляц не приховував вдячності: “Живемо як одна сім’я. Тільки-но переїхали, одразу почали випускати газету, і в цьому нам дуже допомагають бородянські колеги.” “Усі проблеми легко втрясаємо”, - жартував Петро Матвійович Розбура, бородянський редактор. Що це значило? В його квартирі прийняли родину чорнобильського редактора.

Заступник редактора В.О.Королюк запросив жити до себе сім’ю В.Д.Лісового, а завідувачий відділом В.В.Валерко – родину Л.П.Малиновської. Так само зробили працівники друкарні, діливши між собою усі труднощі і проблеми післяаварійного облаштування.

Через двадцять п’ять років дивно вислуховувати звинувачення журналістам чорнобильського призову, мовляв, вони були невинуватими оптимістами. Але як можна було долати труднощі, не бачивши перспективи. Про це добре сказав у “Правді” наш Борис Олійник 18 травня, ділячись враженнями від зустрічей в причорнобильській зоні: люди твердо переконані в своєму майбутньому. І це головне.

Що такий настрої формувався в суспільстві – немала заслуга преси. І в цьому подавали приклад центральні засоби інформації. Детально про це кажу тому, що був очевидцем, як старанно і відповідально готували свої матеріали правдисти В.Губарев та М.Одинець. А в роботі над публікаціями: “Станція і навколо неї” (6.05), “Місто, море і реактор” (8.05), “Солов’ї над Прип’яттю” (26.05) навіть пощастило допомогати їм в організації зустрічей, уточненні фактів і окремих дета-

лей. Переконався шоразу, що для “Правди” немає заборонених тем. Хоч в той момент – травень 1986 - важко було обійтися без езопівської мови.

“Правда”, “Известия”, Литературная газета” писали відверто, надаючи слово чесним ученим та відомим фахівцям, які називали речі своїми іменами.

Істина має просту мову

За минулий час створено немало книг, фільмів, телесюжетів про аварію, її наслідки. Серед справді правдивих творів, побудованих на реальних фактах героїзму народу, прикладах високого гуманізму, можна було зустріти і майстерно виготовлені підробки, всілякі фантазії в стилі “барона Мюнхгаузена”. Один з майстрів пера писав, як він у травні 1986 провів з академіком С.П.Веліховим цілий день, кілька разів облітав з ним на гелікоптері зруйнований реактор, записав інтерв’ю, яке “опубліковано лише за кордоном. В нас воно ніколи не друкувалось”. (Натяк на утиски цензури). То де ж той геніальний твір, чому він недоступний читачеві за два десятиліття гласності? Бо його просто не існує, як і не могло бути описаної зустрічі.

Навіть у центральних газетах і журналах з’являлися публікації, побудовані начебто на розповідях реальних учасників. А коли ті прочитували написане, їхньому здивуванню не було меж. Аркадій Усков, старший інженер реакторного цеху №1, який з’їдав усі страхиття під час вибуху на четвертому блоці, перебуваючи у УІ клініці в Москві, створив унікальний документ великої сили – щоденник. В ньому він записав: “В “Комсомолке” за 15 травня прописали нас з Чугуновим. І, звичайно, все перебрехали. Який це шакал виклав їм наші дії? За описом кореспондента мене треба негайно поставити до стінки, як злочинця. Телефонував у “Комсомолку” – висловив свою думку про їхню роботу. І взагалі відчувається по пресі, що матеріал у газетах іде сирий – пишуть, хто, що хоче, інколи нісенітниця”.

Уважний і прискіпливий читач Олександр Гаманюк, перший секретар Прип’ятського міськкому партії, зустрічаючись з письменниками Борисом Олійником

та Іваном Чумаком доброзичливо просив передати представникам преси не писати про те, чого не бачили самі, уникати публікацій, “взятих по телефону”. Як правило, це призводить до помилок та перекручень.

Один з ліквідаторів Володимир Миколайович Шишкін – заступник начальника управління “Головелектромонтаж”, знайшовши в журналі “Коммунист”, №9 за 1989 рік висловлені ним начебто слова, засумнівався в компетентності автора і рішуче не визнав реальність сюжету, який “змалював” Г.У.Медведев. “Може, він і гарний письменник, але що він професіонал, який досконало знає тонкощі справи, яку описує, є великі сумніви... Не хочу більше торкатися цієї теми, так як нічого подібного тому, що написав у своїй статті “Некомпетентність” Григорій Устинович, я не говорив”, - підсумовує читач і герой публікації.

А скільки непорозумінь виникло в 1986 році, та й пізніше, у зв’язку з легковажними звинуваченнями людей, висловленими публічно у ЗМІ? Зокрема, один з відомих письменників не міг підтвердити жодним чином, що керівники республіки, столиці та області відправили своїх дітей та онуків в Крим і за кордон ще до 1 травня. Ну хоча б одне прізвище назвав. Але розголос у суспільство пустив.

Не могли не здивувати нерозбірливість редакцій і навіть ризик втрати ними репутації об’єктивного ЗМІ. Наприклад, до участі у програмі однієї із загальноукраїнських телестудій (ICTV) запросили двох молодих народних депутаток і такого ж віку заступника голови столичної держадміністрації. Заангажовані політиканти до чергової 24-ої річниці аварії наговорили стільки небиліць та нісенітниць, що вони вихлюпува-

лися за найвищу вершину абсурду. Їх доповнював доктор історичних наук з столичного університету. Як він сам зізнався, у травні він у Києві не був, бо одразу опинився аж у Абхазії (каже, ні, не втік подаль від лиха), але знає, як все було.

Як насправді було - люди бачили. Перший секретар ЦК В.В.Щербицький стояв на першотравневій святковій трибуні разом з онуком Володькою. Керівник парторганізації столичної області Г.І.Ревенко демонстративно затримав своїх дочок школярок у Києві до закінчення навчального року. 8 травня, зібравши працівників апарату ОК, суворо запитав:

- Підніміть руки, хто відправив дітей з Києва? Серед нас таких не виявилося, бо кожен знав, чим би закінчився такий необачний “проступок”. Хоча по правді кажучи, я досі не можу зрозуміти, що могло бути не порядного і зловмисного в тому, якби кожен батько чи дідусь потурбувався про своїх малюків.

Немає сумніву, що справді людяно, мужньо і мудро вчинила Валентина Семенівна Шевченко, тодішній Голова Президії Верховної Ради Української РСР і член Політбюро ЦК, добиваючись і організуючи відправлення дітей з Києва та Київської області в піонерські оздоровчі табори Криму, Закарпаття, Одеси, Запоріжжя, Херсона і Миколаєва. Їй за це завжди будуть глибоко вдячними і сучасники, й майбутні покоління.

Коли я про це згадую, то думаю, що кожному політику слід бути надто обережним у звинуваченнях, як це необачно робив “совість нації” письменник В.Яворівський. Краще подумай про людину по-доброму, роби приємне ближньому і тоді не помилишся ніколи.

КОЛЛАЖ Олександра ПОПЕЛЬ-НЮКА, кореспондента обласної газети «Зоря», учасника ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. Дніпропетровськ.

ПРО АВТОРА. Василь Дзьобак у 1968 році закінчив філологічний факультет Ужгородського державного університету, а в 1971-му – відділення працівників преси, радіо і телебачення Вищої партшколи при ЦК Компартії України.

У журналістиці з 1961 року. Працював літературним редактором, заступником редактора міжгірської районної газети «Червона зоря», заступником головного редактора «Молоді України», головним редактором радіомовлення на Київську область Держтелерадіо України.

Кандидат історичних наук. Коло наукових інтересів – проблеми соціально-культурного і духовного розвитку України. Має публікації в наукових виданнях «Наукової думки» і «Вищої школи», друкується в газетах «Голос України», «Урядовий кур’єр», «Сільські вісті», «Київська правда».

Під час ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС – керівник прес-центру Київського обкому партії та член оперативної групи.

Від прибутковості до запускіння...

Якось дочка, змитаючи порох із книжок моєї бібліотеки, запитує: «Звідки в тебе, тату, взялась ось ця палітурка?»

Оглядаю, на білій обгортці позолоченими літерами написано: «Спілка журналістів УРСР». Це ж моя нагорода - «Почесний Диплом». Його вручав голова правління спілки ЖУ В.Сіробаба. Пригадалося, як тоді виступав з високої трибуни на з'їзді журналістів. Проходив він у залі Верховної Ради. Про що я тоді говорив з високої трибуни? З колегами-журналістами ділюся досвідом. Як наша редакція із збиткової стала рентабельною. І що для цього найбільше постаралася первинна організація СЖУ.

Василь ПЕРВУН,
ветеран журналістики

Першими до спілки вступили головний редактор Микола Королюк і відповідальний секретар редакції Михайло Копиленко. Третім був я.

Мене було обрано секретарем журналістського осередку. В той час у країні проходила реорганізація управління державою. Укріплялись райони, мінявся стиль роботи. Загальна перебудова зачепила і дві газети, які виходили в Коломиї. Було створено міськрайонну газету «Червоний прапор». Однак, на початку заново створений літопис виходив малим тиражем, був нерентабельним. Зарплата у газетярів була мізерною, не зацікавлювала професійних журналістів у ній працювати.

Колектив первинної організації спілки, який швидко зростав, енергійно взявся за підвищення якості і дієвості газетних матеріалів. З'явилися публікації під рубриками: репортаж, інтерв'ю, оповідання, новела, фейлетон... З не меншим ентузіазмом узялись і за збільшення тиражу газети. З п'яти тисяч передплатників уже наприкінці 60-х років ми збільшили їх майже до 30 тисяч.

Газета стала прибутковою. За власні кошти збудували три квартири для своїх працівників. Писали різножанрові матеріали, які добре оплачувались. За пропозицією спілки праця журналіста оцінювалась за його творчість, а не за кількість надрукованих рядків і в цілому заміток в газеті. Оцінку якості авторських публікацій давав сам колектив на щотижневих

оглядах газетних матеріалів. Хто набрав найбільше балів, той і виходив переможцем, найбільше заробляв. До основного заробітку за посадовим окладом дорховувалась доплата з гонорару. Пам'ятаю, що у багатьох талановитих кореспондентів і фотокорів зарплата була більшою не тільки, ніж у завідуючих відділами, а й у головного редактора газети.

Спілка організувала при редакції школу робітників. У ній набували досвіду журналістської майстерності ті юнаки й дівчата, які мріяли після навчання в школах поступати на факультети журналістики університетів Києва, Львова. Ми налагодили зв'язок з професорами цих університетів. Вони пообіцяли і дотримувались свого слова, враховуючи наші рекомендації щодо вступу абітурієнтів.

Був би довгим список, коли б мав можливість перелічити всіх, хто з нашої робітничої школи з часом став справжнім майстром журналістики, письменником. Серед таких і нинішній головний редактор обласного телебачення Ольга Бабій, заслужений журналіст України, і Василь Пожоджук, удостоєний такого ж звання. До речі, він багато років працював у моєму відділі.

Вийшов у широкий світ журналістики і другий кореспондент мого відділу Василь Рябий. Після навчання у Львівському університеті ми запросили його на штатну посаду, кореспонден-

том мого відділу. А незабаром В.Рябий прославився на всю Україну своїми поетичними збірками. Став письменником.

Прикро мені, що Василь Михайлович нині не може знайти собі постійного місця в редакціях Коломиї. Вже 20 років письменник Василь Рябий мріє випускати в нашому місті журнал, у якому могла б проявити себе в художній творчості молодь. Посадовці міста і райдержадміністрації цю ідею чомусь не сприймають серйозно.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР – ВЕТЕРИНАРНИЙ ЛІКАР

Не можна не згадати і наших відомих у Прикарпатському краї фоторепортерів Миколу Кутеева, Володимира Бойка. Безцінний відбиток історичних подій у нашому місті зафіксував на фотоплівках фотокор газети Іван Підлисецький!

Яким багатим було наше місто, тепер можна побачити тільки на знімках фоторепортера Івана Підлисецького. Його фотогалерея знімків — у музеї міста.

Чим же сьогодні живе первинна організація СЖУ, з якої я почав свою розповідь? Та організація розпалася на дві — міську і районну.

Недавно я зайшов до будинку «Вісника Коломиї». В цій споруді був мій кабінет. Понад 30 років я працював у ньому. Нині в приміщеннях гуляє вітер, зі стелі звисає павутиння. На столах і під ними валяються підшивки газет, які виходили ще в 1945 році і в роки помаранчевої перебудови.

Відшукав головного редактора, дипломованого журналіста Василя Дем'яніва (у вашому журналі про його побиття писала нині секретар Івано-Франківської обласної організації НСЖУ Вікторія Плахта). Василь Антонович розповів, що газета не виходить, журналісти розбіглися хто куди. А він ходить по лікарнях та поліклініках, загоєє рани на голові після побиття.

По дорозі з поліклініки заходжу в будинок, у якому знаходиться редакція газети «Вільний голос» (засновники -райрада, РДА, колектив редакції). Ця ще дихає. За столами бадьоро сидять газетярі, головний редактор у відрядженні. Починаю цікавитись, чому останнім часом їхній літопис став інформаційно-статистичним, рекламним довідником, а не газетою для широкого загалу. У відповідь почув: «Як платять, так і працюємо».

Коли дізнався, що головний редактор Ольга Гаврилюк відмінила додаткову доплату до посадового окладу за рахунок гонорару, то для мене все стало зрозуміло. І чому газетярі байдикі б'ють, не змагаючись між собою в подачі до газети різножанрових матеріалів під рубриками, зокрема: репортаж, нарис, оповідання, фейлетон, новела.

А, може, ці газетні жанри їм і не під силу? Бо в колективі немає дипломованих журналістів. Головний редактор і та працює не за фахом — ветеринарний лікар. Напевно, Ольга Гаврилюк почувалась незручно в редакторському кріслі. А тому й не вимагає як слід від газетярів творчості. Легше в зарплаті всіх стригти під одну гребінку.

Правда, свою працю і роботу бухгалтеря оцінила високо. Ці посадовці отримують зарплату втричі більшу, ніж газетярі. Ось і весь секрет того, чому цей часопис день у день хиріє. А що буде далі, коли почнеться роздержавлення засобів масової інформації? Адже незабаром над усіма газетами, які отримують дотацію від держави на своє утримання, нависне чорна грозова хмара.

Хто утримуватиме нерентабельні, збиткові видання? Кому вони потрібними будуть?

Коломия
Івано-Франківської області.

Як фотокор Валерій Черкас Ганну Герман «посилав»

Це сталося під час міжрегіональної виставки «Нафта.Газ.Сервіс-2011». З'їхалося чимало високопосадовців і бізнесменів з усіх усюд, ось-ось мала розпочатися церемонія офіційного відкриття. І раптом до зали зайшов високий, немолодий, але стрункий і стрімкий чоловік з фотокамерою, і губернатор Полтавщини Олександр УДОВИЧЕНКО рішуче попрямував до нього, обняв, поцілував, вітаючи. Чиницька братія роззубилася: хто ж це такий, як з ним поводитися. А був це просто фотокореспондент обласної газети «Зоря Полтавщини» Валерій ЧЕРКАС, якому якраз у ті лютневі дні виповнилося сімдесят.

Втім, не просто, не просто... Це легендарна особистість краю, і, можливо, те, що, губернатор, представляючи Валерія Михайловича гостям виставки, сказав: «Він ще Хрущова фотографував», важлива, але не найголовніша характеристика нашого героя.

Марія ВАЛЕР'ЄВА,
«Журналіст України»

Черкасу, який в полтавській пресі і у фотосправі з 1960 року (працював фотокореспондентом у "Комсомольці Полтавщини", "Зорі Полтавщини" та "Сільських вістях", став класним фоторепортером і фотохудожником, одержав звання заслуженого журналіста України) довелося фотографувати практично усіх перших осіб СРСР і України, які полюбили щедрий гоголівський край, Сорочинський ярмарок, та від спогадів він не «присідає». Навпаки, видає вельми гостренкі оцінки. І тому, що раніше почту у столичних сановників було набагато менше, і колеги з центральних медіа не поводитися так нахабно, а про поведінку нинішніх бодігардів годі й говорити.

Втім, Черкас ніколи ні перед ким не гнувся. Колеги згадують, як він веселив Ганну Герман «послав» у відповідь на її зневажливе ставлення до регіональних журналістів. Зміг-таки поставити на місце гонорову пані, яка перед ним вибачилась. І це не якийсь особливий випадок - божий дар і доля, роки напруженої роботи над самовдосконаленням (а Черкас справжній перфекціоніст) дають йому всі підстави для адекватно високої самооцінки й самоповаги.

Народився Валерій Черкас у Москві. Батько був директором бібліотеки військової академії імені Фрунзе, мама – бібліографом. Але почалася війна, тож мама привезла малого Валерія на Харківщину, до своїх батьків. Тато загинув під Ржевом. Він був родом з Комишні на Миргородщині.

Потім мама працювала в Харківській бібліотеці імені В.Г.Короленка, тож ріс Валерій серед книг. Не випадково має нині багату власну бібліотеку, яку збирав усе життя: 15 тисяч томів. Ця бібліотека і є його головними університетами та ще заочний лекторій при центральному Будинку журналіста в Москві – єдине місце в Союзі, де навчали фотокореспондентів. Багато його випускників стали згодом знаними майстрами.

Ми відібрали для презентації Майстра характерні, на наш погляд, роботи і задали йому кілька запитань.

-Валерію Михайловичу, якою апаратурою працюєте?

-Одразу скажу – топовою. У мене Nikon-3, взагалі маю всю сучасну лінійку оптики. На єдиному об'єктиві всі фото будуть як родичі.

На цифру перейшов в 1998-му. Я б уже мерседеса мав, аби не витрачався на фототехніку. Але в нашій професії, вважаю, інакше й не можна. Зараз взагалі в ре-

дакція мода – брати на роботу фотокора з власною технікою.

Переваги сучасної техніки – колосальні: я це можу вивести з власного досвіду. Наприклад, щосекунди –кадр. В спортивній журналістиці - просто клад. Хоча ніяка техніка мізків фотокора не замінить. Я неодноразово висвітлював футбольні матчі нашої «Ворскли», в тому числі і за кордоном, бачив, як там працюють колеги. Треба, по-перше, знати найвигідніші для зйомки точки, по-друге, не бути лінним ремісником, який накладе будь-яких кадрів, і їде, не дочекавшись закінчення матчу. А найяскравіший момент якраз може статися на останній хвилині.

-А фото самі обробляєте, чи віддаєте на відкуп дизайнерській службі редакції?

-Тільки сам! Знаю, є такі колеги, які кинуть на редакційний комп'ютер купу знімків –працюйте. Це не мос. У мене добір, обробка відзнятого матеріалу займає багато часу. Вивчив дизайнерські програми – корекції кольору, створення панорамних зображень і взагалі - редагування фотографій.

Раджу й молодим колегам так діяти, бо ніхто не буде з вашою «дитинкою» так возитися, як ви самі. Звичайно, будете стикатися з проблемою різного бачення у вас і у дизайнера чи редактора. Ну, тут по-різному можна. До

розумних порад дослухатися, але власний стиль виробляти.

-У Вас є дивовижні як для фотографії пейзажі. Це справжній живопис. Скажімо, Ваш «Вечір» - в стилі Святослава Періха («Захід сонця в Гімалаях»), «Біла славної Диканьки» нагадує «Куц бузку» Ван Гога, а «Корови» - просто розкішне фламандське бароко. Як досягаєте такого ефекту? Обробкою фото?

-Не тільки. По-перше вибором не тільки місця, а часу зйомки: або рано вранці, або пізно ввечері. Ламане світло дає дивовижну гру світлотіні.

Ну, і, звичайно, багато роботи вже після зйомок: наприклад, накладаю один кадр на інший.

А головне, базове – постійно вивчати не тільки можливості нової техніки, а й історію живопису, фотографії. У мене величезна бібліотека, і це не мертвий капітал, вона працює. Я обожаю художників Слобожанщини кінця XIX – поч. XX ст. В творах Васильківського, Левченка, Ткаченка знаходжу дуже цікаві реалістичні засади світовідтворення, поетичне сприйняття природи.

-Порадьте початківцям, як ставитися до власного фотопроєкту.

- Системно. Збирайте, це ж свого роду літопис життя. Хоча...

У мене зараз повна картина Полтавщини за більш як півстоліття. Підготував кілька тематичних фотоальбомів, сподіваюся, що колись вдасться їх видати всі, а для початку хоча б один – присвячений 20-річчю Незалежності України. Тут потрібна матеріальна підтримка.

Розумієте, я не з тих варягів, які видають альбоми тільки завдяки тому, що головне місце в них займають сановні особи. Я такого не роблю й не хочу робити. А собівартість достойного альбому – щонайменше гривень триста. На жаль, комерційний зиск – під знаком запитання. Це не ті швидкі й гарячі гроші, які любить наш бізнес. Отже, потрібні меценати.

Та я все-таки сподіваюсь, бо впевнений – краса й пам'ять людям завжди потрібні.

На 1-й стор. обкладинки В. Черкас. Фото Олега ЖУРАВЛЬОВА.

Максим НАЛИВАЙКО,
член делегації НСЖУ, студент
Інституту журналістики
Київського національного
університету
імені Тараса Шевченка

Там, де «хабар» стає «НОВИНОЮ»

«В ім'я Аллаха Милостивого і Милосердного», – тільки так і ніяк інакше починається кожен урочистий захід в Ісламській Республіці Іран. Не стали винятком і зустрічі, які провели члени української делегації НСЖУ під час тижневого офіційного візиту до цієї близькосхідної країни (про візит «ЖУ» повідомляв у попередньому номері).

Поїздка стала можливою в результаті підписання меморандуму про співпрацю між посольством Ісламської Республіки Іран в Україні та Національною спілкою журналістів України. До делегації увійшли керівники трьох всеукраїнських та двох регіональних газет, медіахолдингу, а також представники інформаційного агентства та радіо

Знайомство з однією з найбільш таємничих країн світу почалося з аеропорту. Побудований 5 років тому міжнародний аеропорт Тегерана імені імама Хомейні одразу дає зрозуміти, що в деяких питаннях Іран стоїть значно ближче до Європи, ніж Україна, хоч зовсім туди і не прагне. Та ж думка про «європейськість» Ірану, яка щойно почала покидати мене в місцевому таксі, з новою силою ожила в готелі. Як я пізніше дізнався, готель, що зараз носить перську назву, раніше належав до мережі «Hilton» і був побудований ще в далекому до революційному 1961 році. Якщо мені не зраджує пам'ять, то, згідно з найоптимістичнішими планами, в Києві готель цієї мережі відкриють лише в 2011 р. Ну що ж, 50 років різниці – не так вже й багато...

Незважаючи на показну європейськість Ісламської республіки, вже наступного ранку я міцно впевнився в тому, що ця країна все-таки східна. Перше, що впадає у вічі, – місцеві правила дорожнього руху, точніше – їх відсутність. Навіть не те, щоб відсутність, швидше непомітність. Місцеві дайшники на дорогах стоять, але на них абсолютно ніхто не звертає уваги. Навіть коли автомобіліст, рішуче відмовляючись пропустити пішохода на переході, без упину сигналізує йому, поліцейський, який так само намагається перейти дорогу і що є сили розмахує жезлом, натикається на повне ігнорування з боку водія.

Там, де для машин відведено чотири смуги, незрозумілим для європейця способом вміщається

шість автівок, а сигнали повороту сприймаються іранцями як елемент декору. Проте при такій, на перший погляд, хаотичній системі руху десятимільйонному мегаполісу вдається рухатись і місцями – досить швидко. Водії дуже спокійно ставляться до ситуацій на дорозі і при постійному середньому інтервалі між машинами в 10 см. різкий поворот без будь-якого попередження сприймається як щось звичне: без нервів і криків.

Хто життя пізнав – той не спішить

В такому ставленні до непередбачуваних ситуацій проявляється весь перський менталітет. Саме в цьому регіоні зародились перші цивілізації, і представники іранських народів (серед них азербайджанці, курди, талиші, гілянці, мазендеранці, лурі, белуджі, араби, туркмени, вірмени, але переважну більшість (понад 50%) складають етнічні перси) мабуть, усвідомлюючи свою стародавність і осягнувши з висоти величезного історичного досвіду тлінність буття, нині просто отримують задоволення від життя. Це проявляється бодай в тому, що під час кожної зустрічі, незалежно від статусу, на столах завжди стоять фрукти, горішки та солодке, а обід зазвичай подається на тих же місцях, де щойно відбувалось

активне обговорення. Навіщо витрачати зайві сили для переходу в ідальню, адже й тут добре сидиться. Якщо задуматись над подібною філософією, то можна з нею і погодитись.

Що найважче далось до розуміння, так це повна відсутність планування часу. В Ірані ніхто ніколи нічого не знає наперед. Навіть програма нашого офіційного візиту так і не була розроблена, деталі ми дізнавалися зранку чергового дня, і по ходу. Звичний для нас time management для іранців – незрозумілий набір іншомовних літер. Обов'язковим для жителів країни є обід. Часу і продуктів на нього ніколи не шкодують. Ми могли пропустити якусь, на нашу думку, визначну пам'ятку, але

Що найважче далось до розуміння, так це повна відсутність планування часу

випити ще одну чашку чудового чаю. До речі, для любителів кави Іран – не найкраща країна, на відміну від часманів.

Іранська кухня представляє собою набір різноманітних кебабів і дивовижного рису. До речі, особливим делікатесом місцеві жителі вважають підгорілу рисову скоринку з дна казанка. Її їдять винятково руками і обов'язково з блаженним виразом обличчя.

Офіційна частина

Це, так би мовити, короткий вступ задля кращого розуміння подальшої розповіді. Що ж до офіційного прийому, то тут

іранці проявили себе відмінно. Незважаючи на зазначені в попередньому абзаці особливості, ми встигли відвідати майже все, що узгоджували ще в Києві. Приймаючою стороною виступила редакція найтиражнішої газети «Iran», і учасникам делегації були створені всі умови для якнайкращого ознайомлення з офіційною позицією країни із найрізноманітніших питань.

Зокрема, ми зустрілись з віце-президентом Ірану Насрін Солтанхах, міністром закордонних справ Алі Акбаром Салехі, керівництвом Вищої ради національної безпеки, Міністерства культури та ісламської орієнтації й інших урядових установ. Українські журналісти також відвідали провідні підприємства Ірану та науково-дослідні центри. Зокрема, стали одними з перших представників іноземних медіа, які отримали доступ до Іранського ядерного центру в Тегерані. Крім того, відбулися зустрічі з колегами з провідних ЗМІ Ірану, серед яких інформаційне агентство IPHA та «Прес ТВ», газета «Iran» і Російська служба держтелерадіо IPI.

Свобода слова

В чому варто віддати належне журналістському середовищу Ірану, так це єдностайність. Всі, без винятку, представники журналістських колективів, з ким довелося поспілкуватися, запевняли нас, що зі свободою слова в Ірані все прекрасно, що журналісти вільні писати будь-що, і та ж «Iran» незважаючи на свою,

за словами головного редактора, приватну форму власності, публікує майже всі постанови уряду і меджлісу лише тому, що «в обов'язки журналістів входить висвітлення роботи державного апарату». Можливо, це дійсно так, не братимусь

судити, але з точки зору розвиненої (та й не дуже) демократії така мотивація звучить дивно. Як нам було сказано, держава не втручається в редакційну політику, але кореспонденти фотослужби розповіли, що несанкціоновані мітинги вони все ж намагаються не відображати. Легальні – можна.

Мені взагалі здається, що одностайність – це характерна риса всіх іранців. Саме таку думку намагались до нас донести протягом всього візиту. Ніхто, звичайно, не заперечував, що в країні є хоч і слабка, не впливова і малоактивна, але ж опозиція, проте істотної ролі в житті держави вона не відіграє. Взяти хоча б ті «народні виступи», що відбувались буквально за тиждень до нашого приїзду. Спочатку представники опозиції виступили з акціями на підтримку революції в Єгипті, а вже наступного дня була проведена інша акція проти підтримки цієї революції.

Під час нашого візиту до Ірану різними офіційними особами було кілька разів підкреслено, що обидві акції були направлені не проти дій іранської влади. Іран наполегливо хоче здаватись країною стабільнішою, ніж СРСР за Брежнєва. Як вдалось за тиждень поїздки, таким він і є.

Промисловість

До речі, про СРСР. Не без допомоги радянських спеціалістів у місті Ісфахан, що в центрі країни, наприкінці 60-х років було побудовано сталеливарний завод, який на сьогодні є найбільшим виробником сталі в Ірані і одним із найпотужніших в регіоні. Членам української делегації, окрім «Esfahan Steel Company», було продемонстровано також потужності найбільшого автовиробника не лише Ірану, а й всього Середнього і Близького сходу – «Iran Khodro». В 2010 році ком-

панія випустила більше 600 тис. авто і за цим показником зайняла 19 місце в світі. На підприємствах «Iran Khodro» в Ірані зайнято по-

УКРАЇНСЬКІ ЖУРНАЛІСТИ ОТРИМАЛИ ДОСТУП ДО ІРАНЬСЬКОГО ЯДЕРНОГО ЦЕНТРУ

над 1 млн. 300 тис. працівників.

До речі, в Україну автомобілі цієї марки також імпортуються. За роки співробітництва було завезено близько 7 тисяч авто. Так що, коли побачите автомобільну емблему із зображення коня, пам'ятайте, що це не обов'язково «Ferrari», а може бути й «Khodro».

Наступним пунктом нашого маршруту стало підприємство з виробництва літальних апаратів

дещо знизили ціни на свою продукцію, собівартість літака теж би знизилась, і він став би конкурентоспроможним на зовнішніх ринках, що було б вигідно всім учасникам.

Проте Україна чомусь не хоче йти назустріч в цьому питанні, так само, як і в тому, щоб дещо вдосконалити конструкцію двигуна, аби він міг працювати в спекотних умовах Близького сходу. За підрахунками української сторони, подібне вдосконалення не окупиться майбутніми продажами. Тому за 15 років співробітництва було запущено в експлуатацію лише шість літаків. Чотири з них використовуються на власних авіалініях HESA, а ще

всю продукцію, як харчову, так і побутову, Іран виготовляє самостійно. Завдячуючи частково міжнародним санкціям, частково політиці держави, іранська економіка виявилась закритою, що хоч і дещо уповільнило її розвиток в «ситі» роки, проте одночасно вберегло від різкого падіння під час криз та допомогло розвинути внутрішній ринок.

Вороги

Думаю, про ставлення Ірану до Ізраїлю говорити не варто: офіційною політикою держави вже багато років є прагнення «скинути сіоністський режим в море» – а от «любов» до США заслуговує на окрему згадку. Всі зустрічі, які ми провели під час візиту, об'єднувало три глобальні принципи: любов до Аллаха, повага до Хомейні і ненависть до США. Якої б сфери не стосувалась зустріч, обов'язково нагадувалось про той негатив, який іде з боку США та Заходу загалом до Ірану. Пропагандистська машина працює надпотужно. Наш візит висвітлювався з надзвичайною оперативністю в найбільших газетах, на телебаченні та по радіо. Можна лише уявити, які гори негативу виливаються на США через ЗМІ Ірану.

Проте, для справедливості, зазначу, що та інформація, яку ми в Україні отримуємо про Іран із західних ЗМІ, дійсно, дуже часто не відповідає реальності. Саме тому на зустрічі міністр закордонних справ просив нас у своїх матеріалах відображати правдиву ситуацію в країні, нічого не перебільшуючи, але й не применшуючи. Наприклад, незважаючи на

релігійну диктатуру, іслам в країні не набув крайнього прояву. Жінки, зокрема, спокійно можуть ходити містами самостійно, а кількість представниць прекрасної статі за кер-

мом не поступається рівню української столиці. Щодо одягу, то, звичайно, існують певні правила, як-от: жінка обов'язково має покривати голову, заборонено носити декілька та короткі спідниці, які відкривали б ноги.

«HESA». Для нас воно було особливо цікаве тим, що на базі потужностей цієї компанії спільно з Україною виробляється літак IR.AN140. Чесно кажучи, наша щира переконаність у тому, що спільне з Україною підприємство успішно функціонує в Ісламській Республіці розвіялась з перших слів начальника цеху, який почав свою розповідь з того, що спільний україно-іранський літак на зовнішніх ринках абсолютно не затребуваний через свою не виправдану високу ціну, а для внутрішніх потреб Ірану його виробляти теж не можуть через невідповідність двигунів місцевим погодним умовам. За його словами, аби Україна і Росія (звідки постачається частина деталей)

два задіяні для потреб міліції.

Іншим свідченням стосунків між нашими країнами є ірано-український сад дружби, закладений на території підприємства в знак пам'яті про українських науковців та авіаконструкторів, які в 2002 році загинули в авіакатастрофі при підльоті до Ісфахана.

Загалом членам делегації намагались максимально доступно продемонструвати економічну міць Ірану і його незалежність від зовнішніх ринків. Мушу сказати, що по відношенню до мене це вдалось зробити. Майже

ОДНОСТАЙНІСТЬ – ХАРАКТЕРНА РИСА ВСІХ ІРАНЦІВ

Проте все це далеке від картинок із закутаними у нікаб пригніченими жінками, які ми час від часу бачимо в газетах. Багатожонство не заборонене, але, за словами місцевих жителів, в реальному житті зустрічається вкрай рідко і наражається

ВСІ ГАЗЕТИ ПОВНІСТЮ ЗВІЛЬНЕНІ ВІД ПОДАТКІВ

на суспільний осуд. В іранському громадському транспорті жінкам відведено задню частину, а чоловікам – передню, і тут важливо не переплутати. В країні також запроваджений сухий закон: алкоголю не купиш навіть в duty free. Проте, на здоров'ї нації це позначається значно краще, ніж наша відмова від реклами алкоголю.

До речі, на противагу поширеній думці про те, що в Ірані відсутні товари американського виробництва, можу сказати, що обов'язковим елементом кожного обіднього столу є «Coca-Cola», «Fanta» та «Sprite» в алюмінієвих банках. Щоправда, виготовлені ці напої на іранських заводах американської корпорації. Хоча машин концерну «General Motors» за тиждень я дійсно не зустрів.

Ядерна програма

Овіяна тасмницями ядерна програма Ірану – головне яблуко розбрату між Тегераном та європейськими і північноамериканськими столицями, – як і варто було очікувати, нам не розкрилася. Не маючи необхідної освіти, я не можу фахово описати секретний Тегеранський дослідницький реактор, на який першою серед представників іноземних ЗМІ була допущена українська делегація. Обов'язкові бахіли та білі халати вкупі з повною заборонаю на використання будь-якої знімальної та записувальної техніки, озброєна охорона та подвійні свинцеві двері товщиною півметра справили враження. Проте, високі очікування, як нечасто буває, справдились. Під час нашого візиту реактор перебував на плановій профілактиці, тому ми мали змогу всередині, на 10-метровій глибині спостерігати за блакитним радіоактивним світінням, яке в науці називають ефектом Вавилова – Черенкова.

До речі, наш «уповноважений гід», який був одним з керівників цього дослідницького центру, ази ядерної фізики вивчав у Росії, тому на пристойному рівні володів російською, лише специфічні терміни називаючи англійською. Він розповів, зокрема, що до 1992 року уран на дослідницькому реакторі збагачували до 93%, а нині лише до 20%. Також він повідомив, що центр пройшов вже чотири перевірки МАГАТЕ, кожна з яких підтвердила винятково мирний характер іранської ядерної програми. Більше того, за словами працівників дослідницького реактора, навіть енергія, яка виробляється в ході наукової роботи,

Тегеранського дослідницького реактора (побудованого, до речі, за сприяння американців у 1967 році) і зустрічі з керівником ядерної програми держави, я не отримав відповіді на запитання: як Іран збирається захистити себе, якщо обидва його найзатятіші супротивники володіють ядерною зброєю?

ЗМІ

За словами головного редактора, тираж найбільшої всеіранської газети «Iran» значно переважає українські аналоги, проте проникнення Інтернету поки що залишається низьким. Тим не менш, медіаслужби, що ведуть мовлення за кордон, обладнані за останнім словом техніки. Наприклад, цілодобовий англомовний телеканал «PressTV» (за словами

не покидає меж дослідницького центру, адже за її допомогою одні елементи перетворюються в інші в медичних цілях.

Безперечно, лабораторії з виробництва препаратів для рентгену, промислової радіографії, радіотопів та медикаментів для лікування ракових захворювань вражають. Перебуваючи там, серед радіації та різноманітних пристроїв, за допомогою яких вчені синтезують життєво важливі сполуки, усвідомлюєш всю важливість мирної ядерної програми і масштаб допомоги, яку мирний атом може і вже надає людству. Проте, навіть після відвідування

керівника PR-служби, приватний транслюється на 13 супутників, що потребує значних фінансових і матеріальних ресурсів. В країні видається щоденна англомовна газета, існує спеціальна радіослужба для всіх нацменшин. Згідно з наказом Міністерства праці, мінімальна зарплатня журналіста

НЕЗАЛЕЖНО ВІД СПРЯМОВАНОСТІ (ОПОЗИЦІЙНЕ ЧИ ПРОВЛАДНЕ), ВСІ ВИДАННЯ ОТРИМУЮТЬ ДОПОМОГУ ВІД ДЕРЖАВИ

складає 303 тисячі туманів – приблизно 300 дол. Максимальна ж сильно коливається залежно від стажу, понаднормової роботи,

особливих досягнень та ін. Загалом, середня заробітна плата іранського журналіста становить 400-500 тисяч туманів (приблизно 400-500\$).

Незалежно від спрямованості (опозиційне чи провладне), всі видання країни раз на квартал отримують допомогу від держави. Розмір цієї матеріальної підтримки залежить, перш за все, від витрат газети та її тиражу. За рік на цю допомогу держава витрачає 100 мільйонів доларів. Як розповів виконавчий директор газети «Iran» Каве Ештехарді, його видання за рахунок держави покриває близько 15% витрат. Держава підтримує ЗМІ також нематеріально, зокрема, всі газети повністю звільнені від податків. Цікаво було дізнатись, що в останні кризові роки кількість реклами в іранських виданнях збільшилась, оскільки підприємці почали активніше пропагувати себе, що зіграло позитивну роль в економічному стані медіа.

Як і будь-де, за певні порушення видання може бути призупинено. За словами заступника міністра культури та ісламської орієнтації з питань преси, найгрубішим порушенням в Ірані є заклик до міжнародної ворожнечі. Видання, що порушили цю заборону, за рішенням суду або Спецради по нагляду за діяльністю ЗМІ припиняють вихід на півроку. До складу Спецради входять сім осіб, які представляють пресу, міністерства інформації, освіти, науки, меджліс, суд та Вищу раду ісламської революції. Варто відзначити, що за всю післяреволюційну історію преси Ірану була призупинена діяльність лише кількох видань.

Неочікувано виявилась кількість працівниць прекрасної статі, задіяних у медіа. За словами представника газети «Iran», у них в штаті жінок понад 60%. Загалом, журналістика в країні вважається досить престижною професією – у фахових університетах збирається черга охочих до вступу. Хоча в Ірані журналістів готують не в університетах, а у спеціальних школах, організованих

самими ЗМІ для підготовки кадрів під себе.

До речі, підтвердженням того, що жінки в Ірані мають широкі громадянські права, слугують слова віце-президента країни Насрін Солтанхах: «Понад 60 відсотків наших студентів – дівчата, хоча за кордоном вважають, що права жінок в Ірані обмежуються». За словами віце-президента, практично вся молодь прагне отримати вищу освіту, система якої нагадує українську. Середня освіта обов'язкова і безкоштовна, хоча це зовсім не означає, що в країні відсутні платні гімназії, а вищі діють як на платній, так і на безкоштовній основі.

Соціальне забезпечення

Історія державності в Ірані – одна з найдревніших у світі. Протягом віків ця країна відігравала ключову роль на Сході. Перська імперія при Дарії I займала територію від Греції та Лівії до ріки Інд. В середні віки Персія була сильною і впливовою країною, але під кінець XIX століття перетворилась в напівколоніальну державу. Перші ж археологічні залишки осідлих культур на території Ірану датуються 10-7 тис. р. до н. е.

За тисячі років існування цивілізації на території Ірану було створено величезну кількість пам'яток архітектури, які представляють величезний інтерес для туризму, проте через закритість країни кількість іноземних туристів, зважаючи на потенціал країни, залишається відносно низькою. За останні 10 місяців, згідно з даними управління з міграції Ісламської Республіки Іран, країну відвідало понад 2,5 млн. туристів, що на 38,9% більше, ніж за аналогічний період минулого року.

Володіючи другою за розмірами в Західній Азії та ісламському світі економікою після Туреччини, та будучи однією з найбільш розвинених держав

регіону, Іран намагається приділяти увагу соціальному забезпеченню своїх громадян. Повагою користується іранська медицина, яка, кажуть, не поступається українській за якістю, проте значно дешевша. Це опосередковано підтверджується і тим, що велика кількість місцевих жителів може дозволити собі пластичну операцію з корегування носа, яка є дуже популярною в Ірані.

Мінімальна пенсія визначена державою на рівні 290 тисяч туманів (приблизно 290 долларів), а максимальна – 1 млн. 200 тисяч туманів, що в перерахунку на американські долари становить приблизно 1200\$. Таку пенсію отримують переважно судді та вчені. Щодо середньої пенсії, то в поточному році вона склала близько 500 долларів. Як бачимо, розрив між мінімальною і мак-

симальною пенсіями в десятки разів менший, аніж показник в Україні.

Взагалі дивно було не зустріти в нафтовій державі або того разючого соціального розриву між багатими і бідними, або загального надзвичайного багатства. Місцеві жителі в тих населених пунктах, які нам довелося побачити, живуть загалом непогано. Практично в кожній сім'ї є як мінімум одна машина і, оскільки бензин в країні на наші

гроші коштує приблизно 4 грн/л, особисті транспортні засоби активно використовуються.

Дивний вчинок українського посла

Вкрай занепокоєні «революцією», релігійною диктатурою, низьким рівнем життя та поліцейським режимом Ірану, ще будучи в Борисполі ми готувались до найгіршого. Проте реальність виявилась значно приємнішою за уявлене, а це, як відомо, і є щастям. Релігійна диктатура, безумовно, є, але це не завадило країні за 32 роки провести 30 виборів різного рівня.

Рівень життя середнього тегеранця абсолютно співставний з життям середньостатистичного киянина, можливо, навіть трохи вищий, а поліції на вулицях не більше, ніж на проспектах української столиці. Так, тут шанують традиції і суворо слідкують за дотриманням законів, в т.ч. законів шариату. Так, народ дотримується споконвічних тради-

і збагачуються одна одною традиції різних цивілізацій. Недарма міністр закордонних справ Ісламської Республіки Іран Алі Акбар Салехі під час зустрічі з українськими журналістами зробив акцент на важливості Ірану для Близького Сходу та загалом для всього світу. «Іран насправді є «золотим ключем» регіону», – сказав він.

Жителі країни виявились надзвичайно привітними і освіченими. На ринку Ісфахана до мене підійшов молодий іранець і хорошою англійською запитав, звідки я, як мене звати і чи подобається мені в Ірані, потім подякував за відповідь, подарував брелок з національним візерунком і, сказавши на прощання «хуб хабар», що в перекладі українською означає «хороших новин», пішов своєю дорогою. І не в однім отім місті, а скрізь в Ірані місцеві жителі були раді бачити іноземних відвідувачів і, що головне, ненав'язливо пропонували свою допомогу.

Тим більш дивним був вчинок Надзвичайного і Повноважного Посла України в Ісламській Республіці Іран пана Олександра Сергійовича Самарського, який відмовився зустрітись з першою офіційною делегацією Національної спілки журналістів України, пославшись на «дуже щільний графік». Враховуючи те, що за місяць до поїздки голова НСЖУ Ігор Лубченко надіслав до МЗС листа, в якому повідомляв про наш офіційний візит, важко уявити, що такого важливого було у пана Посла. Беручи до уваги, що товарообіг між Україною та Іраном складає близько 1 млрд. долларів, не думаю, що він займався розширенням торговельних зв'язків.

Київ – Тегеран – Ісфахан – Київ.

НА ФОТО АВТОРА: в редакції газети «Iran»; виконавчий директор найтиражнішої газети «Iran» Кава Ештехарді отримує сувеніри від головного редактора газети «Донбасс», секретаря НСЖУ Олександра Брижа; президент холдинга «Главред Медіа», секретар НСЖУ Олег Наливайко з міністром культури та ісламської орієнтації Ірану Сеїдом Мухаммедом Хусейні.

Ольга ТАРАРАБА,
заместитель
главного редактора
мариупольской городской газеты
«Приазовский рабочий»

Между мечетью и церковью цветет миндальное дерево...

24 апреля - главный христианский праздник - Пасха. И за тысячи километров от Украины в этот день "Христос воскрес!" произнесут прихожане христианской церкви, находящейся в одной из самых истинных мусульманских стран - Иордании

...До рассвета еще больше часа, а ночную темень города Джераша пронзает крик муэдзина, призывая людей к намазу (молитве). Уже давно муэдзин не взбирается на минарет: его голос раздается из громкоговорителя. Дом, где живет семья моей дочери, у которой я гощу уже несколько недель, находится прямо под стеной мечети, поэтому такой призыв слышен особенно громко, но я к нему быстро привыкла, и он почему-то совсем не раздражает. А буквально через час - полтора слышу такой же громкий, но более привычный уху славянки колокольный церковный звон, зовущий на службу христиан. Волей судьбы я живу в доме, находящемся между мечетью и христианской церковью. Спокойные и даже несколько флегматичные арабы очень лояльны к другим религиям. А христиане живут на этой земле уже несколько веков, и ни разу не возникало никаких трений на религиозной почве.

В этом королевском Хошимитском государстве, на мое удивление, мусульмане не просто мирно сосуществуют с христианами, но и демократично предоставляют им 6 % мест в парламенте (именно столько процентов от общего населения составляют христиане). В этом - характерное качество арабов: не проявлять ни в чем насилия, уважать мнение другого. Казалось бы, Коран весьма строг и категоричен. Хотя бы в таком требовании: кто не выполняет пяти заповедей ислама, тот считается неверным и не попадет в рай. Но кроме такой жесткой нормы, есть в Коране и весьма привлекательные: поддержка бедных, отказ от алкоголя, культ семьи.

Иордания - не такая консервативная страна в религиозном плане, как соседняя Саудовская Аравия, где женщины должны ходить в чадре и не выходить на улицу без сопровождения мужа, брата или отца. В городе Джераше, где я живу, увидеть даму в чадре - большая редкость, зато в хиджабах (традиционных исламских женских головных платках) ходят многие, но далеко не все.

Когда вечер опускается на город, я вижу в окне мечети сог-

та выделяются средства для поддержки мечетей, в которых есть госслужащий, ответственный за расходование государственных денег. Моя старшая внучка Натали учится во втором классе, и уже второй год изучает такой предмет, как религия. Я видела ее учебник с картинками, на которых изображены молящиеся. Детей учат, как нужно готовиться к молитве, что надевать, как подготовить коврик под ноги, умыться и так далее.

нутые в молитве спины и слышу неоднократно повторяющееся "Аллах Акбар!". Кстати, мечеть не забита до отказа, может, потому что их здесь очень много, буквально от одной до другой - рукой подать. Многие мои родственники практически никогда не посещают мечеть, а, как говорят у нас, верят в душе. И это, наверное, - главное.

Религия не отделена от государства - есть даже министерство религии. Из бюджет-

В каждом доме, в том числе и в нашем, есть Коран в кожаном переплете. Правда, ни разу не видела, чтобы кто-то его читал. В квартирах соседей видела на стене вышитые картины - цитаты из этой священной книги.

**Короля
НИКОГДА НЕ
ФОТОГРАФИРУЮТ
ДЛЯ ГАЗЕТ ИЛИ
ТЕЛЕВИДЕНИЯ
В МЕЧЕТЯХ**

Моя сваха, врач по профессии, никогда не носила хиджаб, но вдруг надела его полгода назад и теперь совершает хадж (паломничество) в Мекку и Медину. А приятельница моей дочери соби-

рается в этом месяце туда же, да не одна, а с дочкой и 10-месячной внучкой. Несмотря на длительную и утомительную дорогу, они с огромным желанием дважды в год отправляются к святым для каждого мусульманина местам, чтобы получить огромный душевный заряд.

Что интересно: о религиозных чувствах иорданцы распространяться не любят и не демонстрируют обществу свою преданность Аллаху. Во всяком случае короля и других представителей власти никогда не фотографируют для газет или телевидения в мечетях - это считается частной, интимной стороной жизни. Хотя в нашей стране во время религиозных праздников первые лица государства чуть ли не позируют перед телекамерами, и в этом есть что-то фальшивое.

Недавно была в гостях у самой близкой подруги моей дочери. Ее зовут Кристиной, ей 32 года, имеет двух детей и работает на полставки в местном туристическом центре. Она активная прихожанка местной христианской церкви. Мы пьем изумительный кофе с приготовленным ею бисквитом и говорим о местных христианах. Кристина рассказывает, что в Иордании есть города, где христиан больше, чем мусульман, но Джераш к ним не относится.

Замечаю икону на стене, а на изящном журнальном столике - две книги на арабском. Первая - Библия, вторая - Коран. Их читают она и муж. Как видим, при создании семей здесь считается в порядке вещей, что супруги имеют разные религиозные взгляды. Кстати, еще пару лет назад в паспортах иорданцев была графа о вероисповедании человека, но теперь в новых документах такой

графы нет. Выходит, что даже в такой истинно мусульманской стране, как Иордания, государству неважно, кем считает себя его гражданин. А может быть, так и надо? Ведь главное - не формальность, за которой могут быть спрятаны неискренность и какая-либо корысть...

Или взять один из канонов ислама - пожертвования. Мои родственники, хотя сами отнюдь не богатые люди, не ходят в мечеть, но считают своим долгом дважды в год, во время главных религиозных праздников выделить небольшую сумму на пожертвования бедным. Каждый работающий и получающий доходы житель не обязан, но должен как истинный мусульманин либо перечислить деньги из зарплаты вместе со своей фирмой, либо внести хотя бы 5-10 % ежемесячного дохода самостоятельно на расчетный счет любой мечети, или же помочь любой бедствующей семье. Никто не проверяет человека, и никто его не ругает, если он этого не сделает, но подавляющее большинство без нажима и афиширования расстается со своими динарами.

Недавно познакомилась с семьей Зены - одноклассницы моей старшей внучки. Ее мама имеет четырех дочерей, работает менеджером в банке, но при этом находит время для регулярного посещения класса для обучения в одной из мечетей. Кстати, она весьма образованна, читала на арабском Толстого и Достоевского. Спрашивала у меня, почему нет украинских кинофильмов.

Долго мы дискутировали (конечно, с помощью переводчика - моей дочери) о политике и религии, затрагивали острую тему терактов. Антония (так звали мою собеседницу) утверждала, что ислам не претендует на лидерство среди религий мира и воюет не против христианства, а против несправедливости. Широко развитые в последние годы средства коммуникации (мобильная связь, интернет) открыли мусульманам картину жизни сверхсостоятельных людей мира. Представители ислама отчаиваются от сознания того, что в мире хозяйничают неверные, а праведники отброшены на обочину

жизни. А еще они встревожены тем, что Запад и США размывают мусульманские ценности.

Возможно, это соответствует действительности, и не случаются подобная озабоченность падением нравов звучит и в выступлениях христианских пастырей: проблемы у служителей разных конфессий одни - дать возможность молодежи и всем грядущим поколениям жить мирно и честно.

Интересно, что Коран строго запрещает употреблять алкоголь, но купить его при желании в Иордании можно. В Джераше, где я живу, такого магазина нет, а в столице есть несколько. Примечательно, что право содержать та-

кие магазины имеют только христиане, а вот посещать и делать покупки - мусульмане, евреи и представители других конфессий. Кстати, когда мы ехали на Мертвое море, то на окраине Аммана остановились возле одного дома, и я опешила: в человеческий рост стоял муляж... бутылки Столичной водки! Зять вышел и купил в этом алкогольном магазине пиво.

И в маленькой лавчонке, и в громадном супермаркете уже в 8 утра можно купить свежий номер газеты. На арабском языке здесь издаются три ежедневные газеты, а на английском, (которым владеют практически все) - одна - "Джордан Таймс". Газеты здесь двух категорий - частные или го-

сударственные. Соответственно этим и определяется редакционная политика. Главное информационное агентство "Петра" принадлежит государству и является

самой большой медиа-компанией в стране.

В Иордании всего два телеканала: первый транслирует передачи только на арабском, второй - на английском и нескольких других языках.

Телевизор - неотъемлемая часть образа жизни каждой семьи. Да и во многих магазинах по этому "ящику" смотрят репортажи о политических событиях. А дома к политике добавляются телесериалы. Уровень подачи телепродукта гораздо ниже, чем в

Благодаря этому средству коммуникации, как здесь считают, и стали возможны народные волнения против правительства вслед за другими арабскими странами. Интересно, что чуть ли не впервые в истории иорданцы требуют не только материальных благ, но и политических свобод - наказания чиновников-казнокрадов, права избирать правительство (сейчас его назначает король).

Как мне рассказал работник местной мэрии, профессия журналиста в Иордании очень почетна и уважаема. Во многом это определяется отношением короля Абдаллы II к прессе. Он проводит ежегодные встречи с ее представителями, выделяет участки земли для журналистов, их дети пользуются преимуществом при поступлении в вузы, а зарплата у рядового корреспондента столичных СМИ выше, чем у кандидата наук.

В Аммане несколько вузов готовят журналистов. Многие, с кем я беседовала, уверяют, что свобода печати в Иордании есть. А можно ли критиковать короля, так как в Украине только ленивый не критикует президента?

У восточных людей особый менталитет, в высказываниях арабы в быту, а тем более - в политике и в СМИ весьма осторожны и чувствуют ту границу, за которой уже табу. В основном, это касается оценки деятельности монарха, спецслужб, религии и армии.

К примеру, государственное телевидение показывало только демонстрантов в февраль-марте этого года, а о раненых, лозунгах протестантов и самых настоящих столкновениях с полицией я узнала из сообщений российских телеканалов.

Несколько назойливыми мне показались телеролики о короле - то он в военной форме, то с дипломатами, то с детьми...

...Сегодня христианская церковь и мусульманская мечеть в Джераше находятся рядом и мирно сосуществуют. К счастью, их разделяет только покрытое белоснежными цветами миндальное дерево, а не ссоры и ненависть. Так пусть же так будет всегда, а каждый человек сам найдет дорогу к своему храму!

Джераш, Иордания.

Ольга ВОЙЦЕХІВСЬКА,
«Журналіст України»

Не можна знати минуле тільки з книжок

Софійський собор у серці Києва відомий далеко за межами нашої країни. Але не всі навіть в Україні знають, що в одному з старовинних будинків на території національного заповідника «Софія Київська» ще від 1920 року містилися державні архіви, і ось уже майже півстоліття тут розташовано Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва (ЦДАМЛМ) України – справжня скарбниця документів з історії української культури від другої половини XVIII століття до наших днів

Якось привернули увагу повідомлення ЗМІ про те, що ЦДАМЛМ відстоює в українських судах своє право зберігати й надалі картини відомого українського художника Миколи Глушенка, які передали в дар архіву-музею вдова і брат митця ще в 1979 році. Тридцять років картини зберігалися в ЦДАМЛМ, експонувалися в меморіальному кабінеті-майстерні, і раптом, через стільки років про бажання володіти цими полотнами заявила онука художника, котра проживає в США. Справу доведено до Верховного суду України і поки що, на жаль, не відомо, яким буде остаточний результат малоприємної судової тяганини.

У повідомленнях про події навколо картин майстра викликала повагу позиція директора ЦДАМЛМ України Леоніда Скрипки, котрий наполегливо і послідовно відстоює інтереси держави, наголошуючи: «Творча спадщина художника – національне надбання, що зберігається в державній установі. Картини було передано без зазначення часових рамок на постійне зберігання. Отже, претензії Лариси Глушенко – безпідставні, у нас відбирають те, що по праву належить народу України. А разом з цими полотнами держава може втратити приблизно два мільйони доларів».

Ми звикли сприймати архіви і музеї благоговійно, у словосполученнях зі словом тиша - тиша архівних сховищ, тиша музейних залів, де зберігається наша історія. А, виявляється, це не завжди так: тиша порушується, і її треба захищати.

Отже, виник інтерес до установи, в назві якої, до всього, звучить нестандартне поєднання – архів і музей одночасно. На допомогу приходить Інтернет, і з сайту ЦДАМЛМ України довідуємося, що в його сховищах

Післявоєнний період розкривають фонди Комітету по Державних преміях ім. Т. Г. Шевченка і провідних видавництв та редакцій журналів, об'єднання "Укрко-нцерт" і театральних колективів та кіностудій України.

Один з фондів архіву-музею складають документи діячів літератури і мистецтва з відомчих архівів прокуратури, суду і органів КДБ УРСР. А починаючи з 1991 року архів-музей активно комплектується документами діячів літератури та мистецтва української діаспори з Австралії, Бразилії, Канади, США, ФРН, інших країн світу.

Родзинка ЦДАМЛМ в тому, що документальну базу архіву доповнюють одинадцять меморіальних кабінетів музейного фонду з 20 тисяч предметів, який створено на основі особистих речей діячів літератури і мистецтва України.

Сайт також повідомляє, що окремим структурним підрозділом ЦДАМЛМ України є відділ "Літературно-мистецькі Плюти". Багато цікавого про ЦДАМЛМ України довідалися і з розмови з його директором Леонідом СКРИПКОЮ.

Починалася історія ЦДАМЛМ України в 1966 році - зі звернення до ЦК Компартії України професійних творчих спілок художників, письменників, архітекторів з про-

ханням створити музей літератури і мистецтва. Проте постановою ЦК визначалося створення не просто музею, а архіву-музею літератури і мистецтва. Можливо, на таке рішення вплинуло те, що приміщення вже мало архівні сховища. Можливо, були міркування щодо необхідності зберегти цілісність комплексу джерельної бази про діячів літератури і мистецтва. Та що б там не було, сталося так, як сталося – в Україні з'явилася унікальна установа під назвою Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва УРСР.

На той час завершувалося будівництво комплексу споруд центральних державних архівів УРСР в одному з районів Києва. Отже, історичний архів було переведено до нового приміщення, а цей будинок повністю передано

новоутвореній установі. Звертає на себе увагу перше надходження архівних джерел до фондів архіву: в акті зазначалася кількість переданих на збереження... кілограмів (!) документів. З їх опису й почалася робота в далекому

вже 1967 році.

ЦДАМЛМ відрізняється від інших архівів тим, що комплектується документами не лише творчих спілок і організацій (до речі, тут поряд з іншими зберігаються і документи НСЖУ), а й особовими фондами: з 1387 його фондів 1271 – це фонди особового походження, що містять унікальні відомості про визначних діячів української культури.

зосереджено документи державних установ, творчих спілок та громадських організацій, що неупереджено й об'єктивно розповідають про те, чим жила українська культура в той або інший період свого історичного розвитку.

Зокрема, інтерес для дослідників становлять документи Дирекції київського постійного театру і Київського відділення Російського музичного товариства, Київського товариства заохочення мистецтв і Київського товариства старожитностей та мистецтв, діяльність яких припадає на XIX - початок XX століття.

Двадцяти-тридцять роки минулого століття представлені документами Об'єднаного театрального тресту, видавництва "Гарт", "Рух", "Західна Україна", "Червона Україна", кооперативних товариств "Художник", "Укркоопхудожник".

СТВОРЕННЯ НЕ ПРОСТО МУЗЕЮ, А АРХІВУ-МУЗЕЮ ЛІТЕРАТУРИ І МИСТЕЦТВА

Інша особливість ЦДАМЛМ, як уже зазначалося – його музейна частина.

Усього діє одинадцять меморіальних кабінетів діячів української культури ХХ століття, що за радянських часів були створені за домовленістю з творчими спілками і тепер доповнюють документальну базу архівних фондів. Зокрема, в архіві-музеї є одночасно і кабінет, і фонд того ж Миколи Глушенка, є кабінет поета Андрія Малишка і композитора Платона Майбороди, які, як відомо, багато працювали разом, а поряд з цим є відповідний фонд митців. Привертають увагу відвідувачів експозиції, присвячені Юрію Яновському, Олександрові Довженку, Петрові Панчу та іншим відомим особам.

На наше запитання, чи передбачається розширити музейну частину, чи поповнюються існуючі меморіальні кабінети новими знахідками, почули не дуже втішно: розширювати музей не дають можливості площі будинку, а щодо поповнення існуючої колекції, то швидше навпаки – останнім часом є намагання забрати речі, що зберігалися тут уже десятиліттями.

Окрім відомої історії з претензіями Лариси Глушенко, була ще одна, коли до архіву-музею звернулася онука композитора Левка Ревуцького з вимогою повернути з фонду її діда роаяль, портрет композитора тощо. Але, в тому випадку справу було вирішено без звернень до судів. Відразу після того, як архівом були представлені підписані власноруч паном Ревуцьким акти, що засвідчують його волю передати всі ці речі на користь держави, претензії до ЦДАМЛМ були зняті.

Під час зустрічі Леонід Вікторович розповідав багато цікавого про відомих наших письменників і поетів, кіномитців і художників, про архітекторів і театральних діячів, чії документи зберігаються в архіві. З цієї розповіді об'ємніше розкривалася творча потуга знаних ще з шкільних підручників класиків. І водночас постає з підручника ніби оживала, коли йшлося про те, якою людиною

був митець у взаєминах з друзями і колегами, в сім'ї, у побуті.

Більше почула такого, що підняло планку поваги до наших іменитих земляків, дало розуміння певних поворотів їхніх доль. Але що гріха таїти – траплялося, талановиті люди в повсякденному житті були далекими від ідеалу. Твори визнано світовими шедеврами, а їхні автори могли прискіпнути з'ясувати між собою, хто має

більшу вагу в суспільстві, проголошувати в один і той же день на зборах і мітингах протилежні ідеї, навіть настроюючи людей одне проти одного, не страждаючи, що тим самим сіють розбрат у суспільстві. Вірші і повісті пробуджували найвищі почуття, а той, хто їх писав, міг хильнути зайвого і ганяти дома дружину, як якийсь непуцячий випихова.

Переповісти всі почуті цікаві історії немає можливості. Можна тільки сказати: хочете знати більше чистої правди, йдіть до архівів. Там – першоджерела, немає глянцевої авторської думки і рамок ідеології.

На жаль, ми надто мало знаємо про архів, вважаючи, що вони можуть бути цікавими тільки дослідникам, вченим. Ніби прочитав цю думку мій співрозмовник, заговоривши про те, з чим доводиться стикатися в роботі:

- Іноді у людей створюється хибне уявлення про архів. Приміром, у нас була співробітниця, яка, готуючи статтю, написала: «В лабіринтах архівів...». Так могла сказати людина, котра зовсім необізнана з архівною справою, і аж ніяк не архівіст. Адже лабіринт – це про щось заплутане і не зрозуміле, а архіві – це найкоротший шлях до істини. Дати того вони й існують, щоб дати людині не перекручену інформа-

цію про те, що відбувалося кілька десяти років тому.

Або інший випадок. Не так давно зателефонував працівник фірми, що займається збиранням макулатури, і без тіні сумніву заявив: «У вас же є щось старе, не потрібне, що можна здати в макулатуру...». І це вже трагедія, коли чоловік вважає, що старі папери в архівних сховищах – не документи, а непотріб, його товар.

Важко зрозуміти, коли зовні інтелігентний юнак (і сам він абсолютно упевнений у своїй освіченості та інтелігентності) на запитання про свого діда раптом заявляє: «Не знаю про нього. А що він такого видатного здійснив, щоб цікавитись ним?!». Цьому молодиківі навіть невідома, що знати про діда він мусить хоча б тому, що дід, як і батькам, зобов'язаний своїм життям. Якщо людина вважає себе інтелігентом, вона має знати, хто були не тільки її батьки, а й діди-прадіди.

Відома істина – без поваги до минулого не буде майбутнього. І не можна знати про минуле тільки з книжок. Є речі, які ми маємо усвідомлювати такими, якими вони є, з первісних джерел, а не через призму сприйняття іншими людьми.

У радянські часи була добра традиція: учнів перших класів, тільки-но ті навчилися читати, приводили до бібліотеки, де вони отримували свою першу книжку. Так, змалечку, формувалася культура наших громадян, дітей вчили, де можна отримати інформацію. Старшокласників, студентів, аспірантів вчать працювати з каталогами, реферативними журналами.

Нині у вузах читають спекурси з питань користування Інтернетом. І жодного разу не чув про те, що існують програми, які б знайомили студентів з основами роботи в архівах.

Чомусь часто вважають, що архіві – це для гуманітаріїв. Між тим, вони так само можуть бути

дуже корисними і для працівників технічної сфери: щоб не втрачати новий велосипед, треба добре знати наукові надбання попередників. А наше головне завдання – щоб ці документи були у найповнішому обсязі, зберігалися в належних умовах, не були пошкоджені або втрачені і були доступними для відвідувачів.

Не могла не поцікавитись, чи часто журналісти звертаються до архівних джерел? Звертаються, але не так часто. Тісно співпрацює з архівом-музеєм телеканал «Культура», який підготував цикли передач про всі одинадцять меморіальних кабінетів архіву-музею. Доволі часті гості ЦДАМЛМ також журналісти СТБ, інших телеканалів, газет. Як правило, це буває, коли готується матеріал до ювілейної події. Звертаються у пошуках оригінальних документів про відомих земляків з різних регіонів України не тільки журналісти, а й шкільні вчителі, бібліотекарі, студенти.

Водночас архівісти співпрацюють із ЗМІ, щоб інформувати широкий загал не тільки про документи і музейні експонати, а й про цікаві події, котрі тут відбуваються. Приміром, російські архівісти привезли до Києва цікаву експозицію, що розповідає про події другої світової війни. На її відкритті були присутні представники дипломатичних відомств Росії і Білорусі, політичні діячі, науковці. Тоді запросили журналістів з проханням розповісти про це в своїй передачі, щоб люди, котрі цікавляться даною проблематикою, могли побувати на виставці.

А буває, що хотілося як краще, а вийшло... Так, після повідомлень в газетах і на телебаченні про судові перипетії ЦДАМЛМ знайшовся не дуже порядний чоловік, який сприйняв інформацію як учбовий посібник і... звернувся до суду з позовом до одного з київських музеїв. Він вимагав повернути йому картини, котрі ще у 80-х роках буквально нав'язав

ДЕ ПРОГРАМИ, ЩО ЗНАЙОМИЛИ Б СТУДЕНТІВ З ОСНОВАМИ РОБОТИ В АРХІВАХ

Дві ноги демократії і digital-журналісти

музею. Позов залишили без задоволення, але неприємний присмак залишився. Мимоволі ЗМІ ніби підказали, що можна прибрати до рук те, що тобі не належить.

Йшлося в розмові під час зустрічі з Леонідом Вікторовичем не тільки про документи. Говорили й про людей, які тут працюють. Нині у штатному розписі є кілька кандидатів наук, кваліфіковані спеціалісти, котрі знаються не тільки на архівній справі, а прекрасно орієнтуються в питаннях культурної спадщини. Усі вони що називається на своєму місці і керівникові не байдуже, як складеться доля злагодженого творчого колективу в майбутньому.

Дякувати Богу, відчують владні коливання архівісти не так гостро, як окремі журналістські колективи, коли кожна нова мітла влади норовить мести по своєму. Та без проблем усе-таки не обходиться: відбуваються структурні зміни з уведенням державної служби. Сьогодні важко передбачити, чим завершиться черговий організаційний виток, якою залишиться архівна структура і яке місце в ній посіде ЦДАМЛМ України. Попри все архівісти налаштовані оптимістично, покладаючись на професіоналізм і небайдужість свого керівництва, урядові доручення, спрямовані на поліпшення умов роботи архівістів.

І на завершення нашої розмови директор ЦДАМЛМ України Віктор Скрипка наголосив:

- Переконаний: будь яка інтерпретація спеціаліста, історика – це завжди перероблена думка. А от архів зберігає первісні джерела, і це є правда. У архіві і журналістики має бути спільна риса – абсолютна правдивість і об'єктивність. Журналіст, вважаю, перш за все має давати інформацію – що відбувається. А оцінку події має зробити сама людина.

На знімках автора: директор архіву-музею Леонід Скрипка вважає архів і музей невідривними; одна з численних публікацій співробітників архіву-музею, в якій старший науковий співробітник ЦДАМЛМ України Оксана Хорозова розповідає про «Літературно-мистецькі Плюти».

Розшарування медіасфери, розшарування культури

Як характеризують провідні теоретики російської та європейської журналістики нинішню медіаепоху?

Олена Варманова. Це епоха postmodernity: розшарування медіасфери, розшарування культури. Поява альтернативних порядків денних. Цифрова публічна сфера.

Ясен Засурський. Відкритість, гласність, публічність дуже важливі. От чому сьогодні з'явився Вікілікс.

Микола Сванідзе. Публічність перестала бути прерогативою публічних людей. Зараз кожен може бути публічним. Це виклик професії журналіста.

Я б виділив такі етапи у ставленні суспільства до журналістської професії: захват перед професією, коли журналісти цілими редакціями потрапляли до Держдуми (80-90-і рр.); захоплення менше, але у журналістів ще є реальна влада (середина 90-х); падіння статусу професії журналіста (від кінця 90-х рр. по сьогодні).

Зараз журналіста не поважають. Чимало зробила для цього влада. Причому, суспільство в цілому поділяє точку зору на статус професії журналіста як невисокий.

Про професію журналіста можна забути?

Олександр Привалов. Я буду говорити тільки про якісні ЗМІ. Процитую Честертона: жовта преса пише про те, про що й знати не треба. Справжніх, що мають сенс, аби про них говорити, новин непорівнянно менше, ніж журналістів. А ще є блогери, яких більше, ніж журналістів, тому опинитися в центрі події у них виходить швидше.

Але блогер – не суперник журналістові. Хоча, якщо дилетант важитиме більше професіонала, то про професію журналіста можна буде забути.

Взагалі-то медіа тримають, щоб тримати націю. Бо наслідок занепаду сфери медіа – у суспільстві немає консенсусу, немає довіри і солідарності.

Хочете секрет якісної журналістики? Це коли в першому абзаці йде сигнал: «ми свої». Але у нас журналісти, на жаль, подають тільки політичні сигнали, працює свого роду датчик «свій-чужий».

Нас, журнал «Експерт», ще читають, дехто, зовсім небагато, нас розуміють. Маємо девальвацію ЗМІ. Хочу побажати ученим від журналістики: побільше прогностики, тобто пишть, як могли б розвиватися ЗМІ, а не на яку ногу оступилися в позамишленому році.

Тези і цитати з міжнародної науково-практичної конференції «Журналістика в 2010 році: ЗМІ в публічній сфері». Цей захід відбувся на журфаці Московського державного університету, і брала в ньому участь головний редактор незалежного тижневика «Український формат» з Куп'янська Харківської області і наш постійний автор Наталя ГОЛОВАНОВА.

Багато в чому проблематика обговорення – те, що болить російській журналістиці, але наші проблеми в чомусь і схожі. І стають дедалі більш схожими...

Олексій Венедиктов. Неправда – не тільки брехня, дезінформація, це також не вся правда. Яку журналіст знав, але приховав.

Мережа лояльності та насильства

Юрій Красін. Відбувається не тільки технічна модернізація життя, а й соціально-політична. Спостерігаємо колонізацію сучасного суспільства з боку держави та економіки.

Ольга Малинова. Діагноз Дмитра Медведєва: в Росії побудована демократія (його недавній виступ у Ярославлі). Інші оцінки: в Росії відбулася консолідація недемократичних сил.

Дуже важлива й істотна умова сучасної політики – виробництво смислів. Хто виробляє смисли? Політичні лідери, політичні еліти, письменники і журналісти, політологи, спічрайтери, консультанти.

При стійкості політичної системи можлива трансформація публічної сфери. Найбільш впливові медіа – ТБ (хоча обсяг телеаудиторії падає, відбувається її фрагментація) та інтернет. Наприклад, на сайті «Ехо Москви» щодня бачать дискусію і беруть у ній участь понад 2 млн осіб. Водночас 98% російської аудиторії дивиться ТБ, 10% - слухає радіо

Пал Тамаш, Угорщина. У суспільстві всі будують свою мережу довіри (родичі, однок-

ласники, однокурсники, однопартиїці). Але по відношенню до «чужих» всі ці групи виявляють варварство і насильство.

Дуже складна мережа лояльності та насильства – сучасне суспільство.

Маємо дві ноги демократії: автономне громадянське суспільство і політичний контроль над ним. Суспільству можна бути автономним, але при цьому йому не слід втручатися у сферу політики. У 90-і роки створений потужний загін політичних журналістів. Але зараз політична журналістика вже не затребувана, аудиторія втомилася. Це створило жорстку конкуренцію в середовищі журналістів, взаємне несприйняття, конфронтацію. Журналісти готові перерізати один одному горлянку від заздрощів, в боротьбі за цікаву тему для публікації чи передачі.

Все в межах Садового кільця

Наталія Зубаревич. У чому полягає територіальний ракурс модернізації? Є Москва, вона задає індустріальний суперцентризм. Все вирішується в межах Садового кільця. Гроші йдуть у конкурентоспроможні регіони. Ніякі рішення партії і уряду підтримати слабких на це не впливають.

Є регіоні-лідери і регіоні-аутсайди. Люди йдуть жити до Москви і Санкт-Петербурга. У середині регіонів йдуть ще до центрів регіонів.

Чи здатна криза зрушити регіональний розвиток у бік модернізації? Кризою просаніровано все, «мертвим не боляче». Лежать у комі машинобудування і текстильна промисловість. Регіони витрачають грошей більше, ніж можна. Трансферти не виправдані. Головна мета діяльності місцевих лідерів – «вибивання» грошей в центрі. При цьому неважливо, як хто вмє керувати територією. В результаті маємо антимодернізаційну криву. Не вийшло модернізації в кризу!

Зараз важливо стимулювати тих, хто має конкурентні переваги. А журналісти обговорюють,

в основному, рішення урядових органів. Треба ж писати про успішні регіони, про талановитих людей, адже управлінці – не найголовніші й найрозумніші в суспільстві.

Роман Шлейнов. Я працював і стажувався в США, Великобританії. У Росії розслідувальною журналістикою займатися набагато легше, ніж там. Але тільки не в регіонах. У регіонах – морок.

Те, що з журналістами роблять регіональні та місцеві владники, – розумом не збагнути. Істотна риса нашої журналістики – відсутність реакції на публікації.

У Франції є список газет, з якого громадяни можуть вибрати одну і раз на тиждень отримувати її безкоштовно. Безкоштовне отримання підтримує держава. У Німеччині найбільш популярні не загальнонаціональні та регіональні видання, а місцеві.

Навіть Мечникова не чуємо

Марина Князева. Шляхи до слави: подвиг, насичене громадське і професійне життя, створення легендарного імені, скандал. Але не все так просто на шляху до популярності. От нещодавно ми з групою науковців хотіли провести захід, присвячений Іллі Мечникову. Нам не дали жодного залу в Москві!

У нас що, немає вчених та інтелектуалів, гідних бути знаковими іменами? Є! Але життя змінилося. Події підміняються пригодами. Те ж приголомшливе листування Мечникова до народу не доходить, – як і чим його донести? Загальна тенденція – культура упаковки і шоу. Зміна золота (національних пріоритетів) на скельця.

Іван Максимович. Інтелект зараз не потрібен. Ми самі випестували цих виродків, допустили їх до ЗМІ. Нас привчають: мистецтво має бути маргінальним, з фортелем. Ми їх не тільки випустили на екрани, а ще й слухаємо, не кидаємося помідорами, інтелігентствуємо.

Сильні духом – які вони?

Бахмут Жигмитов. У ХХІ столітті відбулася революція публічності, яку багато в чому передбачав Вернадський. Інтернет і небувалий доступ до нього вивертають все. З 1 лютого пішов масштабний проект Google + 17 музеїв світу. Небувала публічність культури: не виходячи з дому, попадеш в будь-який музей світу!

Я як секретар московського правління Союзу письменників Росії хочу заявити, що наш союз ініціює моду на чеховську інтелігентність. Отже, панове журналісти, підтримуйте!

Ніна Алахвердова. Ми ніколи не знаємо, у якому образі постане перед нами ангел. У блокаду Ленінграда вижили не міцні тілом і багаті, а інтелігенти.

Ми відповідальні перед дітьми. Ми повинні повернути дитячі садочки, табори, будинки піонерів, відкрити закриті школи. Дріжджів кладуть мало, а тісто піднімається високо, – це відомо. Ще патріарх Сербський завжди вказував на богообраних людей, що несуть в собі елемент батьківства.

До розважальної журналістики?

Є. В. Ахмадулін. Сучасна журналістика почерпнула найгірше з досвіду розвинених демократій (концентрація ЗМІ в руках купки медіамагнатів) і з радянської системи (офіційні, контрольовані і слухняні ЗМІ на всіх рівнях).

Ю. Н. Вишневецька. У чому причини зникнення якісної політичної і соціальної журналістики за останні десять років? У ЗМІ існують негласні списки заборонених тем. Зникають прямий ефір і жива думка, а журналістика вмирає. Журналісти, які ще «в строю», не ставлять владі незручних запитань. Використовуються такі прийоми, як замовчування, перекручування фактів. Міткову, Сорокіну, Кисельова, Осокіна, Норкіна на головних каналах

країни замінили Малахов, Канделакі, Собчак, Ургант.

Наприкінці «нульових» журналістика пройшла шлях від громадянськи зарядженої до розважальної, відмовилася від освіти на користь дозвілля. Сьогодні на центральних каналах замість інформації – державний PR. На телебаченні живуть форми, що імітують журналістику. Якісна журналістика пішла в інтернет, в якому поки й існує.

Л. М. Землянова. Електронні образи реальності, віртуальні іміджі представляються публіці в якості інфотеймента і невірних від спотворення фактів дійсності в силу різних причин, включаючи непрофесіоналізм виробників інформації і відсутність в їх діяльності належної компетентності і соціальної відповідальності.

Журналістика + місцева влада = пропаганда?

С. Г. Корконосенко. Питання комунікаційної свободи в суспільстві висуває модель трьох порядків денних: громадського, владно-політичного та медійного. При цьому жоден з них не збігається з об'єктивними потребами соціуму, які можна було б назвати реальним порядком денним. Розбіжність загрожує взаємним відчуженням і втраченою сторонами можливістю вирішувати назріваючі питання – як власні, так і системні.

В. В. Тулунов. Державна преса, що становить понад 80% всіх регіональних засобів масової інформації, послідовно демонструє пріоритет пропагандистської компоненти. Журналістську інформацію в місцевих газетах тіснять офіційні, суто пропагандистські та рекламно-довідкові матеріали. У щорічному посланні (2010 р.) Федеральним Зборам президента РФ Д. Медведєва по суті було санкціоновано роздержавлення регіональних ЗМІ... Але не варто сподіватися на те, що місцева влада буде створювати умови для розвитку незалежних медіа.

Л. С. Макарова. У даний час засновниками більшості

районних газет Нижегородської області є уряд області, адміністрації міст і районів, а також редакційні колективи. Іноді тиск місцевої влади настільки сильний, що газета перестас служити інтересам спільноти і перетворюється на ретранслятор ідей керівників місцевого самоврядування.

Часом редактори газет просто не хочуть відступати від прийнятої співзасновником лінії. «Непокірних» відразу ставлять на місце або позбавляють права здійснювати керівництво редакційним колективом.

Українські учасники говорили про...

На конференції були представлені доповіді та повідомлення українських дослідників: про захист аудиторії від негативного впливу мас-медіа (*В. М. Гвоздьов, Луганськ*), інформаційно-комунікативну культуру та нові підходи в професійній підготовці журналістів (*Д. П. Веркеєва, Севастополь*), медіаосвіту як складову частину непрофільної професійної освіти (*У. П. Харченко, Севастополь*), про українські інтернет-ЗМІ (*А. Н. Сащук, Київ*), про digital-журналістів (*А. Ю. Полісученко, Київ*), мас-медіа як поле бою (*Н. П. Шумарова, Київ*), про підготовку кадрів у зв'язках із громадськістю (*М. П. Бабак, Київ*), блогосферу (*А. В. Ляшенко, Дніпропетровськ*), про соціальні мережі як спосіб діагностики аудиторії (*М. А. Пузина, Дніпропетровськ*), про медіакритику як особливу сферу журналістознавства (*А. А. Сулім, Дніпропетровськ*) тощо. Доповідь «Медіаобраз українського суспільства-2010» зробила автор цієї статті.

Це спілкування фахівців, обговорення болючих суспільних тем напевне буде корисним і для практичної журналістики. Головне - щоб месиджі були почуті, щоб їх сприйняли ті, хто щодня йде з своїм продуктом до споживача інформації.

Підготувала
Наталя ГОЛОВАНОВА.
Харківщина.

Восемь трендов журналистики в 2011 году

Директор Nieman Journalism Lab Джошуа БЕНТОН поделится взглядами на будущее

ТРЕНД 1. Отложенные новости

Среди тех, кто смотрит телевизор, набирает популярность новый метод просмотра с использованием цифрового видеоманитона. Обладатели таких устройств получают возможность смотреть те программы, которые хотят, тогда, когда хотят. Это удобно, поэтому «живой» просмотр телепрограмм становится все большей редкостью.

Этот «сдвиг во времени» (timeshift) из области телевидения распространяется и на другие области медиа, другие медиаканалы. Мы говорим о timeshift-новостях, о timeshift-журналистике, timeshift-контенте.

Ярким примером нового сервиса, который реализует эту идеологию, является Instapaper (Instapaper.com). Суть сервиса в том, что не всякий раз, когда вы находите в сети интересную новость или текст, у вас есть

Журналистика меняется, как меняется и весь бизнес производства и распространения новостей. Многие специалисты пытаются предугадать, что ждет медиарынок в ближайшем будущем, и делают свои прогнозы. Один из таких прогнозов появился недавно на сайте Nieman Lab. В своем выступлении в Университете Торонто Джошуа Бентон поделится взглядами на то, как будет развиваться новостная журналистика в ближайшее время.

Джошуа Бентон является директором Nieman Journalism Lab, организации, работающей в Гарвардском университете, призванной «помогать журналистам определиться со своим будущим в эпоху интернета». Он проработал более 10 лет в газетах, включая The Dallas Morning News. В качестве корреспондента бывал во многих странах мира.

Предлагаем его выступление в изложении Сергея Рачинского. Хотя многое из того, о чем он говорил, является реалиями американского рынка, его выводы будут интересны и украинским профессионалам медиа.

время на чтение, а с помощью Instapaper вы запросто сделаете это позже.

Идея тут проста: время охоты отличается от времени приготовления добычи и, соответственно, обеда.

И в условиях, когда у нас под рукой несколько «экранов», целый ряд устройств, включая смартфоны и планшеты, настольный компьютер на работе и дома, телевизор и ноутбук, у нас есть возможность перенести информацию, появляющуюся в одном контексте, в другой контекст, другие условия, если вам так удобнее.

Статистика демонстрирует, что это явление уже становится заметным трендом и может

серьезно повлиять на то, как работают производители контента.

Read It Later (<http://readit-laterlist.com/>) – это конкурент Instapaper, еще одна компания, предложившая возможность

ВРЕМЯ ОХОТЫ ОТЛИЧАЕТСЯ ОТ ВРЕМЕНИ ПРИГОТОВЛЕНИЯ ДОБЫЧИ

отметить что-то интересное и прочитать это позже, в иных условиях. Они изучили опыт своих клиентов и выяснили, что подавляющее большинство сохранили интересный им контент в течение рабочего дня, с 9 до 5, находясь перед рабочим компьютером, а потребляли его, главным образом, вечером, уже в совершенно иных, домашних условиях.

Исследования, проведенные в свое время Пабло Бочковским

(Pablo Vozzkowski), показали, как пик потребления новостей передвинулся во времени с утренних часов (газеты за завтраком) или вечера (новости по телевизору) к тому времени, когда мы оказываемся за рабочим компьютером и просматриваем популярные сайты, – около 10 утра.

Этот сдвиг выглядит еще более впечатляюще, если мы посмотрим на использование других устройств. Пользователи iPhone включают его рано утром, еще находясь в постели, и получают первую порцию новостей, разглядывая их заспанными глазами на маленьком экране. Позже есть еще два пика: сразу по приходу на работу и вечером, в транспорте, по пути домой. Между ними – продолжительный спад. Еще один пик – поздно вечером.

Нужно УЧАСТВОВАТЬ В ОБМЕНЕ КОНТЕНТОМ

А у пользователей планшетов iPad наблюдается значительный сдвиг на вечернее время. Это устройство, по умолчанию, предназначено для чтения на диване или в кровати. Это значит, вечером, в тихой, спокойной домашней обстановке.

Подводя краткий итог, мы можем утверждать, что новые устройства, которые становятся все популярнее и доступнее, меняют то, как мы потребляем новости и иную информацию.

Меняется как время чтения, так и характер информации, которую мы выбираем. То, что вы хотели бы прочитать в 10 вечера, конечно же, отличается от того, что вы выберете для чтения в 10 утра.

Таким образом, мы вправе утверждать, что производители новостей и другого контента должны учитывать эти особенности потребления информации в разные периоды времени.

ТРЕНД 2. Двусторонний обмен контентом

Каждый, кто проводит достаточно много времени в сети и регулярно читает новости и другие материалы на большом количестве сайтов, уже сталкивался с тем, что некоторые тексты встречаются сразу на нескольких сайтах.

Мы говорим не о копировании чужих материалов, а о том, что уже есть примеры партнерства сайтов, когда они предоставляют друг другу кое-что из своего контента. По мере того, как среди сайтов выделяются ресурсы, занимающиеся определенной тематикой, им становится выгодно обмениваться материалами. Это позволяет предлагать своей аудитории качественные материалы на темы, которые ей интересны, но которые выходят за рамки собственной специфической компетентности.

Например, популярный блог Gizmodo регулярно размещает у себя материалы, которые появились вначале на сайте журнала Wired или сайтах других изданий.

Однако мы все еще живем во время, когда большинство медиакомпаний, в частности, делающих новости, считают недопустимым делиться своим контентом с другими игроками рынка. Но, тем не менее, в интернете все больше молодых компаний, которые видят в контенте инструмент маркетинга.

Это настоящий прорыв по сравнению с временами, когда каждый крупный город имел одну-две газеты, пару телевизионных каналов и несколько

радиостанций. И, скажем, в 1985 году жителю не требовалось больших усилий и времени для того, чтобы познакомиться со всеми этими источниками информации, их программами и информационным наполнением.

Когда мы говорим о современности, о том, что называется экономикой связей или ссылок (link economy), то мы опровергаем старые ценности. Мы исходим из принципа: «Мы произвели этот контент, теперь сделаем так, чтобы он принес нам максимум прибыли и для этого распространим его как можно шире, разместим наши материалы в максимальном количестве мест, чтобы их увидел читатель и, наконец-то, начал нас читать».

Мы увидим НОВУЮ СИСТЕМУ ПРОДАЖИ ОТДЕЛЬНЫХ СТАТЕЙ

Если вы посмотрите на такой продукт, как приложение Flipboard, используемое на планшетах iPad, то увидите в нем не что иное, как своеобразный RSS-ридер, только удобный и приятный в обращении. Многие из нас пользуются RSS-ридерами, закрывая глаза на то, что они порой очень непривлекательны и неудобны для людей, не очень хорошо знакомых с технологиями. А вот Flipboard привлекает гораздо более широкую аудиторию благодаря тому, что интуитивно понятен.

С помощью этого приложения вы можете брать RSS-поток нужных вам изданий и собирать их в виде журнала, которым удобно пользоваться.

Вот так выглядит модель, на которую нужно обратить пристальное внимание всем производителям новостей. Если вы хотите стать приоритетным источником информации для

своих читателей, то вам нужно рассмотреть возможность агрегации у себя материалов из разных источников. И участвовать в обмене контентом.

ТРЕНД 3. Сингл как модель для продажи новостей

Если вы репортер, журналист и у вас в руках интересная новость, вы можете поделиться ею с друзьями, но этого, конечно, мало. Вам нужна аудитория, а значит, вам нужно место, дающее доступ к аудитории. Раньше журналистика была неразрывно связана с распространением, потому что мест концентрации аудитории было мало. Сегодня ситуация иная. Производство и распространение новостей – это два весьма отдаленных вида деятельности.

Вспомним музыкальный рынок. С появлением iTunes мельчайшей «единицей» музыки уже является не альбом, а отдельная песня. Этот способ продажи отдельных музыкальных произведений за 99 центов позволяет достичь цели без необходимости со-

Индивидуальный АВТОР БУДЕТ ПРЕДЛАГАТЬ СВОЮ РАБОТУ ЧИТАТЕЛЯМ НАПРЯМУЮ

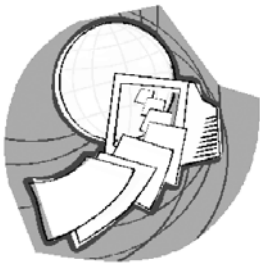
здавать вокруг этого сложную инфраструктуру.

Мне кажется, что в этом году мы увидим, как этот способ станет распространяться и в мире новостей. Мы увидим некую новую систему продажи отдельных статей. Она позволит журналистам, присутству-

ющим в социальных медиа, получить нужный им сервис без необходимости становиться частью большой организации. Им больше не будет нужен посредник.

Это пока не станет массовым явлением, но в 2011 году мы будем наблюдать интересное движение в указанном направлении: индивидуальный автор будет обходиться без согласования и утверждения своих материалов редактором и предлагать свою работу читателям напрямую.

ТРЕНД 4. Работаем вживую

20 лет назад большинство американцев в этот день находились у телевизора и смотрели репортажи CNN. В этот день началась война в Ираке. И многие журналисты находились в центре событий, в гостинице в центре Багдада, пытаясь организовать телефонную связь по линиям, которые должны были уцелеть даже после первых бомбардировок.

Эти события затем были многократно описаны как ключевой момент нового восприятия новостей, когда аудитория по-настоящему приняла и оценила идею 24-часового канала новостей, работавшего вживую на месте событий.

Совсем недавно мы увидели, как освещение событий, вызвавших массовый интерес публики, получило новое измерение. С одной стороны, работают телеканалы, профессионально собирают всю имеющуюся информацию, получают комментарии официальных лиц, реакцию экспертов, стараясь получить максимальную

отдачу от живого освещения важных событий, как это было, например, во время убийств в Таксоне, Аризона. С другой стороны, в это же время в твиттере люди выражают свои чувства и свое отношение к тому, что произошло. Интернет приносил все больше и больше информации, которая порой не отличалась точностью и аккуратностью, но без которой теперь трудно представить обсуждение важных событий.

Нас ожидает развитие этого явления, когда события в прямом эфире получают и освещаются, и обсуждение одновременно. Пока трудно представить себе, как это будет выглядеть на практике, но первый подобный опыт уже есть. Так, в CNN делали интересные вещи во время трансляции инаугурации президента Обамы, когда вытирали некоторые комментарии из фейсбука. Но нам еще предстоит увидеть, как кто-то сумеет объединить социальные медиа и репортаж в реальном времени со всеми другими элементами с тем, чтобы получить нечто, несущее полноценную энергию вещания вживую.

ТРЕНД 5. Бум смартфонов

Нам всем кажется, что смартфоны уже везде, у каждого из нас. Но на самом деле настоящий бум еще только предстоит, в этом году ожидается их массовая продажа. И это значит, что наш мобильный опыт станет таким богатым, как никогда ранее.

На рынке всю готовятся к этому буму, ломая голову над тем, во что вкладывать деньги – в мобильную версию сайта

или в приложение, на какую платформу делать ставку – на iPhone или Android? И как быть с BlackBerry или Windows 7?

Наблюдения показывают, что, несмотря на рост интереса к мобильным приложениям для смартфонов, если речь идет о действительно горячих новостях, публика предпочитает обращаться к мобильной версии сайта, а не пользоваться приложением.

Активно обсуждаются сегодня и перспективы получения на смартфоны местных новостей, при этом положение пользователя, а значит и региональная привязка новостей, будут определяться автоматически. Пока не очевидно, насколько эта услуга будет востребована, но одно можно утверждать со всей уверенностью: эволюция рынка смартфонов окажет существенное влияние на то, как люди будут получать и читать новости.

ТРЕНД 6. Отказ от бесприбыльности

Скорее всего, мы станем свидетелями снижения числа бесприбыльных организаций среди производителей новостей.

Известно, что наряду с давно работающими и уважаемыми организациями, новостные структуры, образованные по принципу бесприбыльных фондов, появляются в последние годы едва ли не в каждом американском городе. Некоторые из них, как, например, ProPublica, получили широкую известность своей работой в области журналистских расследований.

Подобные структуры, которым не нужно заботиться о доходности бизнеса, берут на себя ту часть работы, от которой вынуждены отказаться

СОБЫТИЯ В ПРЯМОМ ЭФИРЕ ПОЛУЧАЮТ И ОСВЕЩЕНИЕ, И ОБСУЖДЕНИЕ ОДНОВРЕМЕННО

традиционные медиакомпании, испытывающие трудности в обеспечении необходимых им 30% прибыли.

Однако в 2011-м мы, скорее всего, увидим сокращение такой активности. Большинство подобных организаций были основаны на полученные в свое время щедрые пожертвования. Но они так и не смогли стать достаточно независимыми, получить достаточную аудиторию, чтобы не сталкиваться с трудностями в финансировании.

Еще один важный момент. Значительная часть таких структур была основана журналистами. Это здорово, но будем откровенны: журналисты далеко не всегда удачливые бизнесмены.

Среди них будут успешные проекты, такие как Texas Tribune, MinnPost или Voice of San Diego, но большинству придется пересмотреть свои оптимистичные планы.

ТРЕНД 7. Новые титульные страницы

Первая страница газеты является исключительно мощным инструментом привлечения внимания аудитории. Такая страница тщательно структурирована с тем, чтобы направлять читателя. Это радикально отличается от практики вечерних теленовостей, которые сначала покажут вам сюжет, который они поставили первым, затем – второй и т. д. Главная страница газеты всегда сводит огромный массив информации к нескольким важным темам, к пяти-шести наиболее важным сюжетам.

По данным редактора New York Times, от 50 до 60% трафика они получают от людей, набирающих в адресной строке браузера nytimes.com или приходящих по закладке со ссылкой на титульную страницу.

Мы много говорим о том, как важны ссылки на статьи, получаемые из сетей типа фейсбука или твиттера. Но в то же время титульная страница остается важнейшим инструментом увеличения трафика, для большинства американских газет ее доля составляет даже 70%.

Однако, к сожалению, титульные страницы далеко не всегда так привлекательны, как этого можно было бы ожидать. И дело тут не в оформлении или дизайне. Дело в практической пользе для читателя. Вспомните первые страницы сайтов с десятками, сотнями ссылок на различные материалы. Такие страницы не фокусируют ваше внимание на главном, не управляют вами, не сообщают вам, что действительно важно.

Более того, титульные страницы сайтов газет, за редким исключением, практически неотличимы одна от другой. Пользователи «боятся» их. По данным Google News, 44% их читатели просто просматривают заголовки, но не переходят ни по одному из них.

Все это означает, что вскоре мы увидим активные усилия по развитию и совершенствованию титульных страниц новостных ресурсов. И речь тут не идет о применении традиционных подходов печатной прессы.

Нельзя будет обойтись без неких алгоритмов, подобных применяемым на Google News для сортировки материалов. Но необходим будет и уровень редактора, который без оглядки на алгоритм сможет решать, какой материал заслуживает большего внимания, задержится на титульной странице дольше и будет помещен выше.

Изменится и дизайн титульных страниц, стиль презентации материалов. Так, уже набирает популярность стиль представления новостей, подобный тому, что на главной странице твиттера или на популярных приложениях для смартфонов, где информация из левой колонки «перетекает» в правую. Эксперименты здесь не прекращаются.

Почему решения для смартфонов применяются на традиционных сайтах? Дело в том, что посетитель обычного веб-сайта читает, в среднем, 2–3 статьи и уходит. А пользователь приложения этого же издания на смартфоне читает в среднем уже 6,5 статьи. Таковы данные для сайта BBC News, но они справедливы и

для многих других подобных ресурсов.

А ведь борьба среди миллионов сайтов идет за внимание пользователя, и если вам удастся задержать его дольше, тем лучше вы делаете свою работу.

Еще одна важная тенденция – сайты новостей в этом году станут получать больше трафика из социальных сетей, чем из гугл-поисковика. Крупные сайты уже получают до 30% трафика из твиттера.

В заключение еще раз обратим внимание на приложения для iPad. Когда вы их запускаете, вы не видите одной важной вещи. Вам не предлагают меню и возможность выбрать свой собственный путь «вглубь» издания. Вместо этого вам предложено сразу начать с конкретной новости, материала. И затем вам предложат навигацию между материалами. Вам не нужно обращаться к меню и выбирать, что читать дальше. Логика тут проста: вы просто переходите от новости к новости. Все это очень напоминает старый газетный опыт, не правда ли?

ТРЕНД 8. Изменения в поиске гуглом

Поисковик гугл – по-прежнему лидер этого рынка в интернете, никто не смог составить ему конкуренцию.

Однако нельзя не замечать растущий уровень разочарования среди пользователей этого поисковика. Разочарования качеством результатов поиска. Попробуйте найти информацию о гостинице. Вы увидите в результатах поиска огромное количество ссылок на бессмысленные обзоры, фиктив-

ные каталоги и т. д. Каждый из этих сайтов преуспел в искусстве поисковой оптимизации – SEO.

Существует множество областей поиска, в которых пользование гуглом становится практически невозможным.

В то же время на рынке новостей появляются целые компании, бизнес которых построен вокруг SEO. В качестве примера можно назвать Demand Media.

Если вам приходилось искать что-либо, начинавшееся со слов «how to», то, скорее всего, верхние позиции в результатах поиска занимали материалы этой компании, управляющей более чем десятком сайтов, из которых наиболее известным является ehow.com. Он создан для производства недорогого массового контента, содержащего ответы на самые разнообразные вопросы.

Однако не стоит забывать, что поиск – это огромный бизнес с оборотом в миллиарды долларов. Сервис поиска, таким образом, просто обречен на то, чтобы обеспечивать качественный поиск и давать всем своим клиентам шанс зарабатывать, поставляя качественную информацию.

Именно поэтому в нынешнем году Google неизбежно начнет предпринимать меры для того, чтобы избавиться от влияния спамеров, освоивших приемы поисковой оптимизации. Необходимы будут изменения в поисковом алгоритме, повышающие качество поиска.

Все это может привести к росту влияния производителей новостей. Известно, что Google по целому ряду причин стремится поддерживать хорошие отношения с медиа. И для многих не будет сюрпризом, если неизбежные изменения в алгоритме пойдут на пользу тем, кто занимается новостями.

Источник: информационно-аналитический центр "Publicity"

Юрій РОМАНЮК,
кандидат історичних наук,
доцент, провідний науковий
співробітник Інституту соціальної
та політичної психології
НАПН України

В обороні мудрості

Дещо про професіоналізм і технології у мас-медійному супроводі освітньої справи в Україні

Кожного четверга обов'язково купую в кіоску соціалістичну і корисну київську газету, аби, крім усього, забезпечити своїх домашніх програмою телепередач на наступний тиждень. І мені все частіше кажуть: "Не носи більше – буде одне і те ж. Ті ж серіали, ті ж кастинги, ті ж телецикли сімейних скандалів, те ж смакування мільйонними статками зірок шоу, з тими ж жалючими сюжетами про вбивства, мордування і знову вбивства."

Та я все ж приношу. Бо прожив у журналістиці понад піввіку і в лекціях студентам профільного інституту не переставав доводити: наша професійна справа зазнає змін тому, що цих фундаментальних економічних, моральних, інтелектуальних і психологічних змін неминуче зазнає вся українська спільнота. Тим паче, в останні два десятиліття.

Десь за рік до проголошення нашої державної незалежності мені, головному редактору науково-популярного журналу "Наука і суспільство", запросяли до публікації визначного вченого-фізика - академіка Ігоря ЮХНОВСЬКОГО. Наприкінці бесіди я запитав: "В одному з своїх публічних політичних виступів ви стверджували, що компартійна система в СРСР сама себе доруйнує. Про її неминучий крах свідчать, на вашу думку, незрушні закони природи. Зокрема, епохальне відкриття, яке засвідчує, що замкнуті системи самознищуються. У якій царині буття? Відповідь була такою:

**Найповільніше
змінюємося ми,
журналісти**

"В усіх. У людських спільнотах – також".

Ні, я не намагаюся перескочити на мемуари. Просто хочу зрозуміти: чому ми, журналісти, тобто найперші, найпрофесійніші й найвідповідальніші провідники і вартів суспільних цінностей, так поспішно й навіть з неприхованою байдужістю залишили на старті проголошеної нової доби все краще, що мали, про що мріяли, і стрімголов кинулись у вир нового життя, керуючись насамперед емоціями, а не серйозним аналізом того, що відбувалося і може відбутися в майбутньому. Вибачте, але це нагадує поведінку молоденьких телят або лоша, яких вперше випустили із загону на волю.

Як людина, котра нині причетна до наукових досліджень, я повинен розподілити на тематичні групи всі теле- і радіопередачі загальнонаціональних каналів, а також випуски газет за певний відрізок часу й оголосити: страхтливі сюжети, епізоди займають стільки-то відсотків мас-медійного простору, а позитив, спонук до самовдосконалення й розвитку суспільного буття стільки-то. Але ця робота не буду, бо всі все добре бачать, знають і відповідно оцінюють. Тому прибираю зі столу тижневу програму електронних

ЗМІ, купу газет та журналів і задаю собі запитання: що сталося і хто винен? А найвірніше: що саме сталося з нами? Тобто, з талановитим, працьовитим, обділеним увагою і матеріальними благами журналістським корпусом України.

Чи ймемо те, що творимо? То, можливо, й не треба було нам так спрагло чекати активної дії того закону фізики, про який говорив академік? А й справді, навіщо було нам пітніти під спекотним сонцем і мерзнути на морозі, щоб зафіксувати у ЗМІ історичні моменти зламу суспільного шляху?

Щоб при настанні жаданого стати не усвідомленими бійцями за нові стандарти життя й моралі, а тими ж таки пустотливими телятами, котрі відчули запах волі?

Цими дещо розхристаними думками, своєю тривогою я поділився з приятелем, талановитим телевізійником. Відбувся короткий діалог:

– Не все так просто, – сказав він.

– Але ж і не дуже складно.

– Потрібні кошти. Треба стежити за суспільними процесами, запитами і літніх людей, й молоді. Треба не лише

стверджувати, а й заперечувати. Вміти сказати "ні" тоді, коли всі чекають від тебе "так". Коли мода, рейтинги, зрештою, уподобання багатьох вимагають зовсім іншого. А в наш час треба вміти подобатися. Політики це засвоїли. Тепер ось і журналісти ступають у їхні сліди. Є рейтинги – є реклама. А реклама – це гроші.

Після цього між нами повисла важка довга пауза.

– Диктує мода...

– Тоді скажи, чому в київських і провінційних театрах майже на всіх денних і вечірніх спектаклях аншлаг? У тім числі й на тисячу разів уже поставлену українську класику. Чому люди так спрагло слухають Ліну Костенко, йшли і їхали на зустрічі з нею звідусіль? Чому ми хочемо слухати й бачити Івана Дзюбу? Чому читачі газети "День" шукають на її шпальтах, насамперед, матеріали Оксани Пахльовської, Лариси Івшиної, Петра Кралока, Ігоря Лосєва, Сергія Грабовського, Юрія Райхеля, Ігоря Сюдюкова, Володимира Панченка?

Отже, ризикую стверджувати, що наша українська спільнота після двох десятиліть розгубленості, зневіри, роздратування, неусві-

домленого бажання кинутися в тенета, розставлені новоявленими провидцями, месіями, цілителями духу і тіла, прагне повернути собі хоч і в модерновому вигляді спокон віків формовані хліборобською, тобто, цивілізованою нацією, основи буття. Тут же подаю примітку: за твердженням багатьох визначних істориків, саме хліборобство, осідлість лежать в основі

**0,5 відсотка
українських
селян
не вміють
писати і читати**

розвитку цивілізаційних процесів на європейському континенті. А українці завдяки своїй наполегливості, твердості духу, досвіду, національно-психічним особливостям досягли

того, що годували і нині годують півсвіту добрим хлібом. Смію також стверджувати, що саме ця системність (як бачите, колеги, і мені не вдалося уникнути модного слівця, що його часто чуємо з блідих від нестачі живильної крові вуст недолугих політиків) – саме вона, що лежить в основі життя на землі, й згенерувала швидкий та всеосяжний процес інтересу нашої спільноти до розвитку самобутньої культури, потягу до знань, до розумної книжки і доброго співу. І це впродовж кількох десятиліть і навіть століть не руйнується в своїй глибинній основі. Цивілізаційність, поцінування мудрості – наш національний код. Як і код генетичний, він незнищений.

Отже, ми, тобто спільнота наша, повертаємося до самих себе, до своїх першоджерел. Заповнюються відвідувачами картинні галереї, музеї старожитностей і видатних особистостей, інтенсивніше курсують туристські автобуси визначними місцями України, частішають книжкові ярмарки, попри засилля інтернету і телебачення люди прагнуть читати, переступаючи через шалені ціни на знакові літературні твори. І стає все менше охочих

витрачатися на так звані “жіночі” гламурні журнали з однаковим змістом, однаковою ілюстрацією, якими рясно викладені вітрини пресових кіосків.

Отже, наше суспільство нехай поволі, але змінюється в оцінках сенсу людського буття, намагаючись вийти на притаманні цивілізованому українству стандарти освоєння культурних цінностей та інтелектуальних ресурсів.

Та найповільніше змінюємося ми, журналісти. На превеликий жаль. Хочете заперечити? Купіть програму телепередач і уважно вчитайтесь в неї. І вам не захочеться зі мною дискутувати. Маємо всі підстави дорікнути українським телевізійникам, зокрема, загальнонаціональним каналам, бо вони досить часто керуються істинною: майструвати повідомлення у новинах чи розлогу програму на темах вбивства, людських трагедій, “красивого” життя скоробагачків легше і простіше, аніж вибудувати матеріал на темах освіти і духовності. У першому випадку телекартинка навіть без журналістського супроводу виведе з рівноваги мільйони глядачів. Тобто, зробить те, чого прагнули автори. А під “криваві” сюжети й за рекламу можна здобути грубі гроші.

Чому говоримо насамперед про ТБ? Бо, по-перше, саме воно найбільше володіє увагою, часом населення. По-друге, українське радіо, – маю на увазі ту інформацію, що її кожен з нас отримує з гучномовця на кухні, – традиційно чи з урахуванням соціально-психологічного стану спільноти оволоділо значним сегментом саме просвітницької діяльності. Хоч водночас можна пошкодувати, що наші радіожурналісти за останні роки дуже обережно, несміливо шукають нових, інноваційних рішень.

Про творчі досягнення друкованих ЗМІ в царині освіти і духовності за роки незалежності говорити непросто. Так само, як і чітко окреслити їхню роль у нинішніх економічних, соціально-політичних і духовних процесах в Україні.

Крім того, на нашу думку, бурхливе, лавинне зростання кількості періодичних видань, на жаль, не свідчить про бажання

їхніх видавців і працівників адекватно реагувати на зміни в інтелектуальних і культурних запитах українців. Це стосується і наростаючого прагнення людей до споживання добротного духовного продукту. Прикро, що преса разом з електронними ЗМІ стала на шлях політизації населення. Мені заперечать: так це ж добре! Ні, це – погано! Політикою мають займатися політики. Народ же має жити нормальним комфортним життям, тримаючи в полі зору хіба що дві проблеми: дотримання соціальної справедливості владою, яку він обирає, і гідності країни у світі.

Мрію про те, щоб знайшлися меценати і професійні люди, які б започаткували щомісячний або тижневий журнал для сімейного читання – з громадсько-політичними, науково-популярнимілітературно-художніми блоками. Таке видання засвідчило б, що наша професійна спільнота, задіяна у друкованих ЗМІ, вмє робити не лише інформаційну продукцію, тобто те, що живе один день, а й здатна на значно більше – розлогою думкою, талантом творення образів формувати світоглядні й суспільні позиції громадянина.

Не так давно преса подала дані обстежень британської компанії Marlesoft щодо інвестиційних ризиків у 196 країнах світу. Щодо України, то поряд з іншими факторами, зокрема, економічними і правовими, компанія відзначає критичне зниження рівня освіти.

З початку року я відстежував повідомлення і програми ЗМІ, присвячені розвитку середньої і вищої школи в Україні. Зокрема, після парламентських слухань на цю тему – майже нічого суттєвого, знакового. Такого, щоб запам'яталося, щоб конкретно свідчило про майбутнє.

І ось тут в одній із центральних і вельми шанованих газет вперше з'являються дані наукових обстежень про стан освіти в Україні і скупий, але вразливий

коментар до дуже сумних за своїм звучанням цифр.

Доктор економічних наук, професор, академік НААН України Віктор ТЕРЕЩЕНКО констатує: “Якщо ще 1993 року ПРООН зараховувала Україну до країн з високим рівнем розвитку людського капіталу, то сьогодні вже – до середнього рівня, і цей показник має стійку тенденцію до зниження. Уже 0,5 відсотка українських селян не вміють писати і читати, близько 10 відсотків мають лише початкову освіту. Причому, серед малограмотних не пенсіонери, а молоді люди, які народилися наприкінці 1980-х – середині 1990-х. Одне слово, процес культурно-освітньої деградації сільських територій іде швидкими темпами. Існує реальна небезпека, що село через 10-20 років може втратити свою одвічну роль

оберега національної ідентичності”.

Викликають занепокоєння й інші дані, наведені дослідником: “Понад 70 відсотків студентів аграрних ВНЗ – вихідці з села. Однак високий показник освіченості

селянських дітей практично не має позитивного впливу на стан сільських територій, бо 60 відсотків випускників аграрних та інших вишів намагаються знайти роботу де завгодно, тільки не в селі. Таким чином, відбувається процес “вимивання” освічених людей із села, що, в свою чергу, негативно позначається на його загальному рівні освіченості”.

Щоб більше не турбувати авторитетного вченого, наведу ще одне досить глибоке твердження: “В Україні нараховується понад 10 тисяч сільських і селищних рад. Проте професійно-кваліфікаційний рівень їх працівників не відповідає вимогам часу. Лише 60 відсотків із них мають повну вищу освіту. Лише 10 відсотків службовців підвищують свою кваліфікацію впродовж одного скликання місцевих рад. А тому вкрай необхідно створити загальнодержавну систему підготовки та перепідго-

товки фахівців сільських органів місцевого самоврядування”.

Тривожно читати такі висновки науковця-соціолога, які є докором не лише владі всіх років незалежності нашої держави, а й нам, журналістам, провідникам позитивних дій у суспільному процесі. Скажете: не треба лякатися, адже йдеться лише про село. У містах же картина може мати інший вигляд – кращий.

Не буду заперечувати. Так само, як і не хотів би, аби применшували роль сільського соціального і природного середовища у формуванні особистості, її характеру, звички з малих літ самостійно приймати рішення, виховувати у собі волю до подолання труднощів без галасу і скигнення. Мої друзі, колеги, які прийшли на перший курс факультету журналістики Львівського державного університету імені Івана Франка у кирзових чоботях та куфайках, стали гідними журналістами міських, обласних, центральних ЗМІ. Не всі наші “селоки” вибились у високі керівники, але ніхто з них не спиє від злості за недооцінку його праці, ніхто не сів на наркотичну голку, нікого не полишив потяг до знань, книги, до самоосвіти.

Все більше переконуюсь у тому, що нинішня українська журналістика має вся без винятку стати в обороні сільської школи. Інноваційність функціонерів у царині шкільництва ми маємо спрямувати на вдосконалення організаційного забезпечення педагогічного впливу в сільській місцевості і горою стати проти закриття шкіл у так званих “неперспективних” селах. Вони томо й стають неперспективними, що в них згасають найпотужніші вогнища духовності й соціально-психологічного магнетизму – школи, вчительські колективи, осередки інтелігентності, гуманітарна думка.

Смію нагадати моїм колегам-журналістам, які, безсумнівно, є особистостями з високим рівнем знань і цікавим творчим потенціалом (хоч і частенько розносять на всю країну мовні огріхи, найпростішим з яких є “приймати участь” і т. ін.), що всі ми походимо з хліборобського роду. Тобто, тієї спі-

Нинішня українська журналістика має стати в обороні сільської школи

льності, яка сформувала генетико-національний код українства. Той духовний і цивілізаційний код, що живе в кожному з нас.

На жаль, після оголошення “інноваційних” планів освітянського міністерства і гострої критики на їхню адресу з боку численних громадських організацій навіть побіжний аналіз новинних та широкомасштабних випусків загальнонаціональних каналів українського телебачення засвідчив: їхні журналістські колективи не виокремили цю гарячу проблему серед інших, тобто серед того інформаційного мотлоху, наповненого вбивствами, гвалтуванням і розвагами мільярдерів, не зробили освітянські сюжети авангардними і за тональністю, і за виконавською майстерністю. Тут уже йдеться не лише про сільські школи, а й про загальноукраїнську освітню мапу.

При цих словах я перейду до спроби діловою, майже науковою мовою подати свої спостереження на задану тему, тобто, мас-медійну підтримку інновацій в освіті.

На основі аналізу продукції мас-медіа загальнонаціонального поширення, урахування експертної позиції групи провідних журналістів різних видів ЗМІ, власного досвіду і, отже, власного бачення зазначеної у темі дослідження проблематики, я зробив ряд висновків.

До прийомів формування образу інновацій у ЗМІ можна віднести:

- співставлення двох або більше думок в ефірі чи на сторінках газети (журналу): пересічні слухачі (глядачі й читачі) – аналітики; керівник чи функціонер галузі – аналітики за круглим столом, фахівці-аналітики;
- репортаж або повідомлення з місця інноваційної події;
- публікація редакційної пошти на інноваційну тему (освіта, медицина, ін.) з редакційним коментарем наприкінці. Тобто, прийом зворотного зв'язку (наприклад, у газеті “Сільські вісті”);
- друкування анкети з метою опитати читачів на задану тему і на цій основі сформулювати редакційну думку;

- включення безпосередньо в сюжет телепередачі представника влади (у ролі головного персонажа) з метою вирішення соціальної проблеми. Досить вдале застосування цього прийому – цикл передач “Без мандата” на каналі “1+1”.

Якщо всі попередні прийоми ґрунтуються переважно на змістових акцентах, на внесенні у суспільну свідомість пізнавальної інформації, то телесюжети “Без мандата” поєднують змістову й емоційну складові, що робить ці передачі доволі ефективними з огляду на сприйняття.

Освітні й соціальні проблеми інноваційного рівня не сприйняті ЗМІ як проблеми системні. Ця обставина призводить до того, що масова свідомість (громадська думка) не фіксує картину освітніх і соціальних зрушень і тому не сприймає, не оцінює зміст і майбутні картини нинішніх інноваційних потуг. Споживачі ЗМІ лише реагують на окремі факти, фрагменти яких мають майже тотально негативне забарвлення.

Аналіз засвідчує, що формування образу освітніх і суспільних інновацій має поєднувати в собі змістовну (когнітивну) й емоційну складові. Величини цих складових не є завжди рівновеликими, залежать від виду ЗМІ, регіону поширення, соціально-демографічного складу споживачів програм і повідомлень, технічних, дизайнерських та інших творчих потенцій кожного окремого мас-медіа.

Не можна аж надто захоплюватися емоційною складовою у формуванні образу тоді, коли аудиторія чекає саме чіткого, чистого змісту повідомлення (наприклад, результатів конкурсів, характеристики нових соціальних програм і підручників, дати тестувань, принципів болонського процесу і т. ін.), а не гри на її почуттях та настроях.

Отже, першим із принципів, критеріїв, а, очевидно, й прийомів формування мас-медійного образу інновацій в освіті та соціальному

житті є вмотивований акцент на змістову чи емоційну складову цього образу залежно від характеристики очікувань і психологічної налаштованості аудиторії. Неврахування цієї обставини викликає роздратування і небажання наступного разу сприймати відповідну інформацію.

Отже, перше в розбудові образу - принцип пріоритетності.

На нашу думку, другим важливим принципом у образотворчій діяльності журналіста-популяризатора інноваційних процесів у царині освіти є принцип відповідності створеного образу основоположним законам художньої творчості, невід'ємною частиною якої є журналістика, хоч би

в яких жанрах, на яких каналах ЗМІ вона реалізувалася. Стиль допиту слідчим чи бухгалтерський звіт, елементи яких дуже часто проступають у “інноваційних” матеріалах мас-медіа, є ознакою нефаховості працівника ЗМІ і, отже, руйнують, деформують налаштованість споживача повідомлень на комплексне змістово-чуттєве сприйняття очікуваного.

Третім важливим принципом у творенні образу інновацій в освітній сфері вважали б вживлення у змістову частину цього образу уявних картинок майбутнього цього інноваційного процесу.

Отже, принцип внутрішньої динамічності образу з його націленістю на майбутнє.

Поки пишу цей матеріал для нашого шанованого професійного видання, радіо- і телефір, а за ними й друковані ЗМІ почали жвавіше наповнюватися інноваційно-шкільною проблематикою. Сьогодні, приміром, прем'єр-міністр України зажадав від міністра освіти, науки, молоді і спорту не ставити питання про закриття сільських закладів із кількома десятками учнів до того часу, поки не буде вирішена проблема шкільних автобусів.

А в що обходиться щоденне перевезення учнів до школи і з неї додому? Як це відіб'ється на їхньому здоров'ї? О котрій

годині треба встати, приміром, дитині, що живе в гірському селі Івано-Франківщини, щоб восени або взимку дістатися крутими, необлаштованими дорогами до школи? Очевидно, в кожному окремому випадку повинен бути свій підхід. Шкільний автобус – світова практика, і я це спостерігав у своїх закордонних поїздках. Але ж, скажімо, у США дітей довозять до школи у межах тільки одного населеного пункту. До речі, там водій передає школяра молодших класів до рук рідних.

А як буде в нас? Мабуть, поклатися лиш на шкільний автобус, який курсуватиме не в одному селі, а між селами, є дуже проблематичним у сенсі керуваності, без збоїв і накладок у навчальному процесі. Водії хворіють, техніка виходить з ладу, а ліміт на запчастини і пальне закінчився... Ми ж, українці, себе добре знаємо.

Не заперечуючи урядові пошуки вирішення проблеми, хотів би водночас підійти до її розв'язання з іншого боку – подбати насамперед про інтереси і розвиток сільських спільнот загалом. Мас-медійникам я рішуче запропонував би стати в обороні такої позиції: жодна малокомплектна школа у “неперспективному” селі не має права бути закритою, поки останній житель цього села за матеріального сприяння держави не буде переселений до села, визначеного як перспективне з огляду на концентрацію в ньому належного не тільки економічного, а й ще більшою мірою інтелектуального і духовного потенціалу.

А деякі дослідники, аналітики, педагоги і працівники ЗМІ бачать процес оптимізації системи шкільної освіти так: у “неперспективному” селі залишається навчальне приміщення, класні кімнати обладнуються інтернетом і комп'ютером для кожного учня. Вчитель (учителі) виконують на уроках здебільшого функції консультанта. Таким чином учнівське середовище і мінімальна кількість педагогів у селі залишається.

Автори цієї ідеї наголошують, що такий підхід до оптимізації навчального процесу в сільській місцевості прийнятний насампе-

ред для учнів початкових і кількох середніх класів. Це, на думку авторів ідеї, збереже державні кошти, але знову ж таки не вирішить головних проблем інноваційного розвитку освіти на селі.

Інноваційні кроки на ниві шкільництва нам, безперечно, потрібні. Але не за принципом “до основи, а затем...” У сферу розумного не можна заходити з відбійним молотком або кувалдою. Результативність і обережність і разом наполегливість потрібна і керівникам освітньої сфери, і тим, хто найповніше здійснює інформаційний супровід цього процесу. Тобто журналістам.

ХТО ВОНИ, ЦІ ФАРБОВАНІ БЛОНДИНКИ?

На нинішній стадії автори інновацій працюють здебільшого самі з собою у сенсі спілкування із суспільством. А мас-медійники скупі, нецікаво висвітлюють ці організаційні потуги. А хотілося б активної позиції колег. Хочеться чути від них не лише чиновницьке слово, а й своє, за творчим ресурсом переконаліше, бо побудоване на найбільш вдалому поєднанню змістових, емоційних та інших складових творення образу газетного, радійного чи телевізійного матеріалу.

На жаль, на двадцятому, ювілейному, році нашої державності маємо констатувати: журналістське освоєння соціально значимих, життєво важливих тем не стало авангардним. І не стало престижним. Приклад нашої поведінки у царині освіти – дуже печальний. Газети чогось чекають, проводове радіо зайнято трансляцією парламентських сесій, а телевізійні метри вранці вчать мільйони малозабезпечених пенсіонерок готувати вишукані страви із заморських інгредієнтів, а увечері вдаються до численних шоу з так званими зірками.

Хто вони, ці фарбовані блондинки, яким доля посміхнулася зіграти в якомусь черговому серіалі, де йде справжня війна за гроші й володіння “прекрасною” дамою. Адже за визначенням астрофізиків зірка – це всього лише згупчення газів.

*Вадим ПЕПА,
журналіст, письменник,
лауреат літературно-
мистецької премії
ім. І.С.Нечужа-Левицького*

Виходець із села Іванів Калинівського району Вінницької області, він здобув вищу освіту на факультеті журналістики Київського університету ім. Т. Г. Шевченка. Роботу за фахом розпочинав у районній газеті на батьківщині - працював у молодіжній та в обласній газеті у Вінниці.

А невдовзі долучився до колективу славнозвісного журналу «Перець», де за двадцять років шаблями кореспондента, завідуючого відділом піднявся, як уже сказано, до головного редактора.

Якось журналісти запитали відомого журналіста і письменника: «Гумор для Вас – тільки стиль письменства чи і стиль життя також? Ви могли б застосувати щодо себе відому сентенцію Бомарше "Я сміюся, бо інакше мені б довелося заплакати"?». І він відповів: «Сміх – це безсмертя людства. А мій стиль життя дуже простий: я сміюся, щоб люди не плакали!». І це не дивно, адже своїми вчителями він вважає Тараса Шевченка – як сатирика і громадянина, Степана Руданського, Остапа Вишнього, Антона Чехова, Миколу Гоголя, Марка Твена, Карела Чапека, Броніслава Нушича, Чарльза Діккенса, Сервантеса, Рабле, Свіфта, пізніше – Марті Ларні, Стівена Ліккока...

З 1960 року Олег Черногуз у Національній спілці журналістів України. Він двічі обирався секретарем Національної Спілки письменників України, очолював письменницьке видавництво в стольному Києві. Він - один із засновників Всесвітнього Конгресу Українців, член президії УВКР (Українська всесвітня координаційна рада) член президії УРМ (Українська рада миру).

Автор незчисленних публікацій у пресі. В той же час як письменник видав чотирнадцять романів, з помірних яких дев'ять сатиричних. І всі вони виходили величезними - за 100 тисяч – тиражами. Зокрема, широко відомі такі, як: «Аристократ із Вапняр-

Олег Черногуз: «Я сміюся, щоб люди не плакали»

Цієї весни, у сонячному квітні, заслужений діяч мистецтв України Олег Федорович Черногуз відзначає 75-ліття від дня народження.

Знавцям нашої сучасної літератури, зокрема поціновувачам жанру сатири, відрекомендувати його не треба. В Україні добре знають журнал „Перець” – цю скарбницю живого гумору, кольоровий антидепресант для всіх, хто в хандрі.

А саме ж він, Олег Черногуз, свого часу працював „перцевим” головним редактором, а потім заснував власне видавництво і сатиричний часопис з однойменною назвою „ВУС” – Видання Українських Сатириків.

ки», «Я хочу до моря», «Претенденти на папаху», «Вавилон на Гудзоні», «Дари пігмеїв», „Примхи долі”, „Золотий скарабей”, „Ремезове болото” тощо.

Талановитий майстер публіцистики. Його гостро-полемічні і завжди актуальні статті побачили світ у книжках: «Український кентавр», «Українські колобки», «Діти колонії». А ще перу Олега Черногуза належить надзвичайно дотепні і злободенні «Веселі поради».

Твори Черногуза перекладалися на есперанто, видавалися англійською, грузинською, російською польською, чеською, болгарською, азербайджанською, литовською, естонською, іншими мовами. З багатьма сьогодишніми його публікаціями в періодиці ознайомлені читачі у Великобританії, Франції, Австралії, Америці.

Здобутки плідної праці Олега Черногуза відзначені орденами Ярослава Мудрого, Івана Мазепи, а також престижними літературними преміями – імені Остапа Вишні, Івана Багряного, Михайла Стельмаха, Олеся Гончара, родини Воскобойників (США).

Є ще одна цікава відзнака: за вибрані твори (7-томник) йому присуджено Нобельську премію. Щодо цього пан Олег говорить гордовито і з веселими нотками водночас: «Не слід плутати шведського Нобеля і його премію зі старовинним селом Нобель, що на Рівненщині - на берегах мальовничого озера Нобель. Адже саме тут проводиться Всеукраїнський фестиваль гумору «Лауреат Нобельської премії». Проте всі визнані сміхотворці пишуться своїм Нобельським лауреатством».

Широкі кола читачів цінують активну громадську діяльність Олега Черногуза, його відданість національному відродженню, державотворенню, пристрасні виступи в пресі, на радіо, телебаченні на захист Української Держави. Творча спромога вірного благородним ідеалам митця вражає. Многая літа і творчої наснаги бажають ювіляру друзі і колеги по перу, усі, хто знайомий з цим непересічним чоловіком, його творчістю.

НА ФОТО: Олег Черногуз.

Лідія РУТА,
оглядач газети
«Демократична Україна»

Феномен, феномен, а цибулю-таки поцупив

90-ті роки в нашій державі ознаменувалися тим, що, як і завжди, на зламі епох і століть, людство переживало смутні часи, коли на поверхню спливає все те чорне, що підспудно живе в глибинах землі й людської душі. Люди активно починають вірити всіляким віщунам, чаклунам, ворожбитам, екстрасенсам, які збирають зали, стадіони тих, хто повірив, що їх позбавлять відразу від усіх недуг.

Люди вірили, а шарлатани від цілительства лічили гроші, що самі пливуть до рук. Кашпировський лікував по телевізору. Чумак заряджав воду і т. д. (Це – з відомих). А інші? Теж заряджають усе підряд і з посмішкою Мефістофеля лічать гроші.

І хоч 90-ті давно минули, і досі в багатьох газетах (незалежно від політичних напрямів) рекламують різних цілителей (їх професія навіть введена до державного класифікатора), а довірливі люди, які не знайшли допомоги в офіційній медицині, несуть свої кровні (і немалі) цілителям, купують талісмани, обереги і заряджені «портрети».

Свого часу, коли розпався СРСР, була відсунута від влади КПРС, мені довелося шукати свою нішу в газеті. А вже до того я працювала у відділах партійного життя, пропаганди, партійно-народного контролю. Отож і зайнялась проблемами нетрадиційної медицини: фітотерапія, аромо-, уринотерапія, валеологія, різні дієти, в т.ч. сиродення, екстрасенсорика, магія тощо.

Але я була чесною перед собою: щоб щось сказати зі сторінок газети людям, мушу оте щось знати. Отож, закінчила кілька курсів народних цілителей, екстрасенсів з елементами магії, чаклунів. На фітотерапії трохи зналася й раніше. А оскільки здоров'я людини – основа основ, то читачі уважно стежили за моїми публікаціями, надсилали листи, на які я відповідала через газету і особисто (в окремі місяці моя пошта становила до двох тисяч листів). Але найбільший, так би мовити, попит був на публікації про цілительів-екстрасенсів. Воно й зрозуміло: ніби самому не треба нічого робити – все зробить за тебе цілитель – і проблеми зі здоров'ям минуть. А вже всі інші методи народної медицини вимагають витрат часу й сил самого пацієнта.

...Коли ще вчилася на курсах, якось заходжу до редакційного друкарського бюро, а наша друкарка Віра лежить на машинці і ридма ридас. Стою й думаю, що

ж його робити? Віра – важкий гіпертонік і не знати, що з нею може бути від стресу. І раптом мої руки самі піднялися й почали робити над її головою якісь паси. Ридання вщухли, а Віра, піднявши голову з машинки, усміхнулася. Для оточуючих і для мене самої то було несподіваним. Я тішилася від того дива, як дитя.

Наші жінки – то одна, то друга приходили до мене... «Ой, голова болить – зніми біль», «Ой, печінку прихопило, допоможи». Я з великою охотою це робила й зачудовано дивилася на людей, яким після мого втручання ставало краще.

Поділилася зі своїм викладачем. Він сказав, що, очевидно, в моєму роду були люди, які щось тямали в цілительстві (справді, за сімейними переказами, бабуся Катерина лікувала людей), і це передалося мені у спадок. Чому тільки тепер проявилось?

- Очевидно, ваші енергетичні канали з різних причин, у тому числі через життєві негаразди, були замулені, а в процесі навчання вони відкрилися.

Минали дні, я зустрічалася з майстрами своєї справи, відповідала читачам на їхні листи, і, дістаючи велике моральне задоволення, допомагала оточуючим: колегам, сусідам, знайомим. Займалася цим кілька років. А потім... Ні-ні, я продовжувала писати про різні аспекти цілительства, про різні методи народної

медицини, спілкуватися з читачами, відвідувати різні сеанси. А от сама перестала, як мовиться, давати волю своїм рукам. Просто заборонила собі.

А сталося от що. Одна наша співробітниця стала погано себе почувати. Лікарі не знаходили причини, а жінка неймовірно страждала. І от вона прийшла до мене: «Так болить печінка – не сила терпіти. Зніми біль». Я поклатла відповідним чином руки і вжахнулася, відчувши страшне випромінювання, яке свідчило про онкозахворювання. Нічого не сказала, зробила свою справу, на якийсь час полегшила її стан, а сама була мало не в шоківому стані.

Сказати їй? А хто я така? Яке маю право? Тоді зателефонувала її дочці і переконала, що матері потрібне серйозне обстеження, проігнорувавши запитання: «Чому? Навіщо?». А десь за тиждень вона сама мені зателефонувала і, плачучи, сказала: «Нікому не говоріть, але в мамі рак легень».

Отож, виходить, я «впіймала» вторинні випромінювання, які свідчили про метастази в печінці.

Чому заборонила собі це робити далі? Тому, що я – не лікар і не маю права щось говорити людині. До того ж я недосвідчений оператор, можу помилитися. З іншого боку, людина від такої інформації може відразу опустити руки і не боротися за життя, втратить дорогий час.

Отже, я не хотіла нашкодити. Одна знайома сказала, що то просто інтелігенські штучки. Інша – що боюся говорити людям правду. Але я лишилася при своїй думці. Хоч багато людей, які вважають себе екстрасенсами, цього не роблять.

До речі, в однієї жінки, досить сильного біоенергетика (чи екстрасенса), про яку я розповідала свого часу на сторінках газети в публікації «Мої очі, як рентген», я запитала, чи може вона зцілити людину від раку. На те вона відповіла: «Очевидно, змогла б, але це нереально. Бо щоб досягти результату, я повинна працювати з нею 24 години на добу протягом місяця».

...Якось зайшов до мене знайомий екстрасенс з дипломом міжнародного класу, виданим солідною міжнародною організацією. Цілитель повідав таку історію. Був на базарі. Заліз на машину з цибулею, набрав торбу, чекає, що хтось обуриться. Аж ні, мовчать і продавці, й покупці. Зліз із машини, йде, чекає крику (за спиною ніхто не звертає уваги). Ось, мовляв, який у мене феномен. Знаючи, що в принципі таке можливо, я з роздратуванням подумала: «Феномен, феномен, а цибулю-таки поцупив...»

Чи не так буває і з нашим лікуванням? Нам теж щось нав'юють і...

Ні, я не заперечую існування феноменів, вірю, що біоенергетик (екстрасенс) може допомогти людині. Знала таких, що лікували від безпліддя, інші в перші години народження дитини могли визначити, чи хвора вона на ДЦП. Знаю,

**Будучи дещо
навченою,
бачила, що
часто вони
видають бажане
за дійсне**

що спонтанні інфаркти, інші захворювання у людей виникають внаслідок розриву в аурі пацієнта. І тут зарадити напередодні міг би біоенергетик. Але оскільки до лав цілительів ринулося багато шарлатанів, офіційна медицина негативно ставиться до пропозицій співробітництва навіть тямущих із них. Мовляв, що там ви можете? От ми... Хоча... ми знаємо й можливості деяких лікарів...

Кожна людина – індивідуальність. Зцілити скопом усіх неможливо. Навіть гарний екстрасенс – не Ісус Христос. Вдається допомагати лише при певних захворюваннях. Та й не кожному. От не співпадають біополя цілителя й пацієнта. І що робити? Або: пацієнт енергетично закритий (в даний момент чи взагалі). Чесний перед собою і людьми цілитель має сказати: «Вам я не можу допомогти». Або: «Спробую іншим разом». Шарлатани ж обіцяють усе, що завгодно, аби гроші, хоча можливості їх часто доволі скромні.

Поспілкувавшись з багатьма цілителями, побачивши їх в роботі, я дійшла висновку: так, ці люди

можуть зарадити хворій людині, але на певний час. Сильніші з них можуть це зробити дистанційно: зняти біль, спазм, знизити тиск тощо (хтось може більше, хтось – менше). Але вилікувати людину від серйозних недугів – ні (свого часу, коли я ще була далека від цих проблем, водила свою доньку до екстрасенса, ім'я якого передавали з уст в уста, платила, як належить, за кожний сеанс, але результату не бачила. Та дякую йому хоча б за те, що він був певною мірою чесним, бо зрештою порадив мені... піти до поліклініки до відповідного спеціаліста. Але ж на це здатні далеко не всі. Бо таке цілительство – золоте дно для його adeptів.

Одного разу під час перерви в сеансі одного цілителя мама сказала, що з неї за сеанс для дитини взяли дуже багато. Хтось доніс цілителя. «Добрий» дядечко-екстрасенс принародно заявив: «Я можу повернути вам гроші, але до дитини повернуться усі хвороби, які я вилікував».

Якось я їздила з однією цілителькою по Україні, спостерігала її в роботі, у спілкуванні з людь-

ми. До неї прийшла жінка-інвалід після операції, така вже бідна й нещасна, що аж душа в мене боліла. Але на тацю раптом покляла у п'ять разів більше грошей, ніж оприлюднена такса. І хоч я була, так би мовити, стороннім спостерігачем, я не витримала:

- Ну що ви? Заберіть зайве.

Але цілителька схопила мене за руку:

- Тихо, це не ваша справа.

І як би хто не хизувався своїми здібностями, будучи дещо навченою, я бачила, що часто вони видають бажане за дійсне, плутаються в анатомії людини і т. д. Кажуть, що можуть те-то й те-то, а насправді...

Звичайно, зустрічаються самородки. Якось до редакції зателефонував один біоенергетик з периферії. Під час розмови з ним мені стало по-справжньому страшно, настільки відчула його велику силу і неперевершений дистанційний вплив. Але це був один із кількох десятків тих, з ким доводилося спілкуватися.

Звичайно, серед них були вмілі люди, дехто дистанційно

знямав серцевий напад, спазм стравоходу тощо. Одна цілителька, побачивши молодого чоловіка на вулиці з цигаркою (він був упакований в костюм) сказала: «Молодий чоловіче, киньте цигарку. Назавжди. Інакше вас чекають великі проблеми з судинами ніг». Через роки життя підтвердило її правоту.

Звичайно, послугами екстрасенсів, коли вони тямущі і коли у вас є гроші, можна користуватися. Але не слід їх метод сприймати як панацею й ігнорувати наукову медицину. Хтось із китайських мудреців сказав:

- Якщо лікар користується лише науковою медициною, він стоїть на одній нозі, а коли знається ще й на народній, то стоїть на двох. Отож і пацієнтові варто було б дослухатися поради представників, так би мовити, двох медицин чи двох її гілок і робити висновки, щоб не зашкодити своєму здоров'ю. І пам'ятати, що не кожному можна його довірити – будь-то лікар із дипломом ВНЗ чи екстрасенс з дипломом міжнародного класу

Ніка КРИЖАНІВСЬКА

Гаряче харчування зберігає здоров'я

Свої поради журналістам дають медики. Сьогодні у нас в гостях – головний лікар лікувально-діагностичного центру санаторно-курортного комплексу "Моршинкурорт" Ніна ПОЛОВИНКО. Говоримо про профілактику захворювань кишково-шлункового тракту.

- Ніно Феліксівно, які на прикладі Вашої практики виявляються нині тенденції гастроентерологічних захворювань?

- Викликає тривогу збільшення випадків захворювань печінки, зокрема, різного роду гепатитів. Це залежить насамперед від якості вживаної води, а також ритму та якості харчування. Вже помітні негативні наслідки вживання модифікованих продуктів (наприклад, майонезів) – більше стає хворих на ерозивні гастрити та виразки шлунку, з проблемами підшлункової залози.

У «Моршинкурорті» маємо дуже досконалу апаратуру,

проводимо фіброгастроскопію, біохімічні аналізи та інше, що дозволяє виявляти порушення роботи органів на ранніх стадіях, а отже й ефективно лікувати. Буває, що приїждять до нас онкохворі, яких нібито нічого не турбує, але доводиться відправляти їх до лікарень.

- В плані профілактики що ми повинні знати і які обстеження проходити регулярно?

- Не чекаючи, поки щось починає боліти, кожна людина має хоча б раз на рік звернутися до свого сімейного лікаря та неодмінно пройти флюорографію легень, ультразвукове обстежен-

ня внутрішніх органів, зробити електрокардіограму серця, загальний аналіз крові.

- Як попередити шлунково-кишкові захворювання?

- Це не так і складно. Убережуть від тяжких хвороб чітко вироблений режим харчування, проста і гаряча їжа, повноцінний обід не повинен замінюватися стравами закладів швидкого харчування, сухом'яткою та штучними продуктами типу чіпсів та пепсі.

Маємо дотримуватись чітко встановлених годин сніданку, обіду й вечері. Перед сном не можна вживати жирного та багато рідини, не переїдати.

Дуже корисні супи на телячих кістках, вівсяна, рисова та пшенична каші, кефір, компоти. Наша традиційна українська кухня має чудові традиції здорового харчування, доступні рецепти різноманітних овочевих та молочних страв, які не можуть замінити в нашому раціоні жодні іноземні напівфабрикати.

Щодо нашого курорту, то ми підсилюємо лікування хворих унікальними мінеральними водами, і маємо дуже гарні результати. Але дбати про здоров'я та майбутнє нації ми повинні всі разом!

«Верховинським вістям» – 70!

1 травня 1941 року в Жаб'євому (з 1962 року – селище Верховина) вперше побачила світ районна газета «Прикарпатська правда». Першим редактором був Євген Хижняк. Газета виходила всього 50 днів, бо розпочалася війна. Символічно, що 1 травня 1945 року в Жаб'євому був відновлений випуск районного часопису, але вже з новою назвою – «Радянська Гуцульщина». Редагував її учасник війни, східняк Йосип Малецький. Потім редакторами районки були Леонід Попадюк, Павло Іванов, Наталія Яворська.

Особливо популярною районна газета стала в п'ятдесяті роки, коли її очолював Микола Редько. На початку 60-х, під час так званої хрущовської адміністративної реформи, був ліквідований Жаб'євський район, а «Радянська Гуцульщина» виходила спочатку в Коломиї, потім – у Косові, як куцова газета. З відновленням Верховинського району в березні 1967-го було розпочато випуск районної газети «Світанок», яка з 1 січня 1990 року, після вивчення думки громадськості, виходить під нинішньою назвою «Верховинські вісті». Редактором після відновлення виходу газети у Верховині було призначено Михайла Чолія. Помітний слід у творення часопису внесли редактори Ярослав Нарган, Володимир Піпа, Владислав Шульга, Борис Ключ.

Справжній ренесанс районного видання розпочався в 1981 році, коли його очолив Дмитро Ватаманюк, котрий був редактором видання до виходу на пенсію в січні 2009 року, з незначною перервою у 1992-94 роках – тоді його обрали головою Верховинської районної ради.

В 1983 році господарським способом було споруджено теперішнє приміщення редакції. Постійно зростає наклад районного часопису. Газета поповнилася

молодими кваліфікованими кадрами, більшість з яких успішно закінчила Львівський національний університет ім. Івана Франка, здобувши фах журналіста.

«Верховинські вісті» одними з перших в області перейшли на комп'ютерний набір. Систематично виходили газети в газеті: «Пильність» (про захист прав споживачів), «Митар» (все про податки і роботу податківців), «Світанок» (про шкільництво і освіту), «Будьте здорові» (про медицину), «Гуцульська столиця» (як видання селища Верховина), «Благовіст» (духовно-християнські питання), «Виконавча влада» й інші. Завдяки старанням Дмитра Ватаманюка у Верховині було відновлено видання (започатковане ще в 30-х роках за Польщі) «Гуцульського календаря», видається журнал «Гуцульщина».

Значний внесок у зміну творчого обличчя газети зробила заслужений журналіст України Калина Ватаманюк – багаторічний секретар Верховинської первинної журналістської організації, автор п'яти духовно-пізнавальних книжок, – котра впродовж сорока років працювала на журналістських посадах.

У різні роки в редакції трудилися лауреати Національної премії імені Тараса Шевченка фотохудож-

ник Василь Пилип'юк та поет Тарас Мельничук. Не можна не згадати колишніх працівників редакції, котрі вносили свіжий струм у вітрила творчості: Олену Григорак, кандидата історичних наук Володимира Пригорницького, заслуженого майстра народної творчості Дмитра Пожоджука, заслуженого журналіста України Василя Нагірняка, кінорежисера Василя Портяка, Мирослава Никифорука, Галину Гаврилюк, Ганну Синітович (Космач), Мар'яна Грінеру, Василя Ткачука, Олега Ганущака, Василя Якуб'яка, Ярослава Гапчука, Ярослава Губернату, Василя Гнатюка.

У Верховині свого часу творили районний часопис Петро Гавука, колишній редактор Косівської районної газети «Гуцульський край»; Іван Гриджук, нині редактор Надвірнянської районної газети «Народна Воля»; Михайло Приймак, редактор Городенківської районної газети «Край»; Мирон Дмитришин, заступник редактора Богородчанської районної газети «Слово народу»; Ярослава Яроменко (Кибич), редактор Вижиницької районної газети «Вижиницькі обрії»; Богдан Михайлюк, колишній редактор обласної газети «Прикарпатська правда»; Василь Радиш, колишній редактор газети «Голос Покуття»;

Богдан Тимінський, колишній редактор Коломийської міськрайонної газети «Червоний прапор»; колишній редактор часопису одного з районів у Росії Василь Галамасюк; колишній редактор районної газети Березівського району, що на Одещині, Дмитро Максим'юк; поет-пісняр Володимир Григорак; колишній власний кореспондент Українського радіо Михайло Копильців; письменник Василь Григорчук, поет Олександр Капуляк, Микола Книш, Калина Пип'юк та інші. Дехто з цих творчих людей уже відлетів в інші світи, але світлий спогад про них завжди буде в пам'яті верховинців.

З січня 2009 року районний часопис редагує Дмитро Кірашук, котрий працював на журналістських посадах у «Верховинських вістях» з 1983 року, за винятком 2005-2009 років, коли був призначений на посаду заступника голови Верховинської райдержадміністрації. За останні два роки наклад районки зріс до 5 тисяч примірників. І це в районі, який має 30 тисяч населення! Практично, кожен житель є читачем газети.

Творять її щотижня відповідальний секретар Роман Клим, завідувачі відділами Людмила Зузяк та Іван Зеленчук, кореспонденти Ярослава Максим'юк і Василь Мануляк, літпрацівник Марія Потяк.

Сьогодні «Верховинські вісті» – дзеркало у висвітленні подій і заходів у районі, стержень духовного і культурного відродження краю, літопис Верховинщини.

Власкор «ЖУ».
Івано-Франківськ.

Іменинники травня

1 травня
СТРИЙ В'ячеслав Васильович – завідувач відділу газети «Колос». Іваніч Волинської області. ЮВІЛЕЙ,
ГОЦАЛЮК Іван Андрійович - ветеран журналістики, лауреат премії "Золоте перо". Житомир.
МИЛОЦЬКА Ніна Анатоліївна – голова ради ветеранів журналістів. Київ. ЮВІЛЕЙ.
ДОБРЯНСЬКА Марія Ігорівна - відповідальний секретар редакції

газети «Галичина». Івано-Франківськ. Ювілей.

2 травня
СИНЯК Ганна Дмитрівна – редактор газети «Пирятинські вісті». Полтавська область.
ЧЕРЧЕНКО Юрій Георгійович – ветеран преси, колишній оглядач газети «Вечірні Черкаси». Черкаси.
КАЛАМАЙКО Олександр Маркарович — ветеран журналістики.

Сватове Луганської області. ЮВІЛЕЙ.

3 травня
БАГАНЕЦЬ Григорій Іванович – редактор газети «Оржицькі вісті». Оржиця Полтавської області. ЮВІЛЕЙ.
НИКИФОРОВИЧ Ігор Богданович - редактор відділу газети «Галичина». Івано-Франківськ. ЮВІЛЕЙ.

4 травня
КОБА Лариса Юріївна – головний редактор газети «Село полтавське». Полтава.
ШКУРАЙ Любов Іванівна — ветеран журналістики. Ровеньки Луганської області. ЮВІЛЕЙ.

5 травня
ГОРДИНСЬКИЙ Володимир Володимирович – кореспондент газети «Подільські вісті». Хмельницький. ЮВІЛЕЙ.

САУХ Едіта Анатоліївна - пресекретар голови Придніпровського райвиконкому м. Черкас.

6 травня
ШЕВЧЕНКО Анжеліка Анатоліївна – кореспондент газети «Новий шлях». Полонне Хмельницької області. ЮВІЛЕЙ.

ЛІГОСТАЄВА Світлана Михайлівна- власний кореспондент «Українформу». Харків.

